

ZBIERKA

STANOVÍSK NAJVYŠŠIEHO SÚDU A ROZHODNUTÍ SÚDOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

2/2023

OBSAH***Rozhodnutia vo veciach občianskoprávných – Veľký senát*****21. Spotrebiteľská zmluva. Spotrebiteľský úver. Náležitosti.**

Podľa § 4 ods. 2 písm. i/ zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov nie je potrebné, aby zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovala číselné vyjadrenie toho, aká je konkrétna vnútorná skladba tej ktorej anuitnej splátky (istina, úroky a poplatky).....**3**

22. Vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia. Prípustnosť dovolania.

Dovolanie podľa § 420 Civilného sporového poriadku voči rozhodnutiu súdu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia je prípustné.....**18**

23. Pasívna vecná legitímácia. Ochrana osobnosti. Zväzky ŠtB.

V prípade nárokov vyplývajúcich z činnosti bývalej Štátnej bezpečnosti, vrátane nárokov vyplývajúcich z prípadnej neoprávnenej evidencie osoby v registračných protokoloch a agentúrnych zväzkoch bývalej Štátnej bezpečnosti, ako aj zverejnenia tejto evidencie, je pasívne vecne legitimovaným subjektom Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR.....**27**

21.**R O Z H O D N U T I E**

Podľa § 4 ods. 2 písm. i/ zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov nie je potrebné, aby zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovala číselné vyjadrenie toho, aká je konkrétna vnútorná skladba tej ktorej anuitnej splátky (istina, úroky a poplatky).

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. marca 2023 sp. zn. 1VCdo/4/2022)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Poprad (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí druhým) sp. zn. 15C/12/2016-219 zo dňa 21.01.2020 výrokom I. uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcom oprávneným spoločne a nerozdielne sumu 1.669,42 eur s úrokom z omeškania vo výške 8 % ročne zo sumy 1.669,42 eur od 11.4.2017 do zaplatenia. Výrokom II. v prevyšujúcej časti súd žalobu zamietol. Výrokom III. priznal žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. V bode 20. odôvodnenia uviedol, že dospel k záveru, že zmluva o splátkovom úvere uzatvorená dňa 09.09.2008 medzi žalobcami a žalovaným nemá obligatórne náležitosti v zmysle § 4 ods. 2 písm. d) a i) zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov (ďalej aj „ZoSÚ“), a to adresu, na ktorej môže spotrebiteľ uplatniť reklamáciu alebo sťažnosť a výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov. Absencia týchto náležitostí má za následok to, že poskytnutý spotrebiteľský úver sa považuje za bezúročný a bezpoplatkový. Na základe uvedeného tak žalobcovia mali žalovanému zaplatiť iba poskytnutú výšku úveru, bez úrokov a bez poplatkov. V prípade plnenia žalobcov prevyšujúceho plnenie poskytnuté žalovaným na základe zmluvy o úvere došlo na strane žalovaného k bezdôvodnému obohateniu. Na základe vyššie uvedených skutočností mal súd za to, že žaloba je dôvodná. V rozsahu, v ktorom výška plnenia žalobcov presahovala výšku plnenia žalovaného zo zmluvy, vzniklo na strane žalovaného bezdôvodné obohatenie, ktoré je žalovaný povinný vydať žalobcom,

resp. žalobcovia majú nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia žalovaným. Súd mal za preukázané, že nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia bol žalobcami uplatnený dôvodne, preto zaviazal žalovaného na vydanie bezdôvodného obohatenia žalobcovi v sume 1.669,42 eur. Uvedená suma predstavuje rozdiel medzi plneniami žalobcov poskytnutými žalovanému na základe zmluvy v sume 8.308,20 eur (žalobcovia preukázali predloženým výpisom z účtu, ktoré sú obsiahnuté na č. l. 79 - 101, že túto sumu plnili žalovanému) a plnením žalovaného poskytnutým na základe zmluvy žalobcom v sume 6.638,78 eur.

2. Krajský súd v Prešove rozsudkom sp. zn. 9Co/21/2020-291 zo dňa 13. októbra 2020 rozhodol tak, že zmenil rozsudok vo vyhovujúcom výroku, t. j. výroku I. a v súvisiacom výroku o náhrade trov konania, t. j. výroku III. tak, že žalobu zamietol a priznal žalovanému voči žalobcom, povinným spoločne a nerozdielne, nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 % s tým, že o výške trov bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením. V odôvodnení rozsudku odvolací súd uviedol, že odvolanie žalovaného je dôvodné, pričom zásadným a rozhodujúcim bolo právne posúdenie toho, či tvrdenie žalobcov o bezúročnosti úveru, tak ako ho vymedzili v žalobe, ktoré malo spočívať v absencii členenia splátky na istinu, úrok a iné poplatky, je relevantné. Podľa odvolacieho súdu z ust. § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ v znení účinnom k 09.09.2008 nevyplýva požiadavka zákonodarcu vo vzťahu k adresátom právnej regulácie na to, aby v zmluve o spotrebiteľskom úvere mala byť splátka úveru rozčlenená na sumu istiny, sumu úroku a sumu poplatku, k takejto požiadavke nemožno dospieť ani jazykovým výkladom zákonného textu ani inou výkladovou metódou. Pre konštrukciu logického výkladu ako zvláštnej výkladovej metódy nie je možné nájsť dôvody, moderná právna metodológia preto s kategóriou logického výkladu nepracuj /Sobek T., Argumenty teorie práva, Praha, Aleš Čenek, 2008, str. 43/. Vo vzťahu k argumentu súdu prvej inštancie, že zmluva o spotrebiteľskom úvere nemá náležitosť podľa ust. § 4 ods. 2 písm. d) ZoSÚ uviedol, že v žalobe nie je tvrdenie žalobcov o absencii náležitosti zmluvy vyžadovanej podľa vyššie uvedeného ustanovenia, ale aj na to, že ide náležitosť u takej zmluvy, u ktorej je poskytnutie úveru spojené s kúpou konkrétneho tovaru alebo služby. Navyše žalobcovia vo formulári, ktorý podpísali tak ako aj zmluvu, je vyškrtnutý údaj o predávajúcom, úver, ako z jeho druhu vyplýva bol bezúčelový, inej ako logike veci, výkladu zmluvy a zákona nemôže preto zodpovedať to, že ak nebol žiadny iný subjekt ako subjekt predávajúci tovar, predávajúcim (úverový produkt) mohol byť iba žalovaný, adresa ktorého je v záhlaví zmluvy o spotrebiteľskom úvere č. 0493587806 zreteľne uvedená.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali prostredníctvom svojho právneho zástupcu dovolanie žalobcovia, ktoré odôvodnili ust. § 421 ods. 1 písm. a) CSP, pričom za odklon od praxe

dovolacieho súdu identifikovali právne posúdenie a výklad ust. § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z. z. Uvedenú otázku riešil dovolací súd vo veci 4Cdo/122/2019, ktorý v odôvodnení dospel k záveru o potrebe členenia splátok pri výklade ust. § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ s dôrazom na dôsledok neprípustnosti aplikácie smernice 2008/48 na zmluvy uzatvorené počas účinnosti ZoSÚ, nakoľko na tieto zmluvy sa vzťahuje smernica Rady 87/102/EHS a nie smernica 2008/48, ktorá sa vzťahuje len na zmluvy uzatvorené počas účinnosti zákona č. 129/2010 Z. z. Z rozhodnutia dovolateľa vydedukovali, že aj odvolací súd sa stotožnil s právnym názorom ohľadne rozdielnosti vzťahu smernice 87/102 a smernice 2008/48 k zákonom o spotrebiteľských úveroch č. 258/2001 Z. z. a č. 129/2010 Z. z., aj keď sa tejto problematike odvolací súd v dovolaní napadnutom rozhodnutí vyhol, s odvolacou námietkou žalovaného sa vôbec nevysporiadal a vychádzal len z vlastného chápania zmyslu slov, z ktorých je znenie ust. § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ vytvorené. Dovolatelia si kladú otázku, prečo by nepotrebnosť rozčlenenia splátky vyjadroval zákonodarca takým komplikovaným spôsobom, s potrebou ťažkopádnych výkladových postupov, ako to vyplýva z výkladu ust. § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ, uskutočneného odvolacím súdom, keď postačovalo časť textu upravujúceho rozčlenenie splátky na istinu, úrok a poplatok jednoducho vynechať.

3.1. Dovolatelia uplatnili aj dovolací dôvod podľa ust. § 421 ods. 1 písm. b) pre prípad, ak by dovolací súd nekonštatoval odklon, pričom naformulovali právnu otázku spôsobom, či z ustanovenia § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ, a z jeho jazykového ako aj logického výkladu vyplýva potreba členenia splátok na splátku istiny, úrokov a poplatkov. Dovolatelia poukázali aj na rozsudok 1Cdo/183/2018 zo dňa 25.02.2020, ktorý dospel k opačnému právnemu záveru ako senát 4C v konaní 4Cdo/122/2019 zo dňa 29.04.2019 z čoho usúdili, že tá istá právna otázka je rozhodovaná rozdielne, a teda zakladá prípustnosť dovolania aj podľa ust. § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Dovolatelia namietali, že im postupom odvolacieho súdu bolo odňaté právo na spravodlivý proces, spočívajúce v absencii riadneho odôvodnenia rozsudkov, ich nepredvídateľnosti a svojvoľnosti, čo malo založiť prípustnosť dovolania aj v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP. Záverom navrhli dovolaciemu súdu, aby zrušil napadnutý rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 9Co/21/2020 zo dňa 13.10.2020 a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

4. K dovolaniu sa vyjadril právny zástupca žalovaného, ktorý k dovolaciemu dôvodu podľa ust. § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedol, že dovolatelia nevymedzili právnu otázku, ktorá mala byť významná pre rozsudok odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd mal odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Vo vzťahu k rozhodnutiu 4Cdo/122/2019 zo dňa

29.04.2020 argumentoval, že toto sa mu nepodarilo dohľadať a dovolatelia ani neidentifikovali žiadne iné rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré by na uznesenie 4Cdo/122/2019 vecne nadväzovalo a zopakovalo jeho závery. Právnu otázku naformulovanú dovolateľmi, považuje žalovaný za príliš všeobecnú. K dovolaciemu dôvodu podľa ust. § 421 ods. 1 písm. c) CSP uviedol, že tento nemôže existovať popri dovolacom dôvode uplatnenom podľa ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Žalovaný poukázal na existujúcu judikatúru SD EÚ C-42/15, C-331/18, ako aj NS SR aj jeho početné rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/146/2017, 3Cdo/56/2018, 3Cdo/126/2018, 4Cdo/187/2017, 4Cdo/211/2017, 6Cdo/113/2018 v rámci ktorých sa vnútroštátne ako aj európske najvyššie súdne authority vysporiadali a ustálili žiaducu interpretáciu dikcie „výška, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“. Zdôraznil, že mnohopočetné rozhodnutia najvyššieho súdu na tému „rozpisu splátky“ sa týkajú zákonnej dikcie „výška, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“. Toto slovné spojenie sa však nenachádzalo len v zákone č. 129/2010 Z. z., ale bolo úplne identické aj v ZoSÚ. Považuje za nezlučiteľné s požiadavkami právnej istoty a bezrozpornosti právneho poriadku, v rámci ktorých musí byť právnemu poriadku vlastná aj zásada, že obsah rovnakých právnych pojmov použitých v právnej norme nemožno vykladať odlišne, ak by sa úplne rovnaký pojmový aparát mal vykladať časovo diferencovane a určité výrazové prostriedky by mali - navyše v rámci jednej a tej istej sektorovej regulácie (zákon č. 258/2001 Z. z. i zákon 129/2010 Z. z. upravujú rovnakú oblasť právnych vzťahov) - nielen rozdielny, dokonca úplne opozitný a vzájomne vylučujúci význam. Uviedol, že otázka „rozpis splátky“ sa stala témou až za účinnosti zákona č. 129/2010 Z. z. Zákon č. 258/2001 Z. z. v znení účinnom dňa 09.09.2008 o. i. stanovoval povinnosť, aby sa spotrebiteľovi už pred uzavretím zmluvy poskytli údaje o podmienkach úveru. V ust. § 3 ods. 5 bolo normované: *„pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere musí byť spotrebiteľ písomne oboznámený so zmluvnými podmienkami podľa § 4 prostredníctvom ustanoveného formulára. Na požiadanie musí veriteľ poskytnúť spotrebiteľovi ďalšie doplňujúce informácie.“* Aby sa predišlo nezrovnalostiam pri realizácii takéhoto predzmluvného informovania, zákonodarca ho štandardizoval prostredníctvom formulára a na tento účel vydalo Ministerstvo financií SR vykonávací právny predpis - vyhlášku č. 620/2007 Z. z., ktorou sa ustanovuje vzor formulára o zmluvných podmienkach zmluvy o spotrebiteľskom úvere s účinnosťou od dňa 01.01.2008. Informácia, ktorá mala byť komunikovaná spotrebiteľovi - v rámci údajov výška, počet a termíny - sa týka výlučne splátky, ktorá má byť platená (bez špecifikácie jej vnútornej skladby). K prípustnosti dovolania podľa ust. § 420 písm. f) CSP uviedol, že podanie neobsahuje opis žiadnej konkrétnej procesnej vady, ktorej intenzita by bola spôsobilá výrazného zásahu do práva na spravodlivý proces. Záverom žalovaný dovolaciemu súdu navrhol, aby dovolanie žalobcov odmietol alebo zamietol v celom rozsahu a aby boli žalobcovia

zaviazaní na spoločnú a nerozdielnú náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

5. Senát 5C (ďalej aj „prejednávaci senát“ alebo „postupujúci senát“) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) pristúpil k skúmaniu splnenia podmienok prípustnosti dovolania.

6. V preskúmvanej veci, ako už bolo uvedené, dovolatelia odôvodnili prípustnosť dovolania ust. § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) ako aj ust. § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd viazaný dovolacím návrhom posúdil dovolanie podľa obsahu a pristúpil k skúmaniu prípustnosti dovolania z hľadiska uplatnených dovolacích dôvodov, jednak nesprávneho právneho posúdenia, ako aj prípadnej existencie vady zmätočnosti.

7. Rozhodujúcou právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorej správnosť riešenia namietali aj dovolatelia je, či z ustanovenia § 4 ods. 2 písm. i/ ZoSÚ, a z jeho jazykového ako aj logického výkladu vyplýva potreba členenia splátok na splátku istiny, úrokov a poplatkov. Odvolací súd v odôvodnení konštatoval odklon od názoru uvedeného v rozhodnutí NS SR 4Cdo/122/2019 z 29.04.2020, ktorý posudzujúc spotrebiteľskú zmluvu uzatvorenú taktiež v ten istý deň ako dovolateľmi uzavretá spotrebiteľská zmluva dňa 09.09.2008 mal za to, že z jazykového a logického výkladu textu zákona č. 258/2001 Z. z. § 4 ods. 2 písm. i) vyplýva potreba členenia splátok na splátku istiny, úroku a poplatkov, bez ozrejmenia dôvodu zmeny právnej úpravy účinnej už od 01.01.2009 a s tým súvisiacej interpretácie právnej normy tak, ako to realizoval odvolací súd.

8. Senát 5C poukázal na skutočnosť, že k problematike presného vymedzenia vnútornej skladby jednotlivých splátok spotrebiteľského úveru uzatváraného za účinnosti ZoSÚ, existuje skupina rozhodnutí, ktorá dospela k záveru, že eurokonformným výkladom ustanovenia § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ, citované ustanovenie neukladá veriteľom povinnosť, aby v zmluvách uzatváraných podľa ZoSÚ, uvádzali presný rozpis plánovanej amortizácie dlhu, teda rozpis splátok úveru po častiach (istina, úrok a poplatky). Ide o uznesenie NS SR 5Cdo/22/2019 zo dňa 26.11.2020, uznesenie NS SR 7Cdo/112/2019 zo dňa 17.10.2019, rozsudok NS SR 1Cdo/183/2018 zo dňa 25.02.2020.

9. V uznesení 7Cdo/112/2019 zo dňa 17.10.2019 dovolací súd v bode 23. konštatoval, že eurokonformným výkladom ust. § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ, dospel dovolací súd k záveru, že

citované ustanovenie neukladá veriteľom povinnosť, aby v zmluvách uzatváraných podľa zákona č. 258/2001 Z. z. (neskôr č. 129/2010 Z. z.) uvádzali presný rozpis plánovanej amortizácie dlhu, teda rozpis splátok úveru po častiach (istina, úrok a poplatky). Pokiaľ je teda v ustanovení § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ, uvedené „výška, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“, je za použitia eurokonformného výkladu potrebné uvedené ustanovenie vykladať tak, že len spresňuje, čo splátka úveru zahŕňa. Závery z tohto uznesenia boli rešpektované a nasledované v rozsudku 1Cdo/183/2018 zo dňa 25.02.2020 ako aj v uznesení 5Cdo/22/2019 zo dňa 26.11.2020.

10. Dovolatelia argumentovali uznesením 4Cdo/122/2019 zo dňa 29.04.2020, ktorého závery v otázke posúdenia potreby členenia splátky na presný rozpis plánovanej amortizácie dlhu, teda rozpis splátok úveru po častiach (istina, úrok a poplatky) sú presne opačné. V odôvodnení uznesenia v bode 14. dovolací súd konštatoval, že ZoSÚ, prevzal smernicu Rady 87/102/EHS z 22.12.1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o aproximácii zákonov, ktoré sa týkali spotrebiteľského úveru v znení smernice Rady 90/88/EHS z 22. februára 1990, ktoré boli založené na minimálnej harmonizácii, čo v praxi znamená, že členské štáty si v oblasti ochrany spotrebiteľa mohli zaviesť prísnejšie ustanovenia, čím zabezpečia spotrebiteľom komplexnejšiu ochranu. Z článku 15 tejto smernice vyplýva, že „táto smernica nezamedzuje členským štátom, aby udržiavali a prijímali prísnejšie ustanovenia k ochrane spotrebiteľov konzistentné s ich záväzkami, ktoré vyplývajú zo zmluvy.“ Z dôvodovej správy k zákonu č. 258/2001 Z. z. tiež vyplýva, že jeho prijatím bude zabezpečená požiadavka na zosúladenie nášho práva s právom Európskej únie v oblasti spotrebiteľských úverov, konkrétne smernicou Rady 87/102/EHS, dopĺňacími smernicami Rady 90/88/EHS a 98/7/EHS. Základnou požiadavkou týchto smerníc bolo, aby spotrebiteľ dostával primerané informácie o podmienkach úveru, nákladoch na poskytnutý úver a o záväzkoch. Smernica vyžadovala výhradne písomnú formu uzatvorenia zmluvy, určila povinné náležitosti zmluvy týkajúce sa výšky úveru (finančné čiastky vyššie ako 200 ECU a nižšie ako 20 000 ECU). Ďalej stanovila záväzný jednotný matematický vzorec pre výpočet ročnej percentuálnej úrokovej sadzby a povinnosť uvádzať príklady výpočtu. Zároveň stanovila právo spotrebiteľa na predčasnú úhradu úveru, upravila činnosť fyzických osôb alebo právnických osôb poskytujúcich spotrebiteľský úver a ochranu dlžníka v prípadoch, keď zmluvu ukončí veriteľ. V danom prípade súdy nižších inšancií pri výklade ustanovenia § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z. z. správne vychádzali z jazykového, ako aj logického výkladu tohto ustanovenia, z ktorého jednoznačne vyplýva potreba členenia splátok na splátku istiny, úrokov a poplatkov, s ktorým právnym záverom sa dovolací súd stotožnil.

11. K potrebe členenia splátky na presný rozpis plánovanej amortizácie dlhu, teda rozpis splátok úveru po častiach (istina, úrok a poplatky), dospel dovolací súd v rozsudku 7Cdo/128/2016 zo dňa 29.11.2017, keď v odôvodnení uviedol, že nakoľko úverová zmluva jednotlivé splátky úveru nečlení podľa § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ tak, ako to v predmetnom ustanovení stanovil zákonodarca (splátka je vyjadrená iba jednou sumou 244,53 Eur), spotrebiteľský úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov.

12. Na tomto základe senát 5C po preskúmaní problematiky aplikácie ust. § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 285/2001 Z. z. konštatoval, že je splnený predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z ust. § 421 ods. 1 písm. c) CSP, t. j., že dovolaním namietaná právna otázka je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne a svojim uznesením 5Cdo/60/2021 zo dňa 14. júla 2022 postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (§ 48 ods. 1 CSP veta prvá). Senát 5C vyslovil názor, že z textu zákona č. 258/2001 Z. z. § 4 ods. 2 písm. i) nie je možné vyvodiť taký záver, ktorý by požadoval potrebu členenia splátky na presný rozpis plánovanej amortizácie dlhu, teda rozpis splátok úveru po častiach (istina, úrok a poplatky).

13. Veľký senát občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj len „veľký senát“) si po postúpení veci senátom 5C v súlade s § 48 ods. 4 CSP vyžiadala stanoviská ministra spravodlivosti Slovenskej republiky, generálneho prokurátora Slovenskej republiky, Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a Fakulty práva Paneurópskej vysokej školy.

13.1. Minister spravodlivosti Slovenskej republiky zaujal názor, že pri zmluve o spotrebiteľskom úvere, zaväzujúcej spotrebiteľa ako dlžníka plniť v splátkach, právna fikcia podľa § 4 ods. 3 zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov, dopadá typicky len na situácie, kedy zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje náležitosti ako výšku, počet alebo termíny splátok. Slovné spojenie „istinu, úroky a iné poplatky“ použité v ustanovení § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov, vyjadruje typicky len tú okolnosť, že podľa povahy poskytnutého spotrebiteľského úveru sa jednotlivými splátkami môže potenciálne splácať istina, úroky, poplatky či ich kombinácia. Nejde o náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktorých

nedostatok spravidla spochybňuje možnosť spotrebiteľa posúdiť rozsah svojho záväzku, a teda aj nastúpenie právnej fikcie podľa § 4 ods. 3 zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov.

13.2. Generálny prokurátor SR sa v plnom rozsahu stotožnil s právnym názorom postupujúceho senátu, ktorý právnú úpravu interpretoval tak, že členenie splátky nebolo obligatórnou náležitosťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere podľa vtedy platnej právnej úpravy. Uviedol, že za účinnosti smernice Rady 87/102/EHS (v čase rozhodnom pre súdený prípad) mohli členské štáty sprísniť požiadavky práva EÚ na obsah zmluvy o spotrebiteľskom úvere (to už dnes možné nie je). Právo EÚ síce vyžaduje od veriteľa, aby zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovala podrobné detaily, neukladá ale, že pri opomenutí tejto povinnosti je úver poskytnutý „zadarmo“. Výklad prezentovaný dovolateľmi v súdenom prípade je v rozpore s účelom a zmyslom aproximácie práva v oblasti spotrebiteľských úverov. Z pohľadu poskytovateľa úveru, tento by mal prísť o celý zisk z obchodu len preto, že nebol schopný porozumieť nie celkom jasne napísanému textu zákona (či je potrebné výslovne uviesť členenie splátky a úmor istiny a úrok). Z pohľadu spotrebiteľov (dlžníkov), títo by mali mať úver zadarmo, hoci im žiadna ujma nevznikla. Spotrebiteľské právo má slúžiť na materiálnu ochranu spotrebiteľa. Nemá byť prostriedkom pre možné špekulatívne konanie spotrebiteľa.

13.3. Podľa právneho stanoviska Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave z ustanovenia § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ nevyplýva povinnosť uvádzať presný rozpis amortizácie dlhu vo vzťahu k jednotlivým položkám splátky (t. j. k istine, úrokom a poplatkom) v rámci konkrétnej zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Poskytovateľ úveru má v zmysle § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ zákonnú povinnosť uviesť výlučne súhrnnú výšku splátky, a to bez jej diferencovania na jednotlivé položky (t. j. istinu, úrok a iné poplatky). V polohe obiter dictum tiež doplnila, že v prípade zmlúv o spotrebiteľských úveroch sa jedná o zmluvy, ktoré sú uzatvárané na dobu určitú a sú uhrádzané prostredníctvom tzv. anuitných splátok. Povaha anuitnej splátky v sebe kumuluje splácanie istiny, úroku a iných poplatkov, ktorých výška, resp. vzájomný pomer sa vplyvom času v rámci konkrétnej splátky mení. Z toho dôvodu by preto mohlo pôsobiť na ťarchu spotrebiteľa, ak by zmluva o spotrebiteľskom úvere mala obsahovať presný rozpis splátok počas obdobia, na ktorú bola uzavretá. V prípade dôsledného dodržiavania normatívneho textu by totiž mohla nastať situácia, kedy by sa zmluva o spotrebiteľskom úvere stala pre konkrétneho spotrebiteľa neprehľadnou a nezrozumiteľnou. K zrozumiteľnosti a dokonca i k určitej miere stručnosti navyše smeruje aj legislatívny zámer ohľadne požiadaviek na zmluvy o spotrebiteľských úveroch vyjadrený v Smernici 2008/48/ES.

13.4. Právnická fakulta, Katedra občianskeho práva Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, zastáva názor, podľa ktorého dikciu § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon č. 258/2001“) v znení *„Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí musí obsahovať výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“* je potrebné vykladať tak, že zmluva o úvere uzavretá za účinnosti takéhoto znenia Zákona č. 258/2001 má obsahovať rozpis splátky na istinu, úroky a poplatky. Pri pripustení odlišného výkladu by bola časť právnej normy v znení *„istiny, úrokov a iných poplatkov“* bez akéhokoľvek právneho významu. Ak by malo predmetné ustanovenie ukladať povinnosť uvádzania výšky, počtu a termínov splátok bez ich rozpisu na istinu, úroky a poplatky znelo by zjednodušene tak, že *„Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí musí obsahovať výšku, počet a termíny splátok“*. Berúc však do úvahy celé znenie dotknutého ustanovenia, teda najmä jeho záverečnú časť, je výklad smerujúci k potrebe rozpisu zložiek jednotlivých splátok podstatne správnejší.

13.5. Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, nedospela k jednotnému názoru a z toho dôvodu sa rozhodla stanovisko nepodať.

14. K stanovisku Právnickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Katedry občianskeho práva sa vyjadril žalovaný. Zdôraznil, že právne závery vyslovené v tomto stanovisku sú zredukované na gramatický výklad relevantnej právnej normy v ust. § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 258/2001 Z. z.) v znení účinnom dňa 09.09.2008 (deň uzavretia zmluvy o splátkovom úvere so žalobcami). Aj v rovine prostého gramatického výkladu považuje názory predmetného stanoviska za nesprávne. Nesúhlasí ani s komparáciou znenia § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z. z. v znení účinnom do 09.09.2008 so znením zodpovedajúceho ustanovenia o tej istej zmluvnej náležitosti v zákone č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podľa jej názoru mal zákonodarca v úmysle zaviesť zákonom č. 258/2001 Z. z. prísnejšie pravidlá, ktoré boli vyžadované smernicou 87/102. Za racionálnejší považuje výklad, že s posudzovaným znením zákona sa nikdy nespájala povinnosť rozpisu vnútornej štruktúry anuitnej splátky - ani za účinnosti zákona č. 258/2001 Z. z., ani za účinnosti zákona č. 129/2010 Z. z. - išlo o špecifické jazykové vyjadrenie povinnosti zakotvenej v smernici, ktorá sa vždy týkala iba splátky ako celku a ktorá nikdy nevyžadovala rozpis jej vnútornej skladby. Záverom dovolaciemu súdu navrhol, aby dovolanie žalobcov

zamietol v celom rozsahu a žalobcov zaviazal na spoločnú a nerozdielnú náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací konajúci vo veľkom senáte (§ 35 v spojení s § 48 ods. 1 a 4 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas a na to oprávnenou osobou, že splňalo zákonom požadované náležitosti, vrátane riadneho vymedzenia dovolacieho dôvodu, pristúpil k skúmaniu splnenia podmienok prípustnosti dovolania. Dovolatelia namietali nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v otázke, „či z ustanovenia § 4 ods. 2 písm. i/ ZoSÚ, a z jeho jazykového ako aj logického výkladu vyplýva potreba členenia splátok na splátku istiny, úrokov a poplatkov. Vec predkladajúci senát 5C prípustnosť dovolania odôvodnil rozdielnou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Dovolací súd dospel k záveru, že bol splnený predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, t. j. v dovolaní vymedzená právna otázka je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

16. Senát 5C vo svojom predkladacom uznesení vyslovil názor, že z textu zákona č. 258/2001 Z. z. § 4 ods. 2 písm. i) nie je možné vyvodit' taký záver, ktorý by požadoval potrebu členenia splátky na presný rozpis plánovanej amortizácie dlhu, teda rozpis splátok úveru po častiach (istina, úrok a poplatky).

16.1. Dovolací súd zohľadnil princíp právnej istoty, ustálenú rozhodovaciu prax k výkladu ust. § 9 ods. 2 písm. l) resp. k) resp. i) zákona č. 129/2010 Z. z. a konštatoval potrebu aplikácie prijatého právneho záveru vzťahujúceho sa na zákon č. 129/2010 Z. z. a tento aplikovať aj na právnu úpravu predchádzajúcu, teda zákon č. 258/2001 Z. z., a to, že podľa § 4 ods. 2 písm. i/ zákona č. 258/2001 Z. z. nie je potrebné, aby zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovala číselné vyjadrenie toho, aká je konkrétna vnútorná skladba tej ktorej anuitnej splátky. Pokiaľ predmetné ustanovenie hovorí o výške, počte, termínoch splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, je potrebné ho eurokonformne vykladať tak, že sa tým neustanovuje povinnosť uviesť požadované informácie vo vzťahu ku každej položke (t. j. istine, úrokom a iným poplatkom) osobitne, ale len ich uvedenie v súhrne ku splátke, ktorá zahrňuje istinu, úroky a iné poplatky.

17. Veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, po oboznámení sa s obsahom spisu, dôvodmi senátu 5C uvedenými v rozhodnutí o postúpení veci v zmysle § 48 ods. 1 CSP a tiež stanoviskami vyžiadanými v zmysle § 48 ods. 4 CSP, sa stotožňuje s názorom senátu, ktorý mu vec postúpil a ustálil, **podľa § 4 ods. 2 písm. i/ zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986**

Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov nie je potrebné, aby zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovala číselné vyjadrenie toho, aká je konkrétna vnútorná skladba tej ktorej anuitnej splátky (istina, úroky a poplatky).

18. Dovolací súd uvádza, že problematika výkladu ustanovenia § 9 ods. 2 písm. l) resp. k) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov bola judikatórne ustálená a potvrdená v mnohých rozhodnutiach dovolacieho súdu ako napr. 3Cdo/146/2017 z 22.02.2018, 3Cdo/56/2018 zo dňa 17.04.2018, 4Cdo/211/2017 z 23.04.2018, 5Cdo/132/2017 z 29.10.2018, 7Cdo/98/2018 zo dňa 30.01.2019 a 7Cdo/101/2019. Znenie ust. zákona č. 9 ods. 2 písm. l), resp. neskôr k) zákona č. 129/2010 Z. z. je nasledovné: *Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať tieto náležitosti: k) výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, prípadné poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia.* Zákonom č. 279/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení oznámenia o oprave chyby č. 299/2017 Z. z. bolo o. i. zmenené aj ustanovenie týkajúce sa náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere vzhľadom na vnútroštátnu ako aj európsku judikatúru a upravené na nasledovné znenie: *Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať tieto náležitosti: i) výšku, počet, frekvenciu splátok a prípadné poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia.* Zákon č. 129/2010 Z. z. transponoval do slovenského právneho poriadku smernicu 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS, ktorej článok 10 ods. 2 písm. h) bol podrobený prieskumu ESD, ktorý v rozhodnutí C-42/15 zo dňa 09.11.2016 uviedol, že zmluva o úvere musí uvádzať iba výšku, počet a frekvenciu splátok spotrebiteľa prípadne poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami úveru na účely splatenia (bod 52. rozhodnutia). Z interpretačného hľadiska možno poukázať aj na Návrhy Generálnej advokátky Sharpston v konaní C-42/15, prednesené 9. júna 2016, bod 58, že spotrebiteľ má právo vyžiadať si výpis z účtu vo forme amortizačnej tabuľky, a to bezplatne a kedykoľvek počas celej dĺžky trvania zmluvy a bod 60. druhá veta, podľa ktorej pravidlá týkajúce sa otázky, kedy si možno vyžiadať tabuľku a informácie, ktoré musí táto tabuľka obsahovať, sú úplne harmonizované právom Európskej únie.

19. Ustanovenie § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z. z. upravovalo, že *zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí musí obsahovať výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov*. Zákonom č. 258/2001 Z. z. bola do slovenského právneho poriadku transponovaná Smernica Rady 87/102/EHS z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru (Ú.v. ES L 42, 12.2.1987) v znení smernice Rady 90/88/EHS z 22. februára 1990 (Ú.v. ES L 61, 10.3.1990) a smernice Európskeho parlamentu a Rady 98/7/ES zo 16. februára 1998 (Ú.v. ES L 101, 1.4.1998). Smernica 87/102 vychádzala z metódy minimálnej harmonizácie, keďže v čl. 15 umožňovala členským štátom, aby udržiavali a prijímali prísnejšie ustanovenia k ochrane spotrebiteľov.

19.1. Prístup minimálnej harmonizácie je tak potrebné v plnej miere vzťahovať aj na znenie § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ. Smernica 87/102/EHS totiž predstavuje východiskovú právnu úpravu, od ktorej znenia sa odvíjala aj textácia § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ. Z toho dôvodu je tak potrebné sa zmieniť aj o ich totožnom obsahu, ktorý je potrebné za každých okolností plne rešpektovať. V prípade, ak by obsah a účel právnej normy bol zo strany vnútroštátnych úprav prehliadaný, je potrebné reflektovať najmä na priamy vertikálny účinok smernice ako jedného zo základných inštrumentov normotvorby na úrovni Európskej únie. V dôsledku existencie priameho účinku sekundárneho práva je preto nevyhnutné pristupovať k interpretácii vnútroštátnych právnych noriem, ktoré majú svoj pôvod v normách úniijného práva, v súlade so zmyslom zamýšľaným smernicami. Uvedená formulácia totiž vychádza z predpokladu koncepcie racionálneho zákonodarcu. Ak by totiž účel, ktorý je zamýšľaný normou sekundárneho práva, nebol rešpektovaný, subjekt, na ktorý sa konkrétne právo vzťahuje, je oprávnený domáhať sa priamej aplikácie sekundárneho práva. Za takýchto okolností by konkrétnu právnu normu bolo možné považovať za obsolentnú, čo racionálny zákonodarca zjavne v rámci transpozície konkrétneho súboru noriem nezamýšľal. Z toho dôvodu je potrebné pristupovať k interpretácii obsahu § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ, ako aj čl. 4 ods. 2 písm. c) Smernice 87/102/EHS identicky.

19.2. Zákonodarca prostredníctvom právnej úpravy ZoSÚ transponoval do slovenského právneho prostredia právne normy stanovujúce minimálny kvalitatívny štandard obsahu zmlúv o spotrebiteľských úveroch. Smernica 87/102/EHS bola derogovaná a nahradená smernicou 2008/48/ES, a to za využitia odlišnej metódy transpozície jej obsahu. Nová nahradzujúca právna úprava stanovuje maximálny možný rozsah transpozície jej obsahu, čo účinne bráni excesívnej interpretácii noriem prevzatých do vnútroštátnych právnych poriadkov členských štátov (teda nadpráci zákonodarcov viacerých členských štátov, ktorí v zmysle pôvodnej právnej úpravy išli

d'aleko nad rámec toho, čo smernica vyžadovala a kládla za cieľ).

20. Smernicou 90/88/EHS bol do smernice 87/102/EHS k článku 4 ods. 2 upravujúceho pôvodne náležitosti úverovej zmluvy vložený tento pododsek: „*písomná zmluva zahŕňa: c) údaje o výške, počte a frekvencii alebo dátumoch platieb, ktoré musí spotrebiteľ zrealizovať s cieľom splácania úveru, ako aj úrokových platieb a iných poplatkov; podľa možnosti sa uvedie aj celková čiastka týchto platieb. Smernica 2008/48/ES v čl. 10 ods. 2 písm. h) upravuje, že zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne upravuje výšku, počet a frekvenciu splátok spotrebiteľa a prípadne poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami úveru na účely splatenia.*

Je potrebné zobrať do úvahy skutočnosť, že smernice mali odlišný spôsob transponovania do vnútroštátnych poriadkov jednotlivých členských štátov, boli prijaté v rôznych obdobiach, pričom smernica 2008/48/ES zrušila a nahradila smernicu 87/102/EHS, a teda bola reakciou na predchádzajúcu právnu úpravu, avšak primárny cieľ oboch smerníc bol rovnaký - zabezpečiť ochranu spotrebiteľa na finančnom trhu v segmente poskytovania spotrebiteľských úverov.

21. Vzájomný vzťah ZoSÚ a zák. č. 129/2010 Z. z. je determinovaný vzťahom medzi lex prior a lex posterior. V tejto súvislosti je na ich vzájomný vzťah nevyhnutné aplikovať generálne pravidlo o zrušení skoršej právnej úpravy a jej nahradení neskoršou právnou úpravou (lex posterior derogat legi priori). Takýto vzťah však už z povahy veci môže vzniknúť len pri takých súboroch právnych noriem, ktoré patria do totožného segmentu právnej úpravy, resp. do totožného právneho odvetvia, a ktoré regulujú rovnaké právne otázky. V prípade komparácie ZoSÚ a zák. č. 129/2010 Z. z. dospel dovolací súd k záveru, že vyššie identifikované podmienky sú v rámci tohto vzťahu splnené. Z vyššie uvedeného však plynie podstatný záver aj pre možnosti interpretácie právnych noriem v nich obsiahnutých. Ak totiž určité právne otázky, upravoval ZoSÚ určitým spôsobom a zák. č. 129/2010 Z. z. túto úpravu po obsahovej stránke prevzal a následne ju precizoval, možno spôsob interpretácie jeho ustanovení prevziať aj na ZoSÚ. Vo vzťahu k posudzovanej otázke je pre účely hodnotenia „starej a novej“ právnej úpravy preto bez právneho významu v čom sa v určitých (iných) aspektoch od seba navzájom líšia. Podstatný je totiž záver, že ust. § 4 ods. 2 písm. i) ZoSÚ po obsahovej stránke splýva s ust. § 9 ods. 2 písm. i) zák. č. 129/2010 Z. z., ktoré právnu úpravu obligatórnych náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere iba precizovalo.

22. Veľký senát sa nestotožňuje so závermi z opozitného stanoviska Právnickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach vychádzajúceho zo striktného jazykového výkladu a zo záveru, že ak v zmysle aktuálneho znenia zákona č. 129/2010 Z. z. táto povinnosť rozpisu splátok nie je

daná a vzhľadom na to, že aktuálne znenie sa líši od pôvodného znenia obsiahnutého v zákone č. 258/2001 Z. z., a to práve pre potrebu opravy transpozície Smernice 2008/48/ES je podrobené vyvodit' záver, že pred úpravou jeho znenia bola povinnosť rozpisu splátok daná. V opačnom prípade by nebola potrebná zmena právnej úpravy obsiahnutej v zákone č. 129/2010 Z. z. za účelom opravy transpozície Smernice 2008/48/ES.

22.1. Smernicou 2008/48/ES sa sledovalo odstránenie negatívnych dopadov nesúrodosti vnútroštátnych právnych úprav na vnútorný trh, ktorá bola založená v dôsledku transponovania Smernice 87/102/EHS. Smernica 2008/48/ES okrem odstraňovania negatívnych dopadov predchádzajúcej právnej úpravy navyše precizovala právnu úpravu obligatórných náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere (v rozsahu špecifikácie anuitných splátok). V tomto smere sa však možno opätovne vysloviť o zachovaní obsahu právnej úpravy konkretizácie výšky jednotlivých položiek anuitných splátok a precizovaní úpravy za účelom harmonizácie vnútroštátnych úprav. Z takto formulovaných cieľov Smernice 2008/48/ES a odlišne zvoleného spôsobu harmonizácie vnútroštátnych úprav (prostredníctvom maximálnej harmonizácie) možno vyabstrahovať záver o potrebe spresnenia obsahu predchádzajúcej právnej úpravy, a to smerom k zavedeniu jasných pravidiel formulácie zmlúv o spotrebiteľských úveroch. V konkrétnom prípade teda nejde o zmenu obsahu čl. 4 ods. 2 písm. c) Smernice 87/102/EHS (a naň nadväzujúceho § 4 ods. 2 písm. i/ ZoSU) ale o spresnenie jej obsahu, tak aby nebolo možné interpretovať jej obsah v rozpore so zásadou rovnosti subjektov súkromnoprávných vzťahov.

23. Z porovnania zákonných ustanovení § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 258/2001 Z. z. ZoSÚ a § 9 ods. 2 písm. l) resp. k) zákona č. 129/2010 o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov je zrejmé, že ich znenie je identické. Spôsob transponovania smerníc nebol rovnaký a ak sa aj pri prvej smernici umožňoval režim minimálnej transpozície, veľký senát dovolacieho súdu konštatuje, že z textu zákona č. 258/2001 Z. z. § 4 ods. 2 písm. i) nie je možné vyvodit' taký záver, ktorý by požadoval potrebu členenia splátky na presný rozpis plánovanej amortizácie dlhu, teda rozpis splátok úveru po častiach (istina, úrok a poplatky).

24. Dovolatelia namietali, že im postupom odvolacieho súdu bolo odňaté právo na spravodlivý proces, spočívajúce v absencii riadneho odôvodnenia rozsudkov, ich nepredvídateľnosti a svojvoľnosti, čo malo založiť prípustnosť dovolania aj v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP. Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu spĺňa podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonné kritériá v zmysle ustanovenia § 393 CSP. V reakcii na dovolacie argumenty dovolateľov dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420

písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľov, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, pričom to rozhodne nie je tento prípad. Dovolací dôvod podľa ust. § 420 písm. f) CSP tak nie je daný.

25. Dovolací súd rozhodol o trovách dovolacieho konania podľa ustanovenia § 255 ods. 1 CSP. Súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Žalovaný bol v dovolacom konaní úspešný a dovolací súd mu tak priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

22.**ROZHODNUTIE**

Dovolanie podľa § 420 Civilného sporového poriadku voči rozhodnutiu súdu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia je prípustné.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10. mája 2023 sp. zn. 1VCdo/1/2023)

Z o d ô v o d n e n i a:

1. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací (ďalej len „odvolací súd“) uznesením zo dňa 28. apríla 2017 sp. zn. 18CoE/252/2016 odvolaním žalobcu napadnuté uznesenie Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) zo dňa 04. marca 2016 č. k. 63Eud/48/2015-83 s odkazom na § 387 ods. 1, 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) potvrdil a žalovanému priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcovi. Potvrdenie uznesenia súdu prvej inštancie odôvodnil jeho vecnou správnosťou majúc za to, že okresný súd dospel k správne mu záveru o zamietnutí návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia - Vrchného súdu v Londýne, súdu obchodných spoločností, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, sp. zn. 6678/2008, č. k. DCC/000213/2012 zo dňa 07. augusta 2012, na území Slovenskej republiky. Zhodne so súdom prvej inštancie konštatoval, že Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa neuplatní na konkurz, konania týkajúce sa vyrovnania zadlžených obchodných spoločností alebo iných právnických osôb a podobné konania (čl. 1 ods. 2 písm. b)). Rozhodnutie Vrchného súdu v Londýne zo dňa 07. augusta 2012 o trovách konania bolo vydané v konkurznom konaní, Vrchný súd v Londýne nemohol vydať Osvedčenie zo dňa 24. februára 2015 v zmysle čl. 54 a čl. 58 Nariadenia Brusel I (príloha V nariadenia) o tom, že rozhodnutie o trovách je vykonateľné v Anglicku a Walese.

2. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“). Navrhol, aby dovolací súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec tomuto vrátil na ďalšie konanie. Porušenie svojho práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP videl dovolateľ v arbitrárnom výklade právnych noriem, v porušení čl. 2 ods. 1 CSP, v nevykonaní ním

navrhnutých listinných dôkazov odvolacím súdom, ktorý v rozpore s čl. 43 ods. 3 Nariadenia Brusel I, § 177 ods. 1 a § 385 ods. 1 CSP a autentickým výkladom čl. 43 ods. 3 Nariadenia Brusel I podaným v dôvodovej správe k Luganskému dohovoru nenariadil ústne pojednávanie. Namietal, že odvolací súd v rozpore s ustanoveniami Nariadenia Brusel I a čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie dovolateľovi neumožnil, aby v odvolacom konaní podal podnet na polozenie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie ohľadne pôsobnosti Nariadenia Brusel I v prejednávanej veci.

3. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie ako nedôvodné zamietol a priznal mu náhradu trov dovolacieho konania.

4. Trojčlenný senát 5C Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas a na to oprávnenou osobou, zastúpenou v zmysle § 429 ods. 1 CSP pristúpil k skúmaniu splnenia ďalších podmienok dovolacieho konania a predpokladov prípustnosti dovolania.

5. Vyjadrením princípu mimoriadnosti dovolania ako opravného prostriedku je skutočnosť, že prípustnosť dovolania v zmysle § 420 CSP je daná len vtedy, ak ide o rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí. Pokiaľ dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, dovolací súd dovolanie odmietne [§ 447 písm. c) CSP].

6. Dovolateľ sa dovolaním domáha dovolacieho prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia, preto sa vec prejednávajúci senát z hľadiska prípustnosti dovolania primárne zaoberal otázkou, či ide o rozhodnutie vo veci samej, alebo rozhodnutie, ktorým sa konanie o veci samej končí.

7. Uznesením zo dňa 28. júna 2016 sp. zn. 3Cdo/11/2016 najvyšší súd zamietol ako nedôvodné dovolanie podané proti uzneseniu krajského súdu o potvrdení uznesenia súdu prvej inštancie, ktorým neuznal na území Slovenskej republiky cudzie rozhodnutie; navrhovateľ uplatnil dovolanie aj z dôvodu daného v § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej tiež „OSP“), ktorého existenciu [rovnako ako existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 241 ods. 2 písm. b), písm. c) OSP] dovolací súd nezistil. Aj uznesením zo dňa 28. februára 2018 sp. zn. 2Cdo/149/2017 najvyšší súd zamietol dovolanie podané podľa § 237 ods. 1 písm. f) a podľa § 241 ods. 2 písm. b), c) OSP proti uzneseniu odvolacieho súdu o potvrdení uznesenia súdu prvej

inštancie, ktorý zamietol návrh na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia na území Slovenskej republiky.

8. Uznesením zo dňa 29. novembra 2018 sp. zn. 6Cdo/167/2017 najvyšší súd v spore o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia zrušil uznesenie krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie po tom, čo dovolanie podané podľa § 420 písm. f) CSP považoval za prípustné aj dôvodné.

9. Uznesením zo dňa 25. apríla 2018 sp. zn. 5Cdo/61/2018 najvyšší súd odmietol podľa § 447 písm. c) CSP dovolanie podané proti uzneseniu krajského súdu potvrdzujúcemu uznesenie okresného súdu, ktorým vyhlásil za vykonateľný na území Slovenskej republiky rozsudok súdu cudzieho štátu. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu uplatnenému podľa § 420 písm. f) CSP dovolací súd konštatoval, že rozhodnutie súdu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia podľa Nariadenia Rady ES č. 44/2011 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach nie je rozhodnutím vo veci samej a nie je ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. Uznesením zo dňa 27. marca 2019 sp. zn. 8Cdo/204/2017 najvyšší súd dovolanie odmietol ako neprípustné zastávajúc názor, že rozhodnutie súdu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia nie je rozhodnutím vo veci samej ani rozhodnutím, ktorým sa konanie o veci samej končí (ako je uvedené nižšie v bode 24. tohto rozhodnutia veľkého senátu, uvedené uznesenie Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom zo dňa 25. mája 2021 sp. zn. IV. ÚS 13/2021 zrušil a vec najvyššiemu súdu vrátil na ďalšie konanie).

10. Vo veci rozhodujúci trojčlenný senát 5C občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu vzhľadom na vyššie uvedenú rozdielnu rozhodovaciu prax senátov najvyššieho súdu o otázke prípustnosti dovolania z dôvodu zmätočnosti proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým rozhodol o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia, uznesením vec postúpil na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (§ 48 ods. 1 CSP) zastávajúc názor, že dovolanie v takomto prípade prípustné je.

11. Po postúpení veci senátom 5C si veľký senát občianskoprávneho kolégia v súlade s § 48 ods. 4 CSP vyžiadala stanoviská ministra spravodlivosti Slovenskej republiky, generálneho prokurátora Slovenskej republiky a tiež právnických fakúlt univerzít Slovenskej republiky.

12. Podľa názoru ministra spravodlivosti Slovenskej republiky rozhodnutie odvolacieho súdu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia možno považovať za rozhodnutie vo veci samej a/alebo za rozhodnutie, ktorým sa konanie končí a je spôsobilé byť predmetom dovolacieho prieskumu v zmysle § 420 CSP. Vychádzal zo skutočnosti, že predmetom rozhodnutia zahraničného súdu bolo uloženie povinnosti nahradiť trovy konania súvisiace s insolvenčným konaním žalovanému ako povinnému. Podstatou vyhlásenia vykonateľnosti je umožnenie vedenia exekúcie na majetok povinného, nachádzajúci sa v Slovenskej republike. Uznanie a výkon rozhodnutí súvisiacich s insolvenčným konaním sa riadi čl. 25 ods. 1 Nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní. Javí sa, že vo veci ide o súdne rozhodnutie vyplývajúce priamo z insolvenčného konania. Pred veľkým senátom najvyššieho súdu v podstate stojí otázka, či mu procesné predpisy (§ 420 CSP) umožňujú o dovolaní rozhodovať. Výrok o náhrade trov nie je sám osebe rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. Náhrada trov môže byť vecou samou a dovolanie z dôvodov podľa § 420 CSP je pri výroku o trovách konania prípustné. Podobne by aj v prípade vyhlásenia vykonateľnosti, ak ide o rozhodnutie o nároku na náhradu trov, malo byť dovolanie prípustné. Pokiaľ ide o subjektívnu prípustnosť dovolania, nie je vylúčené, aby veľký senát efektívne vyjadril, že subjektívna prípustnosť dovolania je daná najmä v situáciách, kedy bol návrh na vyhlásenie vlády vykonateľnosti zamietnutý (v takom prípade konanie končí a vo výsledku rozhodnutie, ktoré inak Slovenská republika uznáva, nemôže byť vykonané). V prípade opačnej situácie vyhlásenia vykonateľnosti, a teda možných procesných pochybení v priebehu konania, v ktorom bolo vydané zahraničné rozhodnutie, tieto môžu byť predmetom posudzovania exekučným súdom v prípade návrhu na zastavenie exekúcie podľa § 61k ods. 1 písm. d) Exekučného poriadku.

13. Generálny prokurátor Slovenskej republiky uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu o vyhlásení vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia na území Slovenskej republiky je rozhodnutím konečným a možno ho považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti. Vychádzal z čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, z čl. 2 ods. 1 a 2 a čl. 3 ods. 1 Civilného sporového poriadku zdôrazniac, že pri výklade a aplikácii právnych predpisov nemožno opomínať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách, ale aj v základných princípoch právneho štátu (I. ÚS 387/2019). Rozhodnutie odvolacieho súdu je v otázke vyhlásenia vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia na území Slovenskej republiky konečným a je spôsobilým predmetom dovolacieho prieskumu v zmysle § 420 CSP. Opačný ich záver by bol ústavne neudržateľný, porušujúci právo podávateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

14. Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave sa priklonila k záveru, že vecou samou sa rozumie aj vyriešenie uznania cudzieho rozhodnutia, ktoré je následne podkladom pre exekúciu. Posudzujú sa tu otázky procesného práva, a to predpokladov uznania a vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 25. mája 2021 sp. zn. IV. ÚS 13/2021). Nariadenie Brusel I obmedzuje počet opravných prostriedkov voči rozhodnutiu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti, nestanovuje ich povahu ani konkrétne druhy. Právna úprava konania o návrhu na vyhlásenie cudzieho rozhodnutia osobitným výrokom za vykonateľné je obsiahnutá v zák. č. 97/63 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov. Otázka povahy rozhodnutia odvolacieho súdu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia nie je slovenskými autormi riešená. Z českých autorov sa k tejto otázke vyjadril Vaške, ktorý uvádzal, že opravným prostriedkom podľa čl. 44 Nariadenia možno napadnúť iba samotné rozhodnutie o opravnom prostriedku vo výroku vo veci samej, ktorým je vyhlásenie vykonateľnosti. Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave uzavrela, že v prípadoch, kedy takéto rozhodnutie zakladá prekážku veci rozhodnutej tvoriacu jeden z charakteristických znakov rozhodnutia vo veci samej, má povahu rozhodnutia vo veci samej; stotožnila sa s nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 13/2021, v zmysle ktorého sa vecou samou rozumie aj vyriešenie uznania cudzieho rozhodnutia, ktoré je podkladom pre exekúciu.

15. Rovnako v zmysle stanoviska Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach je uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia, spôsobilým predmetom dovolacieho prieskumu z dôvodu zmätočnosti podľa § 420 CSP. Rozhodovanie o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia spadá pod ochranu zaručenú čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie končí, je rozhodnutím, ktorým odvolací súd o určitej otázke končí rozhodovanie inak ako meritórnym rozhodnutím. V danom prípade ide o konečné vyriešenie otázky procesného práva týkajúcej sa vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia, ktoré je následne podkladom exekúcie.

16. Fakulta práva Paneurópskej vysokej školy v Bratislave vyslovila názor, že rozhodnutie odvolacieho súdu o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia v prípadoch vecného prejednanja odvolania je rozhodnutím vo veci samej v zmysle § 420 CSP. Vychádzala zo záverov prezentovaných ústavným súdom najmä v náleze sp. zn. IV. ÚS 589/2021 a zo skutočnosti, že meritom konania o návrhu na

vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia je otázka vykonateľnosti tohto rozhodnutia v inom štáte a rozhodnutie o takomto návrhu predstavuje prekážku *res iudicata*.

17. Veľký senát občianskoprávného kolégia najvyššieho súdu, po oboznámení sa s obsahom spisu, dôvodmi senátu 5C uvedenými v uznesení zo dňa 30. novembra 2022 sp. zn. 5Cdo/94/2021 o postúpení veci v zmysle § 48 ods. 1 CSP a tiež stanoviskami vyžiadanými v zmysle § 48 ods. 4 CSP ustálil, že dovolanie podľa § 420 Civilného sporového poriadku voči rozhodnutiu súdu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia je prípustné. Vychádzal pritom z nasledovného:

18. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

19. Najvyšší súd v uznesení z 20. septembra 2017 sp. zn. 5XObdo/447/2017 k prípustnosti dovolania uviedol, že právna úprava účinná od 01. júla 2016 (§ 419 a nasl. CSP) pripúšťa dovolanie len proti meritórnym rozhodnutiam (rozsudkom vo veci samej) a z nemeritórnych rozhodnutí len proti rozhodnutiam, ktorými sa konanie končí (uznesenie o zastavení konania, uznesenie o odmietnutí žaloby). Ide o zmenu, ktorej dôvodom je dôsledné uplatňovanie princípu mimoriadnosti uplatňovania tohto opravného prostriedku.

20. Rozhodnutiami odvolacieho súdu vo veci samej sú rozhodnutia, ktoré nasledujú po vecnom prejednaní veci odvolacím súdom; zaoberajú sa meritom (vecou samou). Procesné rozhodnutie vydá odvolací súd bez toho, aby vec vecne prejednal (v dôsledku neprípustnosti odvolania alebo v dôsledku dispozičného úkonu strany napr. späťvzatia odvolania). Pojem „vec sama“ znamená predmet konania vymedzený v žalobe (prípadne v ďalších dispozičných úkonoch strán). Rozhodnutie vo veci samej je teda také rozhodnutie, v ktorom sa súd zaoberá nárokom, ktorý strany uplatnili. Ďalším charakteristickým znakom rozhodnutia vo veci samej je, že zakladá prekážku veci rozhodnutej (§ 230), na rozdiel od rozhodnutia nemeritórneho, ktoré takéto účinky nemá. Výnimkou je uznesenie odvolacieho súdu, ktorým sa zrušuje rozsudok súdu prvej inštancie a vec sa vracia na tento súd na ďalšie konanie.

21. Pod pojmom „rozhodnutie, ktorým sa konanie končí“ má zákon na mysli rozhodnutia,

ktorými sa konanie skončilo bez toho, aby sa vec vecne prejedнала. Rozhodnutiami odvolacieho súdu, ktorými sa konanie končí, sú uznesenie o odmietnutí odvolania (§ 386 CSP), o zastavení odvolacieho konania v dôsledku späťvzatia odvolania (§ 369 ods. 3 CSP) alebo o zastavení odvolacieho konania v dôsledku nezaplatenia súdneho poplatku, uznesenie o pripustení späťvzatia žaloby a zrušení rozhodnutia súdu prvej inštancie a zastavení konania (§ 370 CSP), uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, ktorým sa konanie končí. Pôjde teda o rozhodnutia odvolacieho súdu o odvolaní proti tým uzneseniam podľa § 357 CSP, ktorými sa konanie končí (napr. o zastavení konania, odmietnutí podania, odmietnutie žaloby na obnovu konania, o zamietnutí návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie a o návrhu na uznanie cudzieho rozhodnutia, o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia a vo veciach výkonu cudzieho rozhodnutia) (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2022, 1723 s.).

22. Odborná literatúra (Kotrecová, A. Uznesenie v systéme súdnych rozhodnutí v civilnom procese. Bratislava: C. H. Beck, 2016, 136 s.) uvádza, že procesné uznesenia, t. j. uznesenia, ktorými sa rozhoduje o procesných otázkach, možno ďalej rozčleniť na uznesenia konečné, majúce charakter rozhodnutí, ktorými sa završuje konanie, nakoľko sa nimi končí prejednanie veci a uznesenia prípravné, ktoré pripravujú konečné rozhodnutie súdu a za pomoci ktorých reguluje súd priebeh konania. Osobitnú skupinu rozhodnutí procesného charakteru majú uznesenia, ktorými sa konanie končí, avšak nezaoberajú sa meritom veci, napr. uznesenie o zastavení konania. Obdobný charakter má aj uznesenie o odmietnutí podania v súlade s § 129 CSP.

23. Ústavný súd Slovenskej republiky sa problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku zaoberal v uznesení z 15. augusta 2018 sp. zn. I. ÚS 275/2018 (publikované pod č. 74/2018 v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom vylovil, že „Ustanovenie § 420 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcejmu hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o matérii konania, t. j. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej. Aj rozhodnutie vo veci samej (t. j. meritórne rozhodnutie) je svojou podstatou a svojimi dôsledkami rozhodnutím, ktorým sa konanie o predmete sporu končí, avšak pre účely posudzovania

prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP takéto rozhodnutie nemožno zaradiť do skupiny rozhodnutí, „ktorým sa konanie končí“, pretože pre tento účel je už zaradené do skupiny rozhodnutí „vo veci samej“. Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí teda možno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní inak ako jeho vecným prejednaním (t. j. rozhodnutie o odmietnutí odvolania alebo o zastavení odvolacieho konania), rozhodnutie odvolacieho súdu o zastavení konania z dôvodu späťvzatia žaloby po rozhodnutí prvostupňového súdu a pred rozhodnutím odvolacieho súdu (§ 370 CSP) a uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil prvostupňové uznesenie o otázke, ktorej vyriešenie sa týmto uznesením končí, pričom spravidla pôjde o uznesenia odvolacieho súdu, ktorými rozhodol o odvolaní proti uzneseniam podľa § 357 CSP, ktoré síce možno v dovolacom konaní preskúmať z dôvodov zmätočnosti uvedených v § 420 CSP, avšak z dôvodov zásadnej právnej významnosti sú v zmysle § 421 ods. 2 CSP z prieskumu dovolacím súdom vylúčené.“

24. Nálezom zo dňa 25. mája 2021 sp. zn. IV. ÚS 13/2021 Ústavný súd Slovenskej republiky uznesenie najvyššieho súdu zo dňa 27. marca 2019 sp. zn. 8Cdo/204/2017 zrušil a vec najvyššiemu súdu vrátil na ďalšie konanie. Konštatoval, že „vecou samou sa rozumie aj vyriešenie uznania cudzieho rozhodnutia, ktoré je následne podkladom pre exekúciu. Posudzujú sa tu otázky procesného práva, a to predpokladov uznania vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia. Zároveň je zrejmé, že uznesením krajského súdu sa konanie o tejto veci právoplatne skončilo a ďalší riadny opravný prostriedok ani iné nadväzujúce konanie sa nepredpokladá. Je preto podľa názoru ústavného súdu správny taký záver, že uznesenie krajského súdu je rozhodnutím vo veci samej, ktorým sa konanie zároveň aj končí, a teda ide o spôsobilý predmet dovolacieho prieskumu aj v zmysle § 420 CSP“.

25. Jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie, je uznesenie súdu prvej inštancie o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia [§ 357 písm. o) CSP]. Ide o uznesenie, ktoré je preskúmateľné v rámci odvolacieho konania s konečnou platnosťou. Rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je potom rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie o tejto otázke nároku končí), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie v dovolacom konaní preskúmateľné z dôvodov zmätočnosti.

26. Potrebné je mať na pamäti, že v zmysle čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (v texte tiež „ústava“) výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou. Rešpektovanie tohto ústavného

príkazu znamená pre súdy povinnosť interpretovať všeobecne záväzný právny predpis ústavne konformným spôsobom, t. j. v súlade so všeobecnou ideou materiálneho právneho štátu a z nej vyplývajúcimi ústavnými princípmi, vyjadrenými v ústave či explicitne alebo implicitne. V oblasti civilného sporového konania ide o povinnosť súdov interpretovať Civilný sporový poriadok najmä v súlade s princípom legality štátnej moci vyjadreným v článku 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon a v súlade so základným právom na spravodlivú ochranu práv vyplývajúcim z článkov 46 až 50 ústavy. Rozhodovanie o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia je integrálnou súčasťou civilného sporového konania a spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy) môže všeobecný súd porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu.

27. So zreteľom na uvedené veľký senát prvým výrokom tohto uznesenia rozhodol, že dovolanie podľa § 420 Civilného sporového poriadku voči rozhodnutiu súdu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia je prípustné a druhým výrokom rozhodol o vrátení veci na prejednanie a rozhodnutie senátu 5C. Takýto spôsob rozhodnutia veľkého senátu, ktorý možno vyvodiť jazykovým, teleologickým, analogickým a ústavne konformným výkladom ustanovenia § 48 ods. 1 CSP, si vyžadovali okolnosti danej veci. Zo znenia ustanovenia § 48 ods. 1 CSP vyjadreného slovami „... postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu“ možno gramatickým výkladom vyvodiť, že veľký senát je oprávnený rozhodnúť ako v merite veci, tak tiež o tom, že sa vec vracia na prejednanie a rozhodnutie senátu, ktorý ju postúpil veľkému senátu. Veľký senát je teda oprávnený urobiť nielen rozhodnutie vo veci samej (meritórne rozhodnutie), ale tiež príslušné procesné rozhodnutie, ktoré prichádza do úvahy, t. j. vrátane rozhodnutia o vrátení veci senátu.

23.**ROZHODNUTIE**

V prípade nárokov vyplývajúcich z činnosti bývalej Štátnej bezpečnosti, vrátane nárokov vyplývajúcich z prípadnej neoprávnenej evidencie osoby v registračných protokoloch a agentúrnych vzťahoch bývalej Štátnej bezpečnosti, ako aj zverejnenia tejto evidencie, je pasívne vecne legitimovaným subjektom Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. mája 2023 sp. zn. 1VCdo/5/2022)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí štvrtým) z 28. marca 2017 č. k. 16C/77/2005-724 rozhodol tak, že žalobu zamietol a priznal žalovanému náhradu trov konania vo výške 100 %, ktoré budú vyčíslené samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku. Rozsudok odôvodnil aplikáciou ustanovení § 11, § 12 ods. 1, ods. 2 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), § 1 písm. a), b) bod 5, § 2 písm. a), b), f), g), h), i), § 8 ods. 3, § 19 ods. 1, § 26 ods. 3 zákona č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 - 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon o pamäti národa“), § 4, § 5 ods. 1 zákona č. 70/1965 Zb. o Zbore národnej bezpečnosti, § 82 ods. 1, § 78 ods. 5 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, čl. 1, čl. 3 ods. 1 ústavného zákona č. 542/1992 Zb. o zániku Českej a Slovenskej federatívnej republiky.

1.1. Žalobca sa žalobou, po jej zmenách so súhlasom súdu, domáhal ochrany osobnosti podľa § 11 a nasl. OZ, a síce I. určenia, že je vedený neoprávnene v registračných protokoloch agentúrnych a operatívnych vzťahov Krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti v Bratislave, Správa Štátnej bezpečnosti pod registračným číslom 27524 ako kandidát tajnej spolupráce a agent pod kryciami menami X. a Y.; II. určenia, že žalovaný neoprávneným zverejnením jeho mena a dátumu narodenia ako kandidáta tajnej spolupráce a agenta s kryciami menami X. a Y. v registračných protokoloch agentúrnych a operatívnych vzťahov Krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti v Bratislave, Správa Štátnej bezpečnosti, pod registračným č. XXXXXX na

internetovej stránke žalovaného, v správe žalovaného, čím porušil právo žalobcu na ochranu osobnosti; III. uloženia povinnosti žalovanému do troch dní od právoplatnosti rozsudku na internetovej stránke žalovaného zverejniť ospravedlnenie v tomto znení: „JUDr. D. K., narodený dňa XXXXXXXXXXXXXXX, je neoprávnene evidovaný ako kandidát tajnej spolupráce a agent s kryciami menami X. a Y. v registračných protokoloch agentúrnych a operatívnych zväzkov Krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti v Bratislave, Správa Štátnej bezpečnosti pod registračným číslom XXXXXX, obsah týchto registračných protokolov týkajúcich sa JUDr. D. K. nie je pravdivý a za jeho zverejnenie sa mu ospravedľujeme.“ Povinnosť zverejniť ospravedlnenie žalobcovi podľa tohto výroku trvá po celú dobu, po ktorú žalovaný bude na svojej internetovej stránke zverejňovať registračné protokoly agentúrnych a operatívnych zväzkov Krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti v Bratislave, Správa Štátnej bezpečnosti v časti týkajúcej sa žalobcu; IV. uloženia povinnosti žalovanému do troch dní od právoplatnosti rozsudku zverejniť na internetovej stránke žalovaného tento rozsudok v celom znení s tým, že povinnosť zverejniť rozsudok podľa tohto výroku trvá po celú dobu, po ktorú žalovaný bude na svojej internetovej stránke zverejňovať registračné protokoly agentúrnych a operatívnych zväzkov Krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti v Bratislave, Správa Štátnej bezpečnosti v časti týkajúcej sa žalobcu; V. zaplataenia náhrady nemajetkovej ujmy v sume 3 320 eur; VI. náhrady trov konania.

1.2. V konaní bolo preukázané, že žalovaný na svojej internetovej stránke zverejnil skutočnosti vyplývajúce z prevzatých dokumentov bývalej Štátnej bezpečnosti, z ktorých vyplýva, že žalobca bol vedený ako „agent“ v zoznamoch bývalej Štátnej bezpečnosti pod registračným č. XXXXX s kryciami menami X., resp. Y. Podľa žalobcu žalovaný do jeho osobnosti zasiahol tým, že uverejnil dokumenty bývalej Štátnej bezpečnosti, v ktorých sú podľa jeho názoru uvedené nepravdivé informácie o jeho osobe. Žalobca netvrdil, ani nepreukázal, že by dané dokumenty vytvoril žalovaný a že informácie v nich uvedené do dokumentov vložil žalovaný, resp. neskôr tieto menil, dopĺňal, vôbec akokoľvek s ich obsahom žalovaný narábal. Žalobca v konaní ďalej nepreukázal a ani netvrdil, že žalovaný pri vykonávaní svojej činnosti prekročil svoje právomoci uložené mu zákonom o pamäti národa, že v zverejnených prepisoch uverejnil aj také údaje, ktoré neboli uvedené v pôvodných evidenčných zložkách Štátnej bezpečnosti. Dokumenty vo vzťahu k žalobcovi, ktoré vznikli činnosťou Štátnej bezpečnosti (§ 6 ods. 1 zákona o pamäti národa) boli predmetom sprístupnenia a zverejnenia, zo spisu nevyplýva, že by išlo o dokumenty uvedené v § 6 ods. 2, ods. 3 zákona, teda také, ktoré sprístupneniu nepodliehali. Zákonodarca žalovanému neukladal a neukladá povinnosť overovať, či údaje obsiahnuté v dokumente a údaje získané do informačného systému dokumentov zo zachovaných evidenčných pomôcok sú presné alebo pravdivé; žalovaný bol povinný dokumenty prijať, archivovať v stave a obsahu, ako mu boli

doručené, zostali vlastníctvom ústavu a sú nenahraditeľným svedectvom o historickom období, v ktorom vznikli a pre uchovanie pamäti národa sú jeho kultúrnym dedičstvom a v takom obsahu aj zverejniť; čo sa nepochybné stalo aj v prejednávanej veci. Z daného vyplýva, že prijatím týchto dokumentov a ich zverejnením žalovaný splnil svoju povinnosť vyplývajúcu mu zo zákona o pamäti národa.

1.3. Súd vyvodil, že žalovaný nie je v konaní pasívne vecne legitimovaný. Žalovaný splnením a plnením zákonných povinností (bez akýchkoľvek excesov) nebol spôsobilý zasiahnuť negatívnym spôsobom do osobnosti žalobcu, ktorý v súlade s účelom a cieľom zákona o pamäti národa skúma, zhromažďuje, sprístupňuje, zverejňuje informácie o činnosti represívnych zložiek štátu v čase neslobody (v prejednávanej veci Štátnej bezpečnosti). Žalovaný nie je nositeľom zodpovednosti za činnosť Štátnej bezpečnosti, nie je právnym predchodcom, ani právnym nástupcom Štátnej bezpečnosti, a v súlade so zákonom o pamäti národa len prevzal dokumenty vytvorené Štátnou bezpečnosťou, preto nie je dôvod na to, aby niesol zodpovednosť za to, čo v týchto archívnych materiáloch bolo v minulosti zaevidované, v súlade so zákonom neskôr zverejnené a v tejto súvislosti prečo by malo ísť zo strany žalovaného o neoprávnene zverejnené dokumenty.

1.4. Žalovaný v zmysle zákona o pamäti národa, ani v zmysle zákonov č. 40/1974 Zb., č. 204/1991 Zb., č. 171/1993 Z. z., nie je právnym nástupcom bývalej Štátnej bezpečnosti. K evidovaniu žalobcu v materiáloch Štátnej bezpečnosti došlo pred 31. decembrom 1992. Podľa ústavného zákona č. 542/1992 Zb. ČSFR zanikla uplynutím dňa 31. decembra 1992, týmto dňom zanikli aj jej ozbrojené a bezpečnostné zložky a jej nástupníckymi štátmi sa stali Slovenská republika a Česká republika. Na území Slovenskej republiky bolo v zákonoch č. 204/1991 Zb. a č. 171/1993 Z. z. zakotvené, že ak sa v iných zákonoch alebo všeobecne záväzných právnych predpisoch hovorí o Zbore národnej bezpečnosti, Verejnej bezpečnosti alebo o príslušníkoch Zboru národnej bezpečnosti alebo Verejnej bezpečnosti, rozumie sa tým Policajný zbor alebo policajti. Jednou zo zložiek ZNB bola aj ŠTB (§ 5 ods. 1 zákona č. 70/1965 Zb., § 9 ods. 1, ods. 2 zákona č. 40/1974 Zb.), z čoho vyplýva, že Zbor národnej bezpečnosti sa považuje za Policajný zbor. Zodpovednosť za škodu spôsobenú príslušníkmi Zboru národnej bezpečnosti niesol štát - ČSSR zastúpený Federálnym ministerstvom vnútra alebo ministerstvami vnútra republík (§ 593 ods. 7 zákona č. 40/1974 Zb.). V súčasnosti štát v zastúpení Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky zodpovedá za škodu spôsobenú Policajným zborom alebo policajtom v súvislosti s plnením ich úloh ustanovených zákonom (§ 78 ods. 5, ods. 7 v spojení s § 82 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z.). Zodpovednosť štátu za nesprávny úradný postup pri výkone verejnej moci, kam nepochybné patrilo aj vedenie zväzkov Štátnej bezpečnosti, upravoval aj ďalší právny predpis -

zákon č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Vychádzajúc z uvedených skutočností a citovaných právnych predpisov súd dospel k záveru, že pasívne vecne legitimovaným subjektom je Slovenská republika zastúpená Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky; nie žalovaný.

1.5. Nedostatok pasívnej vecnej legitímácie žalovaného viedlo k zamietnutiu žaloby ako nedôvodnej. Súd žalobu zamietol vrátane ostatných nadväzujúcich nárokov žalobcu (na zverejnenie ospravedlnenia, zverejnenie rozsudku súdu na internetovej stránke žalovaného, ako aj náhrady nemajetkovej ujmy v sume 3 320 eur). Nevykonal žalobcom navrhované dôkazy, ani opätovný výsluch a zbavenie mlčanlivosti označených svedkov JUDr. F. a B., RNDr. E. H. a mjr. J. O., ktoré, vzhľadom na uvedené, považoval za nehospodárne a nepotrebné. Pri svojom terajšom rozhodovaní na ich svedecké výpovede neprihliadal a k rozhodnutiu vo veci súd dospel skúmaním podmienok pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v spore o ochranu osobnosti. Výrok o nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie odôvodnil ustanovením § 262 ods. 1, ods. 2, § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom (v poradí štvrtým) z 18. decembra 2019 sp. zn. 15Co/14/2018, napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny (§ 387 ods. 1, 2 CSP) a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (§ 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1, 2 CSP).

2.1. Vecne argumentoval tým, že súd prvej inštancie sa dôsledne riadil právnym názorom odvolacieho súdu vysloveným v zrušujúcom uznesení (v poradí tretom) a správne uzavrel, že žalovaný v predmetnej právnej veci nie je nositeľom pasívnej vecnej legitímácie. Pre konanie o nárokoch žalobcu vo veci samej bolo nevyhnutné v prvom rade vyriešiť otázku, či žalovaný je nositeľom pasívnej vecnej legitímácie a keďže jej nositeľom nie je, odvolacie dôvody vychádzajúce z ustanovenia § 365 ods. 1 písm. b), d), e), f), g) CSP neboli spôsobilé priviesť žalobcovi úspech v odvolacom konaní (tieto dôvody sa vzťahujú k veci samej). V zhode so súdom prvej inštancie aj odvolací súd dôvodil, že Ústav pamäti národa bol zriadený zákonom o pamäti národa, ktorý žalovanému ukladal presne vymedzené povinnosti, ktoré aj plnil. Splnením a plnením zákonných povinností (bez akýchkoľvek excesov) žalovaný potom nebol spôsobilý zasiahnuť negatívnym spôsobom do osobnosti žalobcu. V konaní zostalo nepochybné, že žalovaný nie je právnym predchodcom, ani právnym nástupcom Štátnej bezpečnosti. V súlade so zákonom o pamäti národa len prevzal dokumenty vytvorené Štátnou bezpečnosťou, a preto nie je zákonný dôvod na to, aby niesol zodpovednosť za to, čo v týchto archívnych materiáloch bolo v minulosti zaevidované, v súlade so zákonom neskôr zverejnené a v tejto súvislosti prečo by malo ísť zo

strany žalovaného o neoprávnene zverejnené dokumenty.

2.2. Ustanovenie § 17 ods. 2 zákona o pamäti národa neupravuje zodpovednosť žalovaného za obsah zväzkov, ale upravuje výlučne jeho povinnosti vydať pre potreby znaleckej činnosti originál zachovaného osobného zväzku alebo personálneho (kádrového) spisu na žiadosť právnickej osoby, toto ustanovenie nemožno vykladať ako základ pre pasívnu vecnú legitímáciu žalovaného v sporoch o pravosti ním spravovaných dokumentov. Žalobca v konaní pred súdom prvej inštancie, v odvolaní, ani len netvrdil, nieto preukázal, že by dané dokumenty vytvoril žalovaný, že informácie v nich uvedené do dokumentov vložil žalovaný, resp. neskôr tieto menil, dopĺňal alebo akokoľvek s ich obsahom narábal. Žalobca ani len netvrdil, nieto preukázal, že žalovaný pri vykonávaní svojej činnosti prekročil právomoci uložené mu zákonom o pamäti národa, že v zverejnených prepisoch uverejnil aj také údaje, ktoré neboli uvedené v pôvodných evidenčných záznamoch Štátnej bezpečnosti. Dokumenty vo vzťahu k žalobcovi, ktoré vznikli činnosťou Štátnej bezpečnosti, boli predmetom sprístupnenia a zverejnenia a nevzťahovala sa na ne výnimka uvedená v § 6 ods. 2, ods. 3 zákona o pamäti národa. Zákonodarca žalovanému neuložil povinnosť ani právo overovať, či údaje obsiahnuté v dokumente a údaje získané do informačného systému dokumentov zo zachovaných evidenčných pomôcok sú presné alebo pravdivé; žalovaný bol povinný dokumenty prijať, archivovať v stave a v obsahu, ako mu boli doručené, a v takom obsahu aj zverejniť, čo sa nepochybne stalo aj v prejednáwanej veci.

2.3. Splnenie zákonnej povinnosti žalovaným podľa § 19 zákona o pamäti národa, a teda zverejnenie prepisov evidenčných záznamov z protokolov Štátnej bezpečnosti, nemožno považovať za porušenie povinnosti zo strany žalovaného a za zásah do osobnostných práv žalobcu. Zákon o pamäti národa neposkytoval a neposkytuje žalovanému možnosť vybrať si dokument alebo záznam, ktorý zverejní a ktorý nie, legislatívne je táto povinnosť vyjadrená slovom „vydá“, ktoré nepripúšťa žiadnu moderáciu ani viacvýznamový výklad. Ak teda žalovaný zverejnil na svojej stránke, že žalobca bol vedený vo zväzkoch Štátnej bezpečnosti ako kandidát tajnej spolupráce a agent s kryciami menami X. a Y. v registračných protokoloch agentúrnych a operatívnych zväzkov pod registračným číslom XXXXXXXX, splnil len svoju zákonnú povinnosť, čo mu nemôže byť na ujmu. Porušenia povinnosti by sa žalovaný dopustil v opačnom prípade, teda keby túto informáciu nezverejnil.

2.4. Do rozhodnutia súdu prvej inštancie napadnutým rozsudkom, ale ani v odvolaní proti nemu, žalobca ani len netvrdil, nieto preukázal, žeby sa žalovaný pri plnení povinností vyplývajúcich mu zo zákona č. 553/2002 Z. z. dopustil excesu a presne akého a z tohto dôvodu by bol nositeľom pasívnej vecnej legitímácie o nárokoch žalobcu v predmetnej právnej veci. Takéto tvrdenie žalobca predložil až vo vyjadrení k vyjadreniu žalovaného k jeho odvolaniu, na čo potom

odvolací súd prihliadať nemohol. Tým viac, keď žalobca predložil len veľmi všeobecné tvrdenie, presne neoznačil spomínaný exces, kedy sa ho žalovaný dopustil, na čom presne, čo tým porušil; bez súčasného označenia, predloženia, dôkazov. V prospech žalobcu nebolo možné zohľadniť ani rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/83/2010, 5Cdo/83/2008, 2Cdo/984/2015, ani to, že rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. mája 2011 sp. zn. 6Cdo/83/2010, bol publikovaný v Zbierke stanovísk NS a súdov SR pod R 39/2012. V nich sám súd konštatoval absenciu výslovného zákonného ustanovenia o pasívnej vecnej legitímácii žalovaného. Vyvodenie jeho pasívnej vecnej legitímácie na základe držby materiálov bývalej Štátnej bezpečnosti odporuje zákonnej úprave zodpovednosti za konanie Štátnej bezpečnosti. Ustanovenie § 17 zákona o pamäti národa nemožno interpretovať ako právny základ pre prenesenie zodpovednosti za protiprávne konanie Štátnej bezpečnosti na žalovaného, resp. právny základ pre vznik pasívnej vecnej legitímácie žalovaného.

2.5. V predmetnej právnej veci nositeľom pasívnej vecnej legitímácie je Slovenská republika - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Žalovaný v zmysle zákona č. 553/2002 Z. z., ani v zmysle zákonov č. 40/1974 Zb., č. 204/1991 Zb., č. 171/1993 Z. z. nie je právnym nástupcom bývalej Štátnej bezpečnosti. K evidovaniu žalobcu v materiáloch ŠTB došlo zo strany bývalých federálnych štátnych orgánov (Štátnej bezpečnosti). Podľa ústavného zákona č. 542/1992 Zb. ČSFR zanikla uplynutím dňa 31. decembra 1992, týmto dňom zanikli aj jej ozbrojené a bezpečnostné zložky a jej nástupníckymi štátmi sa stali Slovenská republika a Česká republika. Na území Slovenskej republiky bolo v zákonoch č. 204/1991 Zb. a č. 171/1993 Z. z. zakotvené, že ak sa v iných zákonoch alebo všeobecne záväzných právnych predpisoch hovorí o Zbore národnej bezpečnosti, Verejnej bezpečnosti alebo o príslušníkoch Zboru národnej bezpečnosti alebo Verejnej bezpečnosti, rozumie sa tým Policajný zbor alebo policajti. Jednou zo zložiek Zboru národnej bezpečnosti bola aj Štátna bezpečnosť (§ 5 ods. 1 zákona č. 70/1965 Zb., § 9 ods. 1, ods. 2 zákona č. 40/1974 Zb.). Z uvedeného potom vyplýva, že Zbor národnej bezpečnosti sa považuje za (mieni sa ním) Policajný zbor. V tomto kontexte podľa ustanovenia § 72 ods. 1 zákona č. 333/1991 Zb. o Federálnom policajnom zbore a Zbore hradnej stráže policajtmi sa dňom účinnosti tohto zákona stávajú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti zaradení v odbore pôsobnosti Federálneho ministerstva vnútra. Podľa § 74 citovaného zákona práva a povinnosti zo služobného pomeru a iných vzťahov príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti zaradených v odbore pôsobnosti Federálneho ministerstva vnútra a príslušníkov pohraničnej stráže v služobnom pomere vojak z povolania, ktoré nezanikli do dňa účinnosti tohto zákona, preberá Federálne ministerstvo vnútra. Svedkovia JUDr. F. B., RNDr. E. H., mjr. J. O., boli príslušníkmi Zboru národnej bezpečnosti v odbore pôsobnosti Federálneho ministerstva vnútra. Zodpovednosť za

škodu spôsobenú príslušníkmi Zboru národnej bezpečnosti niesol štát - ČSSR zastúpený Federálnym ministerstvom vnútra alebo ministerstvami vnútra republík (§ 59 ods. 7 zákona č. 40/1974 Zb.). Inak tomu nie je ani v súčasnosti - štát v zastúpení Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky zodpovedá za škodu spôsobenú Policajným zborom alebo policajtom v súvislosti s plnením ich úloh ustanovených zákonom (§ 78 ods. 5, ods. 7 v spojení s § 82 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z.). Okrem toho, zodpovednosť štátu za nesprávny úradný postup pri výkone verejnej moci, kam nepochybne patrilo aj vedenie zväzkov Štátnej bezpečnosti, upravoval aj ďalší, osobitný právny predpis, ktorým bol zákon č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Vychádzajúc z uvedených skutočností a citovaných právnych predpisov súd prvej inštancie opätovne vecne a právne správne dospel k záveru, že pasívne vecne legitimovaným subjektom je Slovenská republika zastúpená Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky; nie žalovaný.

2.6. Dôvody uvádzané súdom prvej inštancie o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného boli spôsobilé odôvodniť zamietnutie žaloby. Nedostatok pasívnej vecnej legitímácie žalobcom označeného žalovaného má nepochybne za následok už len zamietnutie žaloby tak, ako (vecne a právne správne) vyplýva z napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie. Zostalo právne irelevantné a v predmetnej veci nepodstatné zaoberať sa ďalej dôvodmi odvolateľa vzťahujúcimi sa k veci samej. Odvolací súd podporne poukázal aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 12. októbra 2017 č. k. II. ÚS 285/2017-163, v ktorom sa ústavný súd vyjadril aj k otázke vecnej pasívnej legitímácie Ústavu pamäti národa (bod 21. a nasl. nálezu) a uzavrel, že Ústav pamäti národa v konaní o ochranu osobnosti nie je pasívne vecne legitimovaný z hľadiska zodpovednosti za neoprávnenú evidenciu, z hľadiska zodpovednosti za zverejnenie tejto evidencie. Napokon Ústavný súd Slovenskej republiky (body 27. a nasl. nálezu) podrobne odôvodnil nedostatok pasívnej vecnej legitímácie sťažovateľa, prečo Ústav pamäti národa nie je pasívne vecne legitimovaný subjektom v konaniach o ochranu osobnosti z hľadiska zodpovednosti za neoprávnenú evidenciu, z hľadiska zodpovednosti za zverejnenie tejto evidencie.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s návrhom na zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, uplatniac dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f), § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP odôvodnil tým, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení právnej otázky pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v spore o ochranu osobnostných práv, ku ktorých porušeniu došlo:

(i) neoprávnenou evidenciou fyzickej osoby v materiáloch, obzvlášť registračných protokoloch, Štátnej bezpečnosti, a (ii) zverejnením tejto evidencie, s poukazom na rozhodnutia R 39/2012 (sp. zn. 6Cdo/83/2010) a sp. zn. 5Cdo/83/2008. Odvolací súd k pasívnej legitímácii žalovaného vyslovil právny názor, podľa ktorého táto nie je daná.

3.1. V súvisiacej právnej veci žalobcu A. B. proti žalovanému Ústavu pamäti národa už Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v náleze zo dňa 26. novembra 2019 č. k. I. ÚS 127/2019-94 vyslovil právny názor, ktorý poskytuje návod aj pre túto vec: „V zmysle právneho názoru ústavného súdu obsiahnutého v odôvodnení nálezu sp. zn. II. ÚS 285/2017 z 12. októbra 2017: a) vo veci predmetnej žaloby o ochranu osobnosti podanej sťažovateľom nie je Ústav pamäti národa pasívne vecne legitímovaný z hľadiska zodpovednosti za (i) neoprávnenú evidenciu, ako ani z hľadiska zodpovednosti za (ii) zverejnenie tejto evidencie, b) konajúce všeobecné súdy (v danom prípade v prvom rade všeobecný súd, ktorému bola vec ústavným súdom vrátená na ďalšie konanie, t. j. krajský súd) majú identifikovať pasívne vecne legitímovaný subjekt vo veci predmetnej žaloby o ochranu osobnosti podanej sťažovateľom. Navyiac, od 1. júla 2016 je zabezpečenie jednoty rozhodovania a jednoty judikatúry predovšetkým úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu. Podľa § 48 ods. 1 CSP v prípade, ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu a v uznesení o postúpení veci odôvodní svoj odlišný právny názor. Tým, že najvyšší súd svojím napadnutým rozhodnutím sp. zn. 2Cdo/119/2018 z 31. mája 2018 arbitrálne rezignoval na náležité vecné prejednanie predmetného dovolania podaného sťažovateľom, zároveň v konečnom dôsledku zmaril aj zákonom predpokladanú možnosť, aby veľký senát najvyššieho súdu zaujal vo svojom rozhodnutí záväzný zjednocujúci právny názor, ktorý by už reflektoval aj právny názor ústavného súdu o absencii pasívnej vecnej legitímácie Ústavu pamäti národa vyjadrený v náleze sp. zn. II. ÚS 285/2017 z 12. októbra 2017.“ Vzhľadom na odklon právneho názoru odvolacieho súdu v tejto veci od vyššie označenej ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (citovanej aj v náleze sp. zn. I. ÚS 127/2019), a aj pri zohľadnení právneho názoru ústavného súdu v náleze sp. zn. II. ÚS 285/2017, je tu dôvod, aby dovolací súd podľa § 48 ods. 1 CSP uznesením postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu.

3.2. Dovolaateľ aj po náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 285/2017 vyslovil presvedčenie, že žalovaný je pasívne legitímovaný, pretože ústavný súd nebral do úvahy všetky špecifické okolnosti prípadu. Rozhodujúcou podstatou veci je tá skutočnosť, že práve žalovaný (ani on netvrdí, že to urobil niekto iný) celú neoprávnenú a nepravdivú evidenciu vyprodukovanú bývalou Štátnou bezpečnosťou (v tomto prípade uvedenie žalobcovho mena a dátumu narodenia v

registračných protokoloch agentúrnych a operatívnych zväzkov Krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti v Bratislave, Správa štátnej bezpečnosti, pod registračným číslom XXXXXX ako kandidát tajnej spolupráce a agent pod kryciami menami X. a Y.) zverejnil a dal k dispozícii fakticky každému na internete, t. j. celému svetu; i keď nebol povinný skúmať pravosť a pravdivosť dokladov pochádzajúcich od Štátnej bezpečnosti, neznamená to jeho zbavenie sa zodpovednosti za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti, keď je tu konflikt dvoch základných práv (právo na ochranu osobnosti a základné právo na súkromný a rodinný život na jednej strane a právo na informácie na druhej strane) a rozhodne nie je ústavne konformným výkladom úplne negovať právo na ochranu osobnosti a právo na ochranu súkromia do tej miery, ako keby neexistovalo. Uvedenie mena a dátumu narodenia fyzickej osoby v registračných protokoloch Štátnej bezpečnosti a jeho zverejnenie je závažným zásahom do práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby a je objektívne spôsobilé ohroziť či porušiť subjektívne osobnostné práva, ak ide o nedôvodný záznam, má takáto osoba právo na ochranu svojej cti, dôstojnosti, povesti, mena a vážnosti v spoločnosti. Zákonná povinnosť zverejniť obsah registračných protokolov nevyklučuje občianskoprávnú zodpovednosť žalovaného za zverejnenie nepravdivých a neoprávnene vyhotovených registračných protokolov ev. ich častí. Je namieste vyriešiť právnu otázku, či plnenie zákonnej povinnosti žalovaného zverejniť registračné protokoly vytvorené Štátnou bezpečnosťou predstavuje (ne)oprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti, ani plnenie zákonnej povinnosti zverejniť registračné protokoly nevyklučuje zodpovednosť žalovaného za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti, poukazujúc na závery najvyššieho súdu v rozsudkoch sp. zn. 6Cdo/83/2010 zo dňa 31. mája 2011 (R 39/2012) a sp. zn. 5Cdo/83/2008 zo dňa 27. novembra 2008.

3.3. Pasívne legitimovaným v spore o ochranu osobnosti je nielen ten, kto vytvoril neoprávnene evidenciu s nepravdivým obsahom, ale aj ten, kto ju má k dispozícii, spravuje ju, a zverejnil a sprístupnil ju celému svetu na internete; námietka v smere, že si tým plnil zákonnú povinnosť, neznamená nedostatok pasívnej legitimácie žalovaného, ale kladie súdu len právnu otázku, ako ústavne konformným spôsobom vyriešiť konflikt dvoch základných práv - práva na ochranu súkromia a práva na ochranu osobnosti na jednej strane (článok 19 Ústavy Slovenskej republiky a § 11 a nasl. OZ) a práva na informácie na druhej strane (článok 26 Ústavy Slovenskej republiky, § 19 zákona o pamäti národa).

3.4. K tejto otázke sa vyjadril aj ústavný súd v náleze zo dňa 12. októbra 2017 č. k. II. ÚS 285/2017-163 tak, že považuje z ústavného hľadiska za neakceptovateľný postup krajského súdu v jeho napadnutom rozsudku založený na pokuse o „vyvažovanie“ medzi záujmom na ochrane osobnosti a záujmom verejnosti poznať obsah evidencie represívnych zložíek prednovembrového

režimu. Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy boli totiž sudcovia odvolacieho súdu viazaní zákonom, teda aj § 19 zákona o pamäti národa. Odvolací súd bol teda povinný vychádzať z toho, že ak zákonodarca v § 19 zákona o pamäti národa uložil sťažovateľovi povinnosť zverejniť všetky dokumenty týkajúce sa činnosti ŠtB, tak tým sám vyvážil záujem na ochrane osobnosti na jednej strane a s potrebou vysporiadať sa s minulosťou na druhej strane, pričom preferoval záujem na transparentnosti tohto procesu (porov. bod 9.5; porov. II. ÚS 480/2014 bod 33.), t. j. zákonodarca vytvoril normatívnu situáciu, v ktorej už neostáva priestor na vyvažovanie pre aplikačné orgány. Ak bol krajský súd toho názoru, že § 19 zákona o pamäti národa je v „rozpore“ s § 13 Občianskeho zákonníka, nemôže tento (zdanlivý) konflikt riešiť „vyvažovaním“, ale len použitím všeobecných derogačných pravidiel. V prerokúvanej veci pritom tak zásada *lex posterior derogat priori*, ako aj *lex specialis derogat generali* vedú k jednoznačnému záveru, že § 19 zákona o pamäti národa predstavuje právny základ postupu sťažovateľa pri zverejnení uvedených archívnych materiálov. Ak bol odvolací súd toho názoru, že § 19 zákona o pamäti národa (príp. aj v spojení s jeho ďalšími ustanoveniami) nie je v súlade s ústavou, ústavnými zákonmi alebo medzinárodnými zmluvami (resp. je s nimi v napätí), mal možnosť (a aj povinnosť) postupovať podľa čl. 144 ods. 2 ústavy, t. j. podať ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy a nie riešiť tento problém v rámci rozhodovania o určovacej žalobe žalobcu (porov. aj II. ÚS 16/2011). Iba ústavný súd v konaní o súlade právnych predpisov je totiž oprávnený posúdiť otázku, či zákonodarca pri vydávaní označeného ustanovenia zákona správne vyvážil jednotlivé základné práva a slobody, ktoré sú v danej veci „v hre“. Odvolací súd však napadnutým rozsudkom v podstate „súdil“ zákonodarcu (normotvorcu), k čomu nie je oprávnený, pretože je podľa čl. 144 ods. 1 ústavy viazaný „zákonom“.

3.5. S poukazom na takýto právny názor ústavného súdu dovolateľ navrhol dovolaciemu súdu dovolacie konanie prerušiť podľa § 162 ods. 1 písm. b) CSP a podať ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa článku 125 ods. 1 ústavy z dôvodu, že § 19 ods. 1 zákona o pamäti národa (pojednávajúci o zverejňovacej povinnosti žalovaného registračných protokolov Štátnej bezpečnosti) nie je v súlade s článkom 19 ústavy. Takýto nesúlad citovaného ustanovenia zákona o pamäti národa má potom rozhodujúci vplyv na posúdenie pasívnej legitímácie žalovaného. Plnením „zverejňovacej povinnosti“ žalovaného rozhodne dochádza k zásahu do základného práva na súkromný a rodinný život a práva na ochranu osobnosti, v napadnutom rozsudku absentuje akákoľvek logická a racionálna argumentácia, prečo osoba poškodená žalovaným zverejnenou nepravdivou a neoprávnenou evidenciou produkovanou Štátnou bezpečnosťou musí tento stav a ujmu na svojej osobnej cti tolerovať a tváriť sa, že sa nič nestalo. Pri riešení otázky konfliktu dvoch základných práv pri interpretácii dvoch proti sebe

stojacich právnych noriem je prvoradý ústavne konformný výklad (článok 152 ods. 4 ústavy), je nutné vziať do úvahy článok 13 ods. 4 ústavy, podľa ktorého pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel a takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ. V napadnutom rozsudku však bolo bezdôvodne uprednostnené právo na informácie (článok 26 ústavy) na úkor základného práva na súkromný a rodinný život a práva na ochranu osobnosti (článok 19 ústavy, § 11 a nasl. OZ). Preto nezodpovedá ústavnej požiadavke primeranosti obmedzenia základného práva podľa článku 19 ústavy a práva podľa § 11 a nasl. OZ záver v napadnutom rozsudku, že tieto práva musia absolútne ustúpiť „zverejňovacej povinnosti“ žalovaného. Legitímnym cieľom zákona o pamäti národa nebolo zasahovať do práva na ochranu osobnosti bezúhonných ľudí, ktorí so Štátnou bezpečnosťou vedome nespolupracovali. Zverejnenie mena a dátumu narodenia fyzickej osoby v registračných protokoloch Štátnej bezpečnosti ale zakladá zodpovednosť žalovaného za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby, ak sa preukáže, že evidencia fyzickej osoby v registračných protokoloch Štátnej bezpečnosti bola neoprávnená a materiály Štátnej bezpečnosti týkajúce sa takej fyzickej osoby nie sú pravdivé ev. sú vyfabrikované; nie je rozhodujúce, kto takéto materiály vyprodukoval, ale to, kto ich zverejnil. Preto aj z ústavnoprávneho hľadiska nepodložené uprednostňovanie práva na informácie podľa článku 26 ústavy a § 19 zákona o pamäti národa zakladá porušenie základného práva podľa článku 19 ústavy a práva na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. OZ a tým sa znemožňuje účinná súdna ochrana (čl. 46 ods. 1 ústavy) práva na ochranu osobnosti. Výsledkom je stav, že orgán na základe osobitného zákona môže zverejniť akékoľvek - aj nepravdivé a ohováračské - informácie o fyzickej osobe bez toho, aby niesol zodpovednosť za neoprávnený zásah do práv podľa článku 19 ústavy a § 11 a nasl. OZ. Takýto stav potom odporuje ust. čl. 152 ods. 4 ústavy, podľa ktorého výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou. Pritom všeobecné súdy sú povinné chrániť ústavný poriadok a právomoc ústavného súdu je daná až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (nález ústavného súdu II. ÚS 13/2001).

3.6. Do úvahy prichádza aj analogické použitie § 23 ods. 2 zákona o pamäti národa pre založenie pasívnej legitímácie žalovaného. Podľa § 23 ods. 2 zákona o pamäti národa, ak fyzická osoba, ku ktorej je evidovaný osobný zväzok alebo zväzok s osobnými údajmi, odovzdá ústavu vlastné vyjadrenie k obsahu zväzku alebo k faktu registrácie v evidencii v informačných systémoch zväzkov bezpečnostných zložiek, je ústav povinný zaradiť vyjadrenie k údajom o tejto osobe ako nedeliteľnú súčasť dokumentu a sprístupňovať ju oprávneným žiadateľom spolu s dokumentmi alebo záznamami o evidencii. Z uvedeného vyplýva právo fyzickej osoby sa vyjadriť k obsahu zväzku alebo k faktu registrácie Štátnou bezpečnosťou a povinnosť žalovaného zaradiť

toto vyjadrenie k údajom o tejto osobe a sprístupňovať vyjadrenie spolu s materiálmi Štátnej bezpečnosti. Žalovaný je potom pasívne legitimovaný, ak by uvedené vyjadrenie nezaradil k archivovaným materiálom a nesprístupňoval ho. Naproti tomu v danej veci žalovaný podľa § 19 zákona o pamäti národa zverejnil registračné protokoly Štátnej bezpečnosti, avšak žalobca v takej situácii nemá možnosť ani len sa vyjadriť tak, aby verejnosti bol na rovnakom mieste s rovnakým kontextom prístupný nielen registračný protokol, ale aj vyjadrenie žalobcu. Pritom žalobný petit (min. v časti o určenie neoprávnenosti zverejnenia evidencie, o určenie porušenia práva na ochranu osobnosti a o zverejnenie rozsudku) takúto možnosť ochrany práv žalobcu predpokladá, a pri analogickom použití § 23 ods. 2 zákona o pamäti národa pasívna legitimácia žalovaného daná je; ak má žalovaný povinnosť (a pasívnu legitimáciu v prípade jej porušenia) zaradiť vyjadrenie fyzickej osoby k materiálom, ktoré nie sú zverejňované na internete, ale iba prístupné verejnosti, tak potom má mať žalovaný aj povinnosť umožniť fyzickej osobe ochranu jej osobnostných práv v kontexte na také materiály Štátnej bezpečnosti týkajúce sa fyzickej osoby, ktoré žalovaný automaticky zverejňuje.

3.7. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) v spojení s § 432 CSP je daný aj pri riešení právnej otázky, kto je nositeľom pasívnej vecnej legitimácie v sporoch, v ktorých sa fyzická osoba domáha ochrany svojich osobnostných práv, ku ktorých porušeniu došlo neoprávnenou evidenciou fyzickej osoby v materiáloch (najmä registračných protokoloch) Štátnej bezpečnosti a následne jej neoprávneným zverejnením zo strany žalovaného konajúceho na podklade zákona o pamäti národa. Uvedeným riešením tejto právnej otázky odvolací súd zrejme chcel naplniť požiadavku vyplývajúcu z nálezu ústavného súdu zo dňa 12. októbra 2017 č. k. II. ÚS 285/2017-163 v skutkovo rovnakej veci, v ktorej ústavný súd skonštatoval, že ponecháva všeobecným súdom v rámci ich následnej rozhodovacej činnosti, resp. príp. aj zákonodarcovi priestor k hľadaniu odpovede na otázku, ako má byť poskytovaná efektívna súdna ochrana fyzickým osobám, ktoré sa domáhajú určenia, že sú neoprávnené evidované v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti. Už rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 14. februára 2006 vo veci Turek proti Slovenskej republike v súvislosti s evidovaním sťažovateľa vo vzázkoch Štátnej bezpečnosti v kategórii „agent“ (v súvislosti s vydaním lustračného osvedčenia) vyslovene zvýraznil, aby štát zabezpečil také konanie, „ktorým sa sťažovateľ mohol domôcť účinnej ochrany svojho práva na rešpektovanie súkromného života.“

3.8. Vyššie uvedená právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená a odvolací súd túto právnu otázku nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že pasívne legitimovaným subjektom má byť Slovenská republika - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Právne predpisy použité v tejto veci odvolacím súdom pre odôvodnenie pasívnej

legitimácie Slovenskej republiky - Ministerstva vnútra Slovenskej republiky evidentne na túto vec sa nevzťahujú, konkrétne: 1. Zákon č. 40/1974 Zb. o Zbore národnej bezpečnosti, ktorý mal byť účinný v čase, keď k neoprávnenej evidencii žalobcu v registračných protokoloch Štátnej bezpečnosti dochádzalo (1983 - 1986): ust. § 59 zákona č. 40/1974 Zb. pojednávajúci o náhrade škody rieši vyslovene prípady škôd na zdraví a na veciach (ods. 1 a 2), ktorá občanovi vznikla v súvislosti s pomocou, ktorú poskytol Zboru národnej bezpečnosti alebo jeho príslušníkom; v odsekoch 4. a 5. citovaného ustanovenia sú upravené prípady, keď štát môže (fakultatívne) priznať náhradu škody, avšak vždy musí byť splnená podmienka, že sa jednalo o poskytnutie pomoci Zboru národnej bezpečnosti alebo jeho príslušníkom; v prípade neoprávnenej evidencie fyzickej osoby v materiáloch Štátnej bezpečnosti sa rozhodne nejedná o pomoc Zboru národnej bezpečnosti a jeho príslušníkom, a už vôbec toto ustanovenie nerieši pasívnu vecnú legitimáciu subjektu, keď porušeniu osobnostných práv došlo neoprávnenou t. j. protizákonnou evidenciou fyzickej osoby v materiáloch Štátnej bezpečnosti; tento zákon predpokladá náhradu škody v peniazoch alebo uvedením do predošlého stavu a platí tu to isté, čo sa týka použiteľnosti zákona č. 58/1969 Zb., 2. Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, účinný od 1. septembra 1993: tento zákon nebol účinný v čase, keď dochádzalo k neoprávnenej evidencii žalobcu v registračných protokoloch Štátnej bezpečnosti (1983 - 1986), takže na dobu minulú sa nevzťahuje; keď v roku 2005 žalovaný zverejnil inkriminované registračné protokoly Štátnej bezpečnosti, Policajný zbor na tom nemal žiadnu účasť; navyše ust. § 78 citovaného zákona pojednáva hlavne o náhrade takej škody, ktorá vznikla poškodenému, ktorý poskytol pomoc Policajnému zboru a policajtom; ust. § 78 ods. 5 citovaného zákona na túto vec tiež nedopadá, pretože zverejnenie registračných protokolov Štátnej bezpečnosti rozhodne nie je plnením úloh policajtov ustanovených týmto zákonom o Policajnom zbore; podľa informácií prezentovaných žalovaným Policajný zbor registračné protokoly Štátnej bezpečnosti ani nikdy nemal u seba, 3. Zákon č. 58/1969 Zb.: tento zákon rieši výlučne náhradu škody v peniazoch (iné formy odškodnenia nepozná), a vôbec nedopadá na prípady, keď došlo k ujme na osobnostných právach, kde žalobcovi ide o očistenie vlastného mena a uplatňuje si osobnostné práva nemajetkovej povahy (určovacím výrokom porušení jeho osobnostných práv a pod.); aj v tejto veci žalobcovi ide o očistenie vlastného mena a dobrej povesti, nie o peniaze (žalovaná náhrada nemajetkovej ujmy v tejto veci je iba odvodená sekundárne od porušenia žalobcových osobnostných práv, má len symbolický význam a pre žalobcu s odstupom času 15 rokov od podania žaloby nehrá už rolu); navyše neoprávnené vyhotovenie evidencie Štátnou bezpečnosťou pre jej represívne účely a zanesenie fyzickej osoby do nej nemôže byť nesprávnym úradným postupom, nakoľko pre nesprávny úradný postup zákon č. 58/1969 Zb. vyžaduje aspoň nejaký súvis s výkonom rozhodovacej činnosti štátneho orgánu; keď v roku 2005 žalovaný

zverejnil registračné protokoly Štátnej bezpečnosti, tento zákon už bol zrušený a nahradený zákonom č. 514/2003 Z. z., 4. Slovenská republika zastúpená Ministerstvom vnútra SR na zverejnení registračných protokolov Štátnej bezpečnosti nemala žiadnu účasť, 5. Nálezy ústavného súdu vo veci žalobcu A. B. proti žalovanému č. k. II. ÚS 285/2017-163 a I. ÚS 127/2019-94 vyžadujú, že v takýchto veciach „... má byť poskytovaná efektívna súdna ochrana fyzickým osobám, ktoré sa domáhajú určenia, že sú neoprávnene evidované v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti...“; keď odvolací súd poukazoval na vyššie označené ustanovenia právnych predpisov, tak zabudol na to, že náhrada škody podľa týchto predpisov je predpokladaná len v peniazoch a ako majetkové právo je už dávno premlčaná, a nie je tak splnená podmienka efektívnej súdnej ochrany pri takom žalobcovi, ktorý sa domáha určovacího výroku o neoprávnenosti svojej evidencie; Z uvedeného teda vyplýva, že tieto právne predpisy sa na danú vec nevzťahujú a pasívne legitimovaným subjektom je žalovaný (aj pri všetkých výhradách k nálezu ústavného súdu II. ÚS 285/2017; dovolací súd v tejto právnej otázke má možnosť podať návrh na konanie o súlade právnych predpisov, ako to aj predpokladá uvedený nálezy).

3.9. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) v spojení s § 432 CSP je daný aj pri riešení právnej otázky excesu zo zverejňovacej povinnosti žalovaného podľa § 19 zákona o pamäti národa v súvislosti s tým, že táto bola výslovne nastolená až v odvolacom konaní. Odvolací súd dospel k záveru, že žalovaný sa excesu nedopustil, pričom neprihliadol na tvrdenia žalobcu vo vyjadrení k vyjadreniu žalovaného k podanému odvolaniu, právnu argumentáciu žalobcu k excesu a predložené dôkazy (obzvlášť niektoré tvrdenia a dôkazy žalobcu boli prezentované ešte v žalobe a pred súdom prvej inštancie). Táto právna otázka excesu zo zverejňovacej povinnosti žalovaného podľa § 19 zákona o pamäti národa, ktorá bola nastolená až v odvolacom konaní len preto, že dovtedy nebola právne významná, ešte nebola vyriešená v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu; t. j. ide o právnu otázku zásadného významu o tom, že odvolací súd má sa vysporiadať s novými skutočnosťami, dôkazmi a právnou argumentáciou strany prezentovanými po uplynutí lehoty na podanie odvolania len preto, že ide o reakciu na nové rozhodnutie ústavného súdu negujúce celú dovtedajšiu ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, pričom nová argumentácia má za účel preukázať, že k excesu zo zverejňovacej povinnosti žalovaného došlo, a preto nové rozhodnutie ústavného súdu na danú vec nie je použiteľné.

3.10. Právny názor dovolacieho súdu je úplne nesprávny z nasledovných dôvodov: 1. strana sporu môže právne argumentovať a prednášať aj novú právnu argumentáciu kedykoľvek do rozhodnutia súdu, a nie je obmedzená lehotou na podanie odvolania; 2. strana sporu je povinná pravdivo a úplne opísať všetky potrebné skutočnosti a označiť dôkazné prostriedky (§ 101 ods. 1 v minulosti účinného OSP), ev. označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a

podoprieť svoje tvrdenia dôkazmi (čl. 8 základných princípov CSP), pravdivo a úplne opísať rozhodujúce skutočnosti (§ 132 ods. 1 CSP); z uvedeného vyplýva, že strana sporu je povinná tvrdiť a dokazovať len tie skutočnosti, ktoré sú pre posúdenie veci rozhodujúce a dôležité; 3. ak počas odvolacieho konania po uplynutí lehoty na podanie odvolania odvolateľovi vzhľadom na nové rozhodnutia ústavného súdu alebo dovolacieho súdu riešiacie rovnakú právnu vec úplne odlišným spôsobom, ako celá dovtedajšia ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu (dokonca rovnakého účastníka konania), stane sa niektorá (dovtedy nie rozhodujúca a nie dôležitá) skutočnosť a právna argumentácia právne významnou, tak v záujme zachovania práva na spravodlivý proces, princíp právnej istoty (čl. 2 základných princípov CSP), princíp rovnosti strán a rovnakých procesných práv a ústavnoprávny princíp „rovnosti zbraní“, má odvolací súd dať priestor takémuto odvolateľovi na nové vyjadrenie a prezentovanie nových skutočností a dôkazov a novej právnej argumentácie v tom smere, aby dokázal kvalifikovaným spôsobom reagovať na nové a pre vec právne významné rozhodnutie ústavného súdu alebo dovolacieho súdu, na ktoré nemal možnosť v odvolaní reagovať, pretože nebolo na svete; v takom prípade sa odvolací súd s takouto novou argumentáciou, skutočnosťami a dôkazmi odvolateľa musí kvalifikovane meritórne vysporiadať; v takomto prípade musí formalistické držanie sa obmedzenia prezentovania odvolacích dôvodov a novôt v odvolacom konaní lehotou na podanie odvolania ustúpiť právu na spravodlivý proces a princípu rovnosti účastníkov konania, princípu kontradiktórnosti konania a princípu „rovnosti zbraní“.

3.11. Vyššie označená procesná situácia nie je Civilným sporovým poriadkom predpokladaná ani riešená v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, a je tu preto namieste použiť práve článok 4 ods. 2 základných princípov CSP. Práve na takúto procesnú situáciu sa majú použiť právne názory Európskeho súdu pre ľudské práva k problematike princípu kontradiktórnosti civilného konania a princípu rovnosti zbraní medzi účastníkmi, ktoré sú jedným zo základných prvkov práva na spravodlivý proces; k uvedenej problematike Európsky súd pre ľudské práva vyslovil právne názory nasledovne: „V civilnom konaní rovnosť zbraní vyžaduje, aby každej zo strán bola daná rozumná príležitosť predložiť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejších podmienok než jej protivníka.“ (napr. rozsudok z 23. októbra 1996 vo veci Ankerl v. Švajčiarsko, rozsudok z 19. decembra 1997 vo veci Helle v. Fínsko, rozsudok z 27. októbra 1993 vo veci Dombo Beheer B.V. v. Holandsko); „Účastníci konania musia mať príležitosť nielen predložiť každý dôkaz, ktorý je nutný k tomu, aby ich návrhy uspeli, ale tiež musia byť oboznámení s každým dôkazom alebo stanoviskom, ktorých účelom je ovplyvnenie rozhodnutia súdu, a musia mať možnosť sa k nim vyjadriť.“ (napr. rozsudok z 18. februára 1997 vo veci Niederöst-Huber v. Švajčiarsko, rozsudok z 24. novembra 1997 vo veci Werner v.

Rakúsko, rozsudok z 18. marca 1997 vo veci Mantovanelli v. Francúzsko).

3.12. Až do nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 285/2017 zo dňa 12. októbra 2017 právna otázka pasívnej legitímácie žalovaného v rovnakých veciach, ako je táto, bola jednoznačne vyriešená rozhodovacou činnosťou dovolacieho súdu v rozhodnutiach R 39/2012 (sp. zn. 6Cdo/83/2010), sp. zn. 5Cdo/83/2008, a v tom čase aj sp. zn. 2Cdo/984/2015; na to nadväzovalo množstvo rozhodnutí Krajského súdu v Bratislave, ktoré tiež zastávali právny názor, že žalovaný je pasívne legitímovaný (napr. sp. zn. 3Co/397/2006, 6Co/35/2010, 6Co/13/2007, 5Co/144/2006, 5Co/635/2014, 8Co/298/2009, 8Co/228/2008, 8Co/42/2010); dokonca aj v tejto veci odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení zo dňa 12. marca 2012 sp. zn. 2Co/129/2010-317 vyslovil právny názor, že žalovaný je pasívne legitímovaný; otázka, či sa žalovaný dopustil excesu z plnenia svojich zákonných povinností podľa zákona o pamäti národa (najmä § 19 ods. 1), nebola dovedy pre posúdenie pasívnej legitímácie žalovaného právne významná; odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie žalobca podával dňa 17. júla 2017, dávno predtým, ako bol vyhlásený (12. októbra 2017), nieto ešte písomne vypracovaný nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 285/2017, negujúci celú dovedajšiu rozhodovaciu činnosť súdov ohľadom pasívnej legitímácie žalovaného. Vzhľadom na to sa stala právna otázka excesu žalovaného z plnenia jeho povinností podľa zákona o pamäti národa právne významnou, nakoľko uvedený exces zakladá pasívnu legitímáciu žalovaného (bez ohľadu na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 285/2017) a žalobca predložil konkrétne tvrdenia, dôkazy a právnu kvalifikáciu preukazujúcu exces žalovaného z jeho zákonných povinností podľa zákona o pamäti národa. Práve uvedená otázka excesu zo zákonných povinností žalovaného sa stala počas odvolacieho konania tou právne významnou otázkou, na ktorú mal dať odpoveď vo svojom rozsudku odvolací súd, a vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento rozhodujúci argument tak, ako má na mysli judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva; tým, že odvolací súd tejto právnej otázke nevenoval vôbec pozornosť s prostým konštatovaním, že k excesu nedošlo a aj tak na neho prihliadať nemohol v odvolacom konaní, vec nesprávne právne posúdil v tejto časti (odbijúc ju tým, že bola prezentovaná „aj tak neskoro“ a navyše úplne ignorujúc konkrétne skutkové tvrdenia, dôkazy a právnu argumentáciu žalobcu, zaťažil napadnutý rozsudok navyše vadou nepreskúmateľnosti do tej miery, že písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, čím je s poukazom na stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované pod R 2/2016 naplnený aj dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

3.13. K excesu žalovaného pri zverejnení evidencie Štátnej bezpečnosti a prekročeníu zákonnej licencie žalovaného pri zverejnení dovolateľ argumentoval tým, že je potrebné danú vec posúdiť v kontexte s následným správaním žalovaného, obzvlášť s jeho medializovanými

vyjadreniami, t. j. so všetkými okolnosťami, ktoré počas konania vyšli a vychádzajú najavo. V tomto kontexte sa žalovaný pripájaním rôznych sprievodných komentárov k pôvodným archívnym dokumentom dopúšťal excesu z jeho zverejňovacej povinnosti. Samotný zákon o pamäti národa nijako nedefinuje a neurčuje, že konkrétna osoba je agentom Štátnej bezpečnosti. Žalobca už pred súdom prvej inštancie prezentoval skutkové tvrdenia a dôkazy, ktoré nasvedčovali (dovtedy právne nevýznamnej) skutočnosti, že žalovaný sa dopustil excesu z plnenia jeho zákonných povinností pri zverejňovaní materiálov Štátnej bezpečnosti podľa § 19 ods. 1 zákona o pamäti národa (hoci to ako exces výslovne právne nekvalifikoval, právne kvalifikovať vec nebol ani povinný), ktoré však odvolací súd úplne odignoroval tiež; napríklad: k žalobe bol pripojený registračný protokol týkajúci sa žalobcu, kde pri jeho mene a dátume narodenia výrazne červenou svietí nápis „agent“ a komentár „Zvýraznené kategórie sú kategóriami vedomých spolupracovníkov“ a komentár „Spolupracovník ŠtB je ... agent (A, TS)...“, teda nie je pravdou, že žalovaný zverejnené materiály nekomentoval, nič k nim nepridával a že informoval verejnosť, že sú to materiály, pri ktorých nie je možné overiť pravdivosť ani presnosť údajov (ako je uvedené v dôvodovej správe k uvedenému zákonu a aj v pôvodnej procesnej obrane žalovaného), a že žalovaný materiály zverejňuje v stave takom, v akom ich prebral a nenárokuje si ich pravdivosť (ako to v podstate odôvodnil odvolací súd); už vstup k registračným protokolom na internetovej stránke žalovaného obsahuje sprievodný a kategorický úvodný komentár v znení: „UPOZORNENIE ! pred vstupom do registračných protokolov zdôrazňujeme, že osobou evidovanou ako spolupracovník ŠtB je osoba, ku ktorej bol kedykoľvek v období od 25. februára 1948 do 31. decembra 1989 Štátnou bezpečnosťou evidovaný zväzok v kategóriách ...agent... Zväzky vedených osôb sú v protokoloch označené značkami: A (tiež TS, Ag)- zväzok agenta, tiež agentúrny zväzok... Tieto osoby boli spolupracovníkmi ŠtB!!!“.

3.14. V žalobe žalobca uviedol: „Uvedenie inkriminovanej, nepravdivej, a mnou namietanej skutočnosti spôsobuje, že všetci ... si ma automaticky (tzn. „bez ďalšieho“) stotožnia s osobou v evidencii uvedenou a čo je horšie, tiež s jej pejoratívnym podtextom, ... Takýto záver- aspoň pre mňa- vyplýva z uverejnenia môjho mena a dátumu narodenia v predmetných inkriminovaných zväzkoch, hoci nemôže existovať žiaden právne relevantný podklad a dokument, z ktorého by príslušný záver mohol byť dôvodne podložený príslušným právnym dokladom.“ Tvrdenia nasvedčujúce excesu žalovaného obsahuje aj podanie žalobcu zo dňa 27. júna 2005, napr. „2/ malo by byť nesporné, že žalovaný uverejnením napadnutého „zoznamu“ na internete a citovaním môjho mena a dátumu narodenia- v tomto zozname tak učinil, hoci nemal k tomu žiadne, dôvodné ani podklady ani dokumenty!“, a iné; tvrdenia nasvedčujúce excesu žalovaného obsahuje aj podanie žalobcu zo dňa 8. septembra 2005, napr. „... z evidencie (ktorá bola zverejnená!) vyplýva

explicitne, že tieto údaje nie sú verifikovateľné, pretože ani táto evidencia nebola vedená riadne.“ ... „žalovaný nie je schopný nijakým spôsobom verifikovať svoje tvrdenia publikované na internete“ ... „ak neexistuje voči osobe navrhovateľa- v dispozícii žalovaného!- žiadna pravdivá a verifikovateľná dokumentácia, tak žalovaný zverejnením mena a dátumu narodenia žalobcu v dokladoch ním označovaných ako „registračné protokoly agentúrnych a operatívnych zväzkov štátnej bezpečnosti“ hrubým spôsobom zasiahol neoprávnene do osobnej cti a dôstojnosti žalobcu“ Na pojednávaní dňa 12. septembra 2005 zástupkyňa žalovaného uviedla, že: „Odporca netvrdí, že navrhovateľ bol agentom ŠtB, odporca iba zverejnil evidenciu osôb a zväzkov, ktoré boli v registračných protokoloch tak, ako sa tam nachádzali.“, naproti tomu v sprievodných komentároch k zverejneným registračným protokolom a následných podaniach žalovaného a mediálnych vyjadreniach žalovaného (a jeho predsedu O. K.) už je obsiahnuté vehementné tvrdenie, že žalobca jednoznačne bol agentom Štátnej bezpečnosti.

3.15. Skutkové tvrdenia a dôkazy nasvedčujúce uvedenému excesu žalovaného obsahuje aj podanie žalobcu zo dňa 27. marca 2017, ku ktorému je pripojených 9 článkov z médií, v ktorých práve žalovaný komentoval túto vec a osobu žalobcu, poskytoval médiám rozhodnutia a časti spisu v tejto veci, medializoval meno žalobcu a skutkové okolnosti tejto veci médiám v kontexte s fungovaním Štátnej bezpečnosti. Sám žalovaný si je možnosti excesu z plnenia jeho zverejňovacej zákonnej povinnosti vedomý, keď v podaní zo dňa 10. februára 2016 odkazuje na dôvodovú správu k § 26 zákona o pamäti národa, kde cituje: „Informačný systém dokumentov je oproti iným informačným systémom budovaný zo zdrojov, pri ktorých nie je možné overiť pravdivosť ani presnosť údajov v nich obsiahnutých.“ Napriek tomu sa dopustil excesu zo svojej zverejňovacej povinnosti tak, ako to bolo konkrétne popísané v podaní žalobcu zo dňa 27. novembra 2017 aj s pripojenými dôkazmi. Už samotný úvod k registračným protokolom zverejneným na internetovej stránke žalovaného obsahuje priamo tvrdenie ako nesporný fakt, že každá osoba evidovaná ako agent týmto vedomým spolupracovníkom Štátnej bezpečnosti skutočne bola. Žalovaný sa sám iniciatívne pustil do hodnotenia pravdivosti zverejnenej evidencie Štátnej bezpečnosti, obsah tejto evidencie Štátnej bezpečnosti neponecháva autentickým (v zmysle „osoby evidovanej ako spolupracovník bezpečnostnej zložky“ tak, ako má na mysli § 2 písm. i) zákona o pamäti národa), neprezentuje teda neutrálne vecné upozornenie v zmysle, že žalovaný len plní zverejňovaciu povinnosť bez toho, aby bol podľa § 26 ods. 3 zákona o pamäti národa oprávnený skúmať oprávnenosť, presnosť či pravdivosť zverejnenej evidencie resp., že prosto zverejňuje historické dokumenty v takom stave, v akom sa zachovali, ale (!) tvrdí, že žalobca ako aj každá iná osoba evidovaná ako agent Štátnej bezpečnosti týmto vedomým spolupracovníkom Štátnej bezpečnosti skutočne aj bola. Pri samotnom vyhľadávacom formulári zverejnenom na internetovej stránke

žalovaného pri vyhľadani konkrétneho mena (aj) žalobcu sa pri jeho mene výraznou červenou farbou zvýrazní text „agent“ a výraznou červenou farbou sprievodný komentár produkovaný žalovaným: „Kategorie rezident, agent, informátor, držiteľ prepožičaného bytu alebo držiteľ konšpiračného bytu sú kategóriami vedomých spolupracovníkov“, a pri vyhľadani na internetovej stránke žalovaného pri nasmerovaní myši na červený text „agent“ pri mene (aj) žalobcu sa zobrazí text: „Agent bol tajný spolupracovník, ktorý plnil úlohy pri odhaľovaní, rozpracovávaní a dokumentovaní protištatnej trestnej činnosti a úlohy, ktoré mali zabrániť takejto trestnej činnosti.“ Aj v tomto kontexte žalovaný sa iniciatívne pustil do hodnotenia a komentovania zverejnených archívnych materiálov doplnovaním vlastného „autorského“ textu k nim, hoci sa ustavične bráni, že nie je oprávnený hodnotiť pravdivosť či oprávnenosť zverejnených materiálov.

3.16. Dovolateľ poukázal aj na samotné tlačové správy zverejnené na internetovej stránke žalovaného ako oficiálne tlačové vyhlásenia žalovaného, ktoré je treba hodnotiť v kontexte s jeho zverejnenými a „dotvorenými“ textami k registračným protokolom Štátnej bezpečnosti: „Podľa O. K., predsedu správnej rady Ústavu pamäti národa „cieľom Ústavu pamäti národa je skúmať a chrániť pravdu o našej minulosti. Preto Ústav pamäti národa berie veľmi vážne všetky spory, ktoré sa týkajú osôb vedených v zväzkoch bývalej Štátnej bezpečnosti. ...Pri vedení súdnych sporov, ktorým Ústav pamäti národa čelí, si nemôžeme dovoliť laxný prístup a sme povinní využiť všetky právne prostriedky na to, aby nedochádzalo k prepisovaniu pravdy o našej minulosti, a aby sme obránili existenciu inštitúcie, ktorá túto pravdu skúma a chráni“ dodáva O. K.“ „Sme nútení konštatovať, že našu históriu prepisujú ľudia, ktorí počas komunizmu pôsobili v zločineckej organizácii, ktorou Štátna bezpečnosť bezpochyby bola. Je nám ľúto, že v pozícii žalovaných nestoja práve tí príslušníci Štátnej bezpečnosti, ktorí vytvárali fiktívne agentúrne zväzky a viedli falošnú evidenciu, a ktorí by mali niesť zodpovednosť za prípadné podvody a obohacovanie sa pri vedení evidencie. ... Je priam symbolické, že dnešné rozhodnutie súdu padlo presne v deň 70.výročia vzniku a založenia zločineckej organizácie, akou bola Štátna bezpečnosť. Štátna bezpečnosť má na svedomí tisíce obetí, ľudských životov, či skazených osudov.“ „ÚPN je rozhodnutý dôsledne hájiť pravdu o našej minulosti pred tvrdeniami, ktoré bagatelizujú činnosť bývalého zločineckého komunistického režimu, ktoré spochybňujú pôsobenie zločineckej organizácie ŠtB a z jej zväzkov robia trhací kalendár. Nie je predsa spravodlivé, aby príslušníci ŠtB aj 26 rokov po skončení komunistického režimu požívali väčšiu dôveru súdov ako dôkazy, ktoré máme v archívoch, akými sú dokumenty, ktoré títo príslušníci sami vytvorili, alebo ktoré obsahujú stanoviská popredných expertov. ÚPN opätovne zdôrazňuje, že nie je nástupcom ŠtB a nenesie zodpovednosť za protiprávnu činnosť jej bývalých príslušníkov“. Žalovaný aj vo svojich podaniach v tejto veci sa vymyká plneniu svojej (prostej) zverejňovacej povinnosti podľa § 19

ods. 1 zákona o pamäti národa, ale iniciatívne púšťa sa do hodnotenia pravdivosti evidencie vyprodukovanej Štátnou bezpečnosťou v súvislosti so žalobcom a túto prezentuje ako jednoznačne pravdivú; takže nedá sa tu hovoriť o púhom plnení zákonnej zverejňovacej povinnosti, citujúc konkrétne body podania žalovaného zo dňa 30. augusta 2017, v ktorom žalovaný poukazuje na preukázanie pravdivosti evidencie Štátnej bezpečnosti.

3.17. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) v spojení s § 431 CSP je podľa žalobcu daný tým, že odvolací súd vo vzťahu k excesu zo zverejňovacej povinnosti žalovaného neprihliadal na skutkové tvrdenia a dôkazy žalobcu preukazujúce exces zo zverejňovacej povinnosti žalovaného, a tak porušil právo na spravodlivý proces, princíp rovnosti účastníkov konania, princíp kontradiktórnosti konania, princíp „rovnosti zbraní“, povinnosť v odôvodnení rozhodnutia dať špecifickú odpoveď na argument strany, ktorý je pre vec právne významný, čím konanie zaťažil vadou predpokladanou v § 420 písm. f) CSP. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je navyše nepreskúmateľný, zmätočný a vnútorne protirečivý, pretože: 1. obsahuje k právne významnej skutočnosti excesu zo zverejňovacej povinnosti žalovaného nelogický záver, že k excesu žalovaného nedošlo (bod 13.1. odôvodnenia), naproti tomu že na tvrdenia žalobcu o excese odvolací súd prihliadať nemohol (bod 14.1. odôvodnenia), a naproti tomu ešte aj že žalobca exces netvrdil ani nepreukázal (bod 13.2. a 14.1. odôvodnenia), 2. obsahuje záver (bod 14.1. odôvodnenia) že „žalobca predložil len veľmi všeobecné tvrdenie, presne neoznačil spomínaný exces, kedy sa ho žalovaný dopustil, na čom presne, čo tým porušil; bez súčasného označenia, predloženia, dôkazov“, naproti tomu tvrdenia a dôkazy nasvedčujúce excesu žalovaného obsahujú: žaloba a k nej pripojený inkriminovaný registračný protokol Štátnej bezpečnosti s jeho úvodom a so sprievodnými a kategorickými komentármi žalovaného, podania žalobcu zo dňa 27. júna 2005 a 8. septembra 2005, podanie žalobcu zo dňa 27. marca 2017 s pripojenými 9 článkami z médií obsahujúce mediálne vyjadrenia žalovaného k tejto veci, dokonca poskytovanie častí spisu v tejto veci a rozhodnutí súdov médiám s tendenčnými komentármi žalovaného, vyjadrenie žalobcu zo dňa 27. novembra 2017 s pripojenými rozhovorom zamestnanca žalovaného pre Denník N, 3 tlačové správy žalovaného určené médiám, a úvod k inkriminovaným registračným protokolom Štátnej bezpečnosti aj s vyhľadávacím formulárom. Takáto vada má potom za následok, že napadnutý rozsudok je aj nepreskúmateľný a vnútorne protirečivý (úplné opomenutie v spise sa nachádzajúcich tvrdení žalobcu a dôkazov svedčiacich vyššie uvedenej právne významnej okolnosti a absencia nadväzujúcich a logických právnych záverov odvolacieho súdu do tej miery, že odôvodnenie napadnutého rozsudku nemá náležitosti vyžadované § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP; napr. tu absentuje akákoľvek vysvetľujúca argumentácia, čo je nepreukázané na vyše 10 článkoch z médií, min. 3 tlačových správach žalovaného, kategorických komentároch

žalovaného k priamo originálnym inkriminovaným archívnym materiálom, a na sprístupňovaní častí tohto spisu a rozhodnutí súdov médiám) do tej miery, že písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že ho navrhuje odmietnuť, resp. zamietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu považuje za vecne správny a zákonný, žalovaný nie je vo veci žaloby o ochranu osobnosti pasívne vecne legitimovaný, a to nielen z hľadiska zodpovednosti za neoprávnenú evidenciu, ale ani z hľadiska zodpovednosti za zverejnenie tejto evidencie. Žalovaný namieta kumuláciu dovolacích dôvodov v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP k tej istej právnej otázke pasívnej vecnej legitimácie. Právny záver o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovaného v predmetnom spore vyplýva zo záverov nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 285/2017, a to tak z hľadiska zodpovednosti za neoprávnenú evidenciu, ako aj z hľadiska zodpovednosti za zverejnenie tejto evidencie, citujúc závery ústavného súdu. Žalovaný zverejnil registračné protokoly na základe zákonnej licencie v zmysle § 19 zákona o pamäti národa, plnením zákonnej povinnosti nemohlo dôjsť k zásahu do osobnostných práv žalobcu. Vo vzťahu k pasívnej vecnej legitimácii žalovaného je potrebné poukázať aj na vývoj judikatúry všeobecných súdov, ktorá (porov. za všetky napr. R 38/1996 a R 114/1999) pripúšťala, aby sa osoby tvrdiace, že boli neoprávnene evidované vo zväzkoch Štátnej bezpečnosti, domáhali občianskoprávnej ochrany titulom ochrany osobnosti podľa § 13 OZ. Tieto žaloby boli prípustné najskôr voči Slovenskej informačnej službe (porov. cit. R 38/1996). Všeobecné súdy následne vychádzali z úvah vyslovených v už citovanom judikáte R 38/1996, prostredníctvom ktorého sa vyvodila pasívna legitimácia Slovenskej informačnej služby, ktorá však v danom čase bola (a je) štátnym orgánom, teda orgánom konajúcim za štát, ktorá mala oprávnenie s evidenciou bývalej ŠtB nakladať ako štátny orgán v medziach svojej právomoci. V tomto prípade teda nešlo o určenie pôvodcu zásahu a zodpovednej osoby, keďže nebolo sporné, že pôvodcom zásahu bol štát; išlo teda len o určenie štátneho orgánu, ktorý je (ako štátny orgán) pasívne legitimovaný. Žalovaný však nie je štátnym orgánom, ktorému by boli zverené akékoľvek právomoci v otázkach evidencie spolupracovníkov bývalej Štátnej bezpečnosti. Žalovaný evidenciu bývalej Štátnej bezpečnosti nevytvoril, neupravoval ani nedoplňal, čo žalobca ani nespochybňuje, a teda je zjavné, že žaloba má smerovať voči subjektu, ktorý evidenciu údajne neoprávnene vytvoril a viedol, respektíve voči jeho právnemu nástupcovi. Žalobca sa môže domáhať svojich tvrdených práv aj podľa platnej právnej úpravy, dokonca aj iným procesným postupom, než aký žalobca zvolil, a to z pohľadu povahy právneho vzťahu žalobcu a zodpovedného subjektu ako vzťahu verejnoprávneho, avšak vždy voči vecne pasívne

legitimovanej strane sporu.

4.1. Návrh na prerušenie konania a podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov s Ústavou SR je podaný žalobcom až po právoplatnom skončení veci na odvolacom súde a v časti dovolania, ktoré je neprípustné z dôvodu kumulácie dovolacích dôvodov, žalovaný navrhuje ako procesne neprípustný zamietnuť. Pokiaľ žalobca namieta konflikt ust. § 19 ods. 1 zákona o pamäti a čl. 19 ústavy, z dôvodu konfliktu dvoch základných práv, a to práva na súkromný a rodinný život a práva na ochranu osobnosti na jednej strane a práva na informácie na strane druhej, ani konflikt dvoch základných práv nie je bez všetkého dôvodom na prerušenie konania a podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov s ústavou. Žalovaný zverejnil registračné protokoly spolupracovníkov bývalej Štátnej bezpečnosti na základe zákona a sleduje tým zákonom o pamäti národa ustanovený cieľ a je nevyhnutným a primeraným konaním sledujúcim legitímne stanovený cieľ. Navyac zákon o pamäti národa má ustanovenia, ktoré garantujú poskytovanie efektívnej a účinnej ochrany fyzickým osobám, ktorých právo na súkromie (na ochranu osobnosti) bolo (mohlo byť) porušené, a to tým, že obsahuje úpravu jednak spôsobu sprístupnenia, ochrany osobných údajov a vo viacerých ustanoveniach edičnú povinnosť pre účely súdnych sporov, v ktorých je potrebné predložiť listiny, ktoré archivuje Ústav pamäti národa. Zákon o pamäti národa upravuje ďalej v § 23 ods. 2 právo na vyjadrenie sa k obsahu zväzku alebo k faktu registrácie v evidencii v informačných systémoch zväzkov bezpečnostných zložiek. Ak sa teda žalobca domnieva, že je neoprávnene evidovaný v niektorých listinách vedených a na základe zákonnej povinnosti sprístupnených žalovaným, má možnosť uviesť svoje vlastné vyjadrenie k predmetným dokumentom, záznamom o evidencii, teda k obsahu zväzku alebo k faktu registrácie v evidencii v informačných systémoch zväzkov bezpečnostných zložiek, a toto vyjadrenie je žalovaný povinný sprístupňovať spolu s dokumentmi alebo záznamami o evidencii. Týmto spôsobom je tak žalobcovi zaručené právo vyjadriť sa k dokumentom, ktoré predstavujú historické dedičstvo po bývalom režime, ktorý zanikol. Toto svoje právo však žalobca do dnešného dňa nevyužil. Tvrdenie žalobcu, že ustanovenie § 19 ods. 1 Zákona o pamäti národa sú v rozpore s čl. 19 ods. 1, 2 a 3 Ústavy SR je nedôvodné, nakoľko oprávnená osoba sa môže svojich práv domáhať podľa ustanovení všeobecných právnych predpisov upravujúcich nároky zo spôsobenej škody vrátane nemajetkovej ujmy (Občiansky zákonník, Zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, a podobne), avšak vždy voči vecne pasívne legitimovanej strane sporu. Žalovaný poukazuje na skutočnosť, že zverejnenie informácií obsiahnutých v archívnych materiáloch bývalej Štátnej bezpečnosti podľa Zákona o pamäti národa má koreláciu nielen v ústavnom práve na informácie, ale nachádza sa aj v práve na súkromný a rodinný život obetí (prenasledovaných osôb) bývalého režimu, ktorých súkromný a rodinný život

bol negatívne poznačený činnosťou (príslušníkov) bývalej Štátnej bezpečnosti.

4.2. Žalovaný má zato, že v prípade nárokov vyplývajúcich z činnosti Štátnej bezpečnosti, a teda aj v prípade nárokov vyplývajúcich z prípadnej neoprávnenej evidencie žalobcu v registračných protokoloch a agentúrnych zväzkoch bývalej štátnej bezpečnosti, je daná pasívna vecná legitímácia štátu v zastúpení Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, stotožniac sa s argumentáciou odvolacieho súdu. Žalovaný v súvislosti s otázkou pasívnej vecnej legitímácie poukazuje na to, že v prípade sporov súvisiacich s registračnými protokolmi bývalej Štátnej bezpečnosti je v obdobných prípadoch v Českej republike nositeľom pasívnej vecnej legitímácie Česká republika v zastúpení Ministerstva vnútra Českej republiky, ktoré právne prostredie vychádza z rovnakých skutkových podmienok a právnych prameňov ako v Slovenskej republike. Z judikatúry českých súdov nepochybne vyplýva, že pasívne vecne legitimovaným subjektom na konanie týkajúce sa zverejnenia registračných protokolov je Česká republika v zastúpení Ministerstva vnútra Českej republiky (pozri napríklad Mestský súd v Prahe sp. zn. 32C/64/2011). (49) Obdobne žalovaný poukazuje na judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky, v zmysle ktorej nesie zodpovednosť za prípadné zásahy orgánov verejnej moci do práv a právom chránených záujmov fyzických osôb alebo právnických osôb štát v zastúpení príslušného ústredného orgánu štátnej správy, pričom procesná legitímácia je odvodená analogicky, spôsobom ako to ustanovuje zákon o zodpovednosti za škodu (NS ČR sp. zn. 30Cdo/1638/2007).

4.3. Žalovaný nepovažuje za naplnený ani dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP, žalobca nedôvodne namieta porušenie svojich procesných práv. Podľa názoru žalovaného, jeho činnosť je plnením zákonnej povinnosti a zo strany žalovaného nemohlo dôjsť k prekročeniu zákonnej licencie udelennej zákonom o pamäti národa a k údajnému excesu, nakoľko žalovaný nemôže niesť zodpovednosť za to, čo bolo v týchto archívnych materiáloch zverejnených žalovaným, na základe zákonnej povinnosti, v minulosti zaevidované. Skutočnosť, že žalovaný na svojej stránke informuje, že osobou evidovanou ako spolupracovník bezpečnostnej zložky je osoba, o ktorej bol kedykoľvek v období od 25. februára 1948 do 31. decembra 1989 Štátnou bezpečnosťou evidovaný zväzok v kategóriách rezident, agent, informátor, držiteľ prepožičaného bytu alebo držiteľ konšpiračného bytu, je informáciou presne v zmysle zákona o pamäti národa. Žalovaný zverejnil prepisy registračných protokolov ako úlohu explicitne uvedenú v § 19 zákona o pamäti národa. V registračných protokoloch ŠtB evidovala zväzky nielen na svojich tajných spolupracovníkov, ale aj na ďalšie kategórie osôb, čo vyplývalo z jej úloh a z operatívnej činnosti. V registračných protokoloch tak boli evidované aj osoby, ktoré komunistický režim považoval za nepriateľské (nepriateľská osoba - NO), osoby, ktoré ŠtB z rôznych dôvodov preverovala ako potenciálne nepriateľské osoby (preverovaná osoba - PO) alebo osoby, ktoré ŠtB spravodajsky

rozpracovávala ako možných tajných spolupracovníkov (kandidát tajnej spolupráce - KTS). Časť verejnosti, či už z nedostatku informácií alebo s cieľom účelovej diskreditácie, vníma zverejnené prepisy a digitálne kópie registračných protokolov ako „zoznamy eštebákov“. Vzhľadom na túto skutočnosť žalovaný pred vstupom na prepisy, digitálne kópie a na vyhľadávač v registračných protokoloch ŠtB návštevníkov webovej stránky upozorňuje, ktoré kategórie evidovaných osôb v registračných protokoloch sú kategóriami tajnej spolupráce. Z toho istého dôvodu žalovaný zvýraznil kategórie tajnej spolupráce aj v prepisoch registračných protokolov. Pri určení kategórií tajných spolupracovníkov vychádzal žalovaný z Rozkazu ministra vnútra ČSSR č. 3 z 25. januára 1978 - Smernice pre prácu so spolupracovníkmi kontrarozviedky (A - oper - I - 3) a z nálezu Ústavného súdu ČSFR zo dňa 26. novembra 1992, Pl. ÚS 1/92. Žalovaný nikdy neupravoval zachované a ním spravované originály registračných protokolov, ich digitálne kópie vrátane digitálnych kópií zverejnených na webovej stránke žalovaného a prepisy registračných protokolov v tom zmysle, že by menil ich obsah. Práve naopak, aby si spoločnosť nezamieňala jednotlivé kategórie evidovaných osôb, pripojil k nim vysvetlenie, ktoré evidované osoby a kategórie v ktorých boli zaradené sú považované za spolupracovníkov ŠtB. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že žalovaný sa svojim konaním nemohol dopustiť excesu, ktorý žalobca uvádza, pretože sprievodným komentárom na svojom webovom sídle netvrdí, že osoby boli spolupracovníkmi ŠtB, ale ktoré osoby uvedené v registračných protokoloch sú osoby evidované pod kategóriami, ktoré sú v zmysle Smernice a Nálezu kategóriami tajných spolupracovníkov. Vo vzťahu k žalobcom prezentovaným tlačovým správam žalovaný podotkol, že ani tieto, samostatne a ani v spojení s inými skutočnosťami, nemôžu znamenať žalobcom tvrdený exces žalovaného pri plnení zákonnej povinnosti v zmysle ustanovení Zákona o pamäti národa, pričom v týchto sa meno žalobcu dokonca ani neuvádza.

5. Senát 9C (ďalej aj len „senát 9C“ alebo „vec prejednávajúci senát“ alebo „postupujúci senát“), po zistení, že dovolanie bolo podané včas a na to oprávnenou a riadne zastúpenou osobou, a že spĺňalo zákonom požadované náležitosti, vrátane riadneho vymedzenia dovolacích dôvodov, pristúpil k skúmaniu splnenia podmienok prípustnosti dovolania.

6. Senát 9C následne pristúpil k skúmaniu, či je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Z obsahu dovolania žalobcu (aj) za použitia § 124 CSP vyvodil právnu otázku „ *kto je pasívne vecne legitimovaným subjektom v prípade nárokov vyplývajúcich z činnosti bývalej Štátnej bezpečnosti, vrátane nárokov vyplývajúcich z prípadnej neoprávnenej evidencie osoby v registračných protokoloch a agentúrnych vzťahoch bývalej Štátnej bezpečnosti, ako aj zverejnenia*

tejto evidencie“, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená [dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP], pričom odvolací súd sa podľa dovolateľa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení právnej otázky pasívnej vecnej legitímácie žalovaného Ústavu pamäti národa, s poukazom na rozhodnutia R 39/2012 (sp. zn. 6Cdo/83/2010) a sp. zn. 5Cdo/83/2008 (dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP).

7. Po konštatovaní, že dovolanie je v danom prípade prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, senát 9C pristúpil k meritórnemu prieskumu dovolaním napadnutého rozhodnutia v základnej a pre vec rozhodujúcej otázke *„kto je pasívne vecne legitimovaným subjektom v prípade nárokov vyplývajúcich z činnosti bývalej Štátnej bezpečnosti, vrátane nárokov vyplývajúcich z prípadnej neoprávnenej evidencie osoby v registračných protokoloch a agentúrnych zväzkoch bývalej Štátnej bezpečnosti, ako aj zverejnenia tejto evidencie“*.

8. Vzhľadom na to, že trojčlenný senát 9C najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospel k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru vysloveného v rozhodnutí dovolacieho súdu R 39/2012 (sp. zn. 6Cdo/83/2010), vznikla mu povinnosť postupovať v zmysle § 48 ods. 1 CSP. Vec preto postúpil na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávného kolégia najvyššieho súdu, pričom v uznesení z 24. októbra 2022 sp. zn. 9Cdo/119/2021 podrobne odôvodnil svoj názor, odlišný od názoru vysloveného v rozhodnutí R 39/2012 (sp. zn. 6Cdo/83/2010).

9. Veľký senát občianskoprávného kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj len „veľký senát“) si po postúpení veci senátom 9C v súlade s § 48 ods. 4 CSP vyžiadala stanoviská ministra spravodlivosti Slovenskej republiky, generálneho prokurátora Slovenskej republiky, Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

9.1. Minister spravodlivosti Slovenskej republiky v stanovisku zaujal názor, že v predmetnom spore je pasívne vecne legitimovaným subjektom Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR.

9.2. Generálny prokurátor Slovenskej republiky sa v písomnom stanovisku stotožnil s právnym názorom postupujúceho senátu, podľa ktorého v danom spore nie je pasívne vecne legitimovaný žalovaný Ústav pamäti národa, ale Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR. V okolnostiach súdeného prípadu však nesprávne označenie žalovaného

nemalo byť *ipso facto* dôvodom na zamietnutie žaloby. V praxi súdov pretrváva problém so správnou identifikáciou žalovaného, ak je ním štát ako účastník občianskoprávneho vzťahu, alebo ak je otázne, či má byť žalovaným štát alebo štátny orgán či iný subjekt verejného práva zriadený zákonom. Nejasnosti v právnej úprave, či jej interpretácii, ako aj zmena judikatúry, by nemali ísť na ťarchu žalobcu. V súdenom prípade je žalobcovi jasné, že v konečnom dôsledku je zodpovedný štát alebo štátna inštitúcia. Žalobca by nemal znášať nepriaznivé následky nie celkom jasnej právnej úpravy, ktorá pripúšťa rôzne posúdenie otázky, či je žalovaným štát, či štátna inštitúcia. Poukazujúc na zásadu materiálneho vedenia civilného procesu súd by mal vychádzať z toho, že formálne označenie žalovaného v žalobe je v rozpore s obsahom žaloby, pričom správne označenie žalovaného vyplýva z obsahu žaloby, zo skutkových tvrdení. Nesprávne označenie žalovaného je preto potrebné považovať za odstrániteľnú vadu žaloby. Generálny prokurátor preto navrhol interpretovať uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP v širšom zmysle, keď dovolateľ dôvodne namietal, že zamietnutím žaloby len pre označenie žalovaného došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, a preto navrhol odvolací rozsudok ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie.

9.3. Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach sa tiež stotožnila s právnym názorom postupujúceho senátu, odkazujúc tiež na závery Ústavného súdu SR v nálezoch sp. zn. II. ÚS 285/2017 a sp. zn. I. ÚS 127/2019.

9.4. Oslovená Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, ako ani Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici na výzvu predsedníčky veľkého senátu, aby v zmysle § 48 ods. 4 CSP zaslala svoje stanovisko, nereagovala.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací konajúci vo veľkom senáte (§ 35 v spojení s § 48 ods. 1 a 4 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas a na to oprávnenou osobou, že spĺňalo zákonom požadované náležitosti, vrátane riadneho vymedzenia dovolacieho dôvodu, pristúpil k skúmaniu splnenia podmienok prípustnosti dovolania.

1/ Návrh na prerušenie konania

11. Dovolací súd ako prvú otázku riešil dôvodnosť návrhu žalobcu na prerušenie konania podľa § 162 ods. 1 písm. b) CSP, keď žalobca navrhol podať ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa článku 125 ods. 1 ústavy z dôvodu, že § 19 ods. 1

zákona o pamäti národa (pojednávajúci o zverejňovacej povinnosti žalovaného registračných protokolov Štátnej bezpečnosti) nie je v súlade s článkom 19 ústavy, keď tento nesúlad má potom rozhodujúci vplyv na posúdenie pasívnej legitímácie žalovaného. Podľa žalobcu plnením „zverejňovacej povinnosti“ žalovaného rozhodne dochádza k zásahu do základného práva na súkromný a rodinný život a práva na ochranu osobnosti, pričom v napadnutom rozsudku bolo bezdôvodne uprednostnené právo na informácie (článok 26 ústavy) na úkor základného práva na súkromný a rodinný život a práva na ochranu osobnosti (článok 19 ústavy, § 11 a nasl. OZ), čo nezodpovedá ústavnej požiadavke primeranosti obmedzenia základného práva podľa článku 19 ústavy a práva podľa § 11 a nasl. OZ. Legitímnym cieľom zákona o pamäti národa nebolo zasahovať do práva na ochranu osobnosti bezúhonných ľudí, ktorí so Štátnou bezpečnosťou vedome nespolupracovali.

11.1. K žalobcom namietanému potencionálnemu ústavnému konfliktu sa vyjadril ústavný súd vo svojom náleze z 12. októbra 2017 č. k. II. ÚS 285/2017-163, v odôvodnení ktorého k tomu uviedol: „V súvislosti so zverejnením evidenčných záznamov ŠtB vzniká špecifické napätie medzi (i) právnym štátom, ktorý si chce upevniť svoju legitimitu tým, že sa priamočiaro vysporiada s minulosťou na jednej strane a na druhej strane (ii) ústavnými právami dotknutých jednotlivcov, ktorým tieto práva garantuje práve právny štát. Zákonodarca sa záujem na pravdivom reflektovaní histórie v spojení s ochranou práv jednotlivcov pokúsil racionálne a nejudiciabilne vyvážiť prostredníctvom už citovaných ustanovení § 23 zákona a § 19 zákona o pamäti národa. Ústavný súd akceptuje, že z princípu materiálneho právneho štátu, presnejšie z jeho striktnej verzie, ktorá slúži na vysporiadanie sa s dobou neslobody, môže výnimočne vyplývať aj nižší štandard ochrany niektorých individuálnych práv v záujme ochrany princípov demokratického štátu sformovaného po roku 1989 (porov. predĺženie premlčacích lehôt voči páchatel'om zločinov komunizmu.). Ustanovenia § 23 a taktiež § 19 zákona o pamäti národa sú podľa názoru ústavného súdu práve takýmto premietnutím princípu materiálneho právneho štátu vzťahu spoločnosti k dokumentom bývalej ŠtB a prejavom diskontinuity s mocou v dobe neslobody. Ústavný súd v okolnostiach posudzovanej veci bral do úvahy aj súvisiacu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý práve vo veci proti Slovensku, vo veci Turek (rozsudok zo 14. februára 2006, sťažnosť č. 57986/00) naznačil užitočnosť sprístupnenia materiálov ŠtB.“

11.2. Dovolací súd v celom rozsahu zdieľa vyššie citovaný právny názor ústavného súdu, ako aj argumentáciu žalovaného, ktorý dôvodne poukazuje na to, že pokiaľ aj žalobca namieta konflikt ust. § 19 ods. 1 zákona o pamäti a čl. 19 ústavy, z dôvodu konfliktu dvoch základných práv, a to práva na súkromný a rodinný život a práva na ochranu osobnosti na jednej strane a práva na informácie na strane druhej, ani konflikt týchto dvoch základných práv nie je bez ďalšieho

dôvodom na prerušenie konania a podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov s ústavou. Rozhodujúcim argumentom je skutočnosť, že žalovaný zverejnil registračné protokoly spolupracovníkov bývalej Štátnej bezpečnosti na základe zákona a sleduje tým zákonom o pamäti národa ustanovený cieľ, toto zverejnenie je nevyhnutným a primeraným konaním sledujúcim legitímne stanovený cieľ. Naviac zákon o pamäti národa má ustanovenia, ktoré garantujú poskytovanie efektívnej a účinnej ochrany fyzickým osobám, ktorých právo na súkromie (na ochranu osobnosti) bolo (mohlo byť) porušené, a to tým, že obsahuje úpravu jednak spôsobu sprístupnenia, ochrany osobných údajov a vo viacerých ustanoveniach edičnú povinnosť pre účely súdnych sporov, v ktorých je potrebné predložiť listiny, ktoré archivuje Ústav pamäti národa. Zákon o pamäti národa upravuje ďalej v § 23 ods. 2 právo na vyjadrenie sa k obsahu zväzku alebo k faktu registrácie v evidencii v informačných systémoch zväzkov bezpečnostných zložiek. Ak sa teda žalobca domnieva, že je neoprávnene evidovaný v niektorých listinách vedených a na základe zákonnej povinnosti sprístupnených žalovaným, má možnosť uviesť svoje vlastné vyjadrenie k predmetným dokumentom, záznamom o evidencii, teda k obsahu zväzku alebo k faktu registrácie v evidencii v informačných systémoch zväzkov bezpečnostných zložiek, a toto vyjadrenie je žalovaný povinný sprístupňovať spolu s dokumentmi alebo záznamami o evidencii. Týmto spôsobom je tak žalobcovi zaručené právo vyjadriť sa k dokumentom, ktoré predstavujú historické dedičstvo po bývalom režime, ktorý zanikol. Zároveň je potrebné zohľadniť skutočnosť, že zverejnenie informácií obsiahnutých v archívnych materiáloch bývalej Štátnej bezpečnosti podľa zákona o pamäti národa má koreláciu nielen v ústavnom práve na informácie, ale nachádza sa aj v práve na súkromný a rodinný život obetí (prenasledovaných osôb) bývalého režimu, ktorých súkromný a rodinný život bol negatívne poznačený činnosťou (príslušníkov) bývalej Štátnej bezpečnosti.

11.3. Dovolací súd konštatuje, že námietka žalobcu, podľa ktorého ustanovenie § 19 ods. 1 zákona o pamäti národa je v rozpore s čl. 19 ods. 1, 2 a 3 Ústavy SR je nedôvodná, nakoľko oprávnená osoba sa môže svojich práv domáhať podľa ustanovení všeobecných právnych predpisov upravujúcich nároky zo spôsobenej škody vrátane nemajetkovej ujmy (Občiansky zákonník, zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, a podobne), avšak vždy voči vecne pasívne legitimovanej strane sporu. Dovolací súd preto nevidí dôvod na prerušenie konania podľa § 162 ods. 1 písm. b) CSP a podanie ústavnému súdu návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa článku 125 ods. 1 ústavy.

2/ Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP

12. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Z odôvodnenia rozhodnutia je v danom prípade dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, ako ich posudzoval odvolací súd. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté rozhodnutie náležite vysvetlil a zaoberal sa všetkými podstatnými odvolacími argumentami odvolateľa.

14. Pokiaľ ide o námietku dovolateľa, že odvolací súd neprihliadol na skutočnosti a dôkazy preukazujúce exces v konaní žalovaného, k tomu odvolací súd uvádza, že odvolací súd vo veci rozhodoval na základe odvolania žalobcu proti rozsudku súdu prvej inštancie (body 6.1. - 6.8. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu), v ktorom však žalobca konkrétne nenamietal nesprávnosť skutkových zistení či nesprávnosť právneho posúdenia veci v otázke prípadného excesu žalovaného, keď podstata odvolacích námietok sa týkala otázky zverejnenia evidencie žalobcu v registračných protokoloch ŠtB a danosti pasívnej vecnej legitímácie žalovaného. Súd prvej inštancie pritom vo svojom rozsudku (bod 49. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie) argumentoval, že žalobca v konaní netvrdil a ani nepreukázal, že žalovaný pri vykonávaní svojej činnosti prekročil svoje právomoci v zmysle zákona o pamäti národa. Odvolací súd, ktorý bol v zmysle § 380 CSP viazaný odvolacími dôvodmi, preto nemal ani dôvod v odôvodnení svojho rozhodnutia osobitne zaujať k tejto právnej otázke podrobnejšie stanovisko. Odvolací súd v bode 13.2. len zopakoval závery súdu prvej inštancie, ktoré považoval za vecne správne a stotožnil sa s nimi (§ 387 ods. 1 a 2 CSP).

14.1. Pokiaľ teda žalobca v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie nenamietal nesprávnosť posúdenia otázky prípadného excesu žalovaného, hoci mu v tom nič nebránilo, sám sa zbavil možnosti preskúmania tejto námietky odvolacím súdom. Pasivita žalobcu v základnom konaní tak potom nemôže viesť k založeniu oprávnenosti námietky nedostatku v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu. Pokiaľ žalobca osobitne kladie dôraz na to, že súčasťou práva na

spravodlivý proces je princíp rovnosti účastníkov, princíp kontradiktórnosti konania, princíp rovnosti zbraní, ako aj povinnosť súdu v odôvodnení svojho rozhodnutia dať špecifickú odpoveď na právne významný argument strany, všetky tieto princípy sú neoddeliteľne spojené s princípom procesnej zodpovednosti strany, t. j. úlohou súdu je dávať odpoveď len na tie otázky, ktoré boli v konaní vznesené, čo platí o to viac pre odvolacie konanie, v ktorom je odvolací súd viazaný rozsahom odvolania a odvolacími dôvodmi (zákonné výnimky presne špecifikuje § 379 a § 380 ods. 2 CSP, v predmetnom spore nenastala ani jedna z nich). Ak by odvolací súd vo svojom odvolacom prieskume riešil otázky mimo rámec podaného odvolania, fakticky by tým nahrádzal nedostatok procesnej aktivity strany, práve takýto postup by bol rozporný s princípom kontradiktórnosti a rovnosti zbraní ako základnými zásadami spravodlivého procesu.

15. Z obsahu dovolania je celkom zrejmé, že žalobca sa svojou argumentáciou existencie vady zmätočnosti snaží predovšetkým spochybníť právne posúdenie sporu odvolacím súdom, ktorá však aj v prípade jej opodstatnenosti by mala za následok nanajvýš vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, viď konštantnú judikatúru najvyššieho súdu (R 24/2017, 9Cdo/248/2021).

16. Z týchto dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že žalovaný nedôvodne argumentoval, že rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený a nepreskúmateľný. Len samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f) CSP. Do práva na spravodlivý proces totiž nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

17. Dovolateľ namieta porušenie svojich procesných práv postupom odvolacieho súdu, ktorý neprihliadol na nové tvrdenia dovolateľa preukazujúce exces žalovaného, obsiahnuté vo vyjadrení žalobcu (duplike) k vyjadreniu žalovaného (replike) k odvolaniu žalobcu.

17.1. Dovolací súd uvádza, že civilné sporové konanie je ovládané prejednávou zásadou, v

súlade s ktorou je úspech procesnej strany definovaný jej povinnosťou tvrdenia a na ňou nadväzujúcou dôkaznou povinnosťou a im zodpovedajúcim korelátom v podobe bremena tvrdenia a dôkazného bremena. Z prejednávanej zásady potom následne vyplýva základné procesné pravidlo, podľa ktorého každá strana je povinná dokazovať skutočnosti zodpovedajúce znakom právnej normy, ktorá je pre ňu priaznivá a ktorej sa domáha. V civilnom sporovom konaní je súd limitovaný skutkovými tvrdeniami strán sporu, ktoré sú podkladom pre určenie predmetu dokazovania (I. ÚS 24/2019, 1Cdo/188/2021).

17.2. Z obsahu spisu vyplynulo, že strany sporu (vrátane žalobcu) boli v priebehu prvoinštančného konania opakovane poučené podľa § 120 ods. 4 OSP, obdobne § 154 CSP o tom, že skutočnosti a dôkazy musia predložiť alebo označiť (resp. uplatniť prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany) najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa dokazovanie končí. V sporovom konaní sa uplatňuje zásada koncentrácie konania, ktorá znamená, že sú koncentrované vo fáze konania pred súdom prvej inštancie, ktoré s odvolacím konaním predstavuje jeden celok. V materiálnom zmysle zákonná koncentrácia konania znamená, že vyhlásenie dokazovania za skončené pred súdom prvej inštancie predstavuje moment v dokazovaní, po ktorom už na účely ďalšieho čiže odvolacieho konania nebudú v zásade nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany prípustné. Zákonná koncentrácia konania je totožná s princípom neúplnej apelácie, ktorý platí pre odvolacie sporové konanie. Dovolací súd dáva v tomto smere do pozornosti zásadu, ktorá platila už v rímskom práve, podľa ktorej „*vigilantibus iura scripta sunt*“ t. j. „práva patria len bdelym“ (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením, či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a pod. To platí obdobne aj o využívaní zákonných procesných ustanovení (9Cdo/169/2020).

17.3. Koncepcia odvolacieho konania v civilnom spore vychádza z tzv. neúplného apelačného systému. Neúplnosť apelácie znamená, že právo odvolateľa (ale aj protistrany - pozri § 373 ods. 4) použiť v odvolacom konaní prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré strana neuplatnila v konaní pred súdom prvej inštancie, je obmedzené. Strany sporu mali v doterajšom priebehu konania niekoľko príležitostí tieto prostriedky použiť (za určitých predpokladov dokonca aj dodatočne potom, čo svoje predchádzajúce povinnosti nesplnili - pozri § 181 ods. 4) a boli opakovane súdom poučené o sudcovskej koncentrácii konania. Odvolacia argumentácia v podobe nových skutočností a dôkazov (novoty, nóva) je takto prípustná

len za splnenia zákonom stanovených podmienok. Tieto podmienky sú stanovené dvojakým spôsobom: 1. taxatívne vymedzenie účelu použitia týchto novôt [resp. taxatívne vymedzenie odvolacích dôvodov, ktorých sa nóva týkajú - § 366 písm. a) až c)], 2. neporušenie procesnej diligencie sporovej strany v konaní pred súdom prvej inštancie. (MOLNÁR, Peter. § 366 [Novoty v odvolacom konaní]. In: ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana, BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa, BAJÁNKOVÁ, Jana, TOMAŠOVIČ, Marek. *Civilný sporový poriadok*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1243, marg. č. 1.).

17.4. Prostriedkami procesného útoku a prostriedkami procesnej obrany sú v zmysle § 149 CSP najmä skutkové tvrdenia, popretie skutkových tvrdení protistrany, návrhy na vykonanie dôkazov, námietky k návrhom protistrany na vykonanie dôkazov a hmotnoprávne námietky. Ustanovenie § 366 CSP má základ v koncentrácii konania podľa § 153 a § 154 CSP. Prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany sú strany povinné uplatniť včas. Tieto prostriedky nie sú uplatnené včas, ak ich strana mohla predložiť už skôr, ak by konala starostlivo so zreteľom na rýchlosť a hospodárnosť konania. Prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany možno uplatniť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa dokazovanie končí. Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní. Podľa § 384 ods. 3 CSP odvolací súd môže doplniť dokazovanie za podmienok uvedených v § 366 CSP. Opravný prostriedok s právom novôt povoľuje subjektu prednášať nové skutočnosti a dôkazy. Uvedené znamená, že odvolací súd je aj počas odvolacieho konania povinný prihliadať na prostriedky procesného útoku a procesnej obrany, ktoré doteraz neboli použité, ale len vtedy, ak 1/ sa týkajú procesných podmienok, 2/ sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu, 3/ má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, alebo 4/ ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie. V ostatných prípadoch prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany, ktoré strana neuplatnila v konaní pred súdom prvej inštancie, nie je možné uplatniť v odvolacom konaní. Právo tzv. novôt v odvolacom konaní je v systéme neúplnej apelácie nastavené ako reštriktívne vnímaná výnimka z pravidla, že v odvolacom konaní spravidla nie sú prípustné tie prostriedky procesného útoku alebo obrany, ktoré neboli procesnou stranou uplatnené pred súdom prvej inštancie. Prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvej inštancie, možno uplatniť za splnenia podmienok podľa § 366 CSP najneskôr v lehote na vyjadrenie k odvolaniu. (ANDRÁŠIOVÁ, A., HORVÁTH, E. *Civilný sporový poriadok - komentár*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-6-7]. ASPI_ID KO160_2015SK. Dostupné z: www.aspi.sk. ISSN 2336-517X).

17.5. Podľa rozsudku najvyššieho súdu z 20. marca 2008 sp. zn. 5MCdo/4/2007 nemožnosťou označenia alebo predloženia skutočností alebo dôkazov bez viny účastníka občianskeho súdneho konania treba rozumieť nemožnosť ich procesného uplatnenia v procese dokazovania v konaní pred súdom prvého stupňa, t. j. situáciu, keď účastník konania nemohol bez svojej viny skutočnosti alebo dôkazy označiť alebo predložiť, pretože o nich nevedel a ani inak z procesného hľadiska nezavinil nesplnenie svojej povinnosti ich tvrdenia alebo predloženia. Procesným uplatnením treba pritom rozumieť podanie účastníka, ktorým takú skutočnosť alebo dôkaz označil na účely jeho zaobstarania, vykonania a vyhodnotenia.

18. Posúdiac obsah dupliky žalobcu z 27. novembra 2017 (č. I. 871) je zrejmé, že žalobca v nej reagoval na repliku žalovaného k odvolaniu žalobcu, s uvedením nových skutkových tvrdení o kontexte následného správania sa žalovaného spočívajúceho v medializácii sporu a rôznych sprievodných komentároch, preukazujúc tým exces žalovaného z jeho zákonnej zverejňovacej povinnosti. Prílohou dupliky žalobcu boli viaceré listinné dôkazy. Žalobca vo svojej duplike nijako nezmieňuje, že ňou reaguje na aktuálny nález ústavného súdu z 12. októbra 2017 č. k. II. ÚS 285/2017-163, ani nijako skutkovo či právne neargumentuje, že ide o prípustné novoty v odvolacom konaní v zmysle § 366 CSP.

19. Dovolací súd považuje za dôležité podotknúť, že predmetný spor začal podaním žaloby dňa 30. marca 2005, vo veci rozhodol súd prvej inštancie 4-krát a odvolací súd tiež 4-krát, od začiatku sporu bola ako rozhodujúca právna otázka posudzovaná otázka pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, ku ktorej sa opakovane a dostatočne vyčerpávajúco vyjadrili obe sporové strany a predložili množstvo dôkazov. Žalobca mal teda dostatočný a zároveň viac krát opakovaný priestor na predloženie všetkých skutkových a právnych argumentov preukazujúcich pasívnu vecnú legitímáciu žalovaného, a to vrátane argumentácie o prípadnom excese žalovaného. K otázke nedostatku pasívnej vecnej legitímácie ako základu procesnej obrany sa opakovane a podrobne vyjadril aj žalovaný, použijúc argumenty, ktoré sa neskôr premietli aj do nálezu ústavného súdu z 12. októbra 2017 č. k. II. ÚS 285/2017-163. Žalobca tak mal možnosť na tieto argumenty reagovať už v základnom konaní.

19.1. Žalobca túto možnosť aj využil a do vynesenia v poradí štvrtého rozsudku súdu prvej inštancie dňa 28. marca 2017 predniesol súdu svoju argumentáciu preukazujúcu pasívnu vecnú legitímáciu žalovaného, reagujúc pritom aj na argumentáciu protistrany a súvisiace súdne rozhodnutia. V poslednom podaní zo dňa 27. marca 2017 (č. I. 685 a nasl.), pred rozhodnutím súdu prvej inštancie, okrem iného poukázal aj na skutočnosti, že žalovaný medializoval predchádzajúce

zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu z 29. júna 2016, čím sa spustila lavína článkov a komentárov v médiách obsahujúcich aj meno žalobcu, s priložením viacerých článkov v médiách. Žalobca tým odôvodňoval nárok na náhradu nemajetkovej ujmy.

20. Z obsahu žaloby v znení jej zmien, ako aj z priebehu celého základného konania bolo nesporné, že skutkovým aj právnym základom vymedzeným žalobou, sú skutočnosti, že žalobca je vedený neoprávnene v registračných protokoloch agentúrnych a operatívnych zväzkov Štátnej bezpečnosti ako kandidát tajnej spolupráce a agent, že žalovaný neoprávneným zverejnením jeho mena a dátumu narodenia ako kandidáta tajnej spolupráce a agenta na internetovej stránke žalovaného porušil právo žalobcu na ochranu osobnosti, na základe čoho sa žalobca domáha zverejnenia ospravedlnenia a zároveň rozsudku na internetovej stránke žalovaného a zaplatacia náhrady nemajetkovej ujmy v sume 3 320 eur. Žalobca teda počas celého konania zásah do svojich osobnostných práv odvodzoval zo skutočnosti neoprávnenej evidencie vo zväzkoch ŠtB a neoprávneného zverejnenia tejto skutočnosti na internetovej stránke žalovaného, v súvislosti s týmto si uplatnil okrem iných nárokov aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pokiaľ teda aj žalobca počas základného konania uvádzal skutkové tvrdenia o medializácii predchádzajúceho zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu z 29. júna 2016, čím sa spustila lavína článkov a komentárov v médiách obsahujúcich aj meno žalobcu, a ako dôkazy predložil viaceré články v médiách, tieto sa týkali poukázania na spôsob procesnej obrany žalovaného a jeho postup súvisiaci s prebiehajúcim sporom (resp. aj so spormi v obdobných veciach). Z ničoho nemožno vyvodiť, že by sa mohlo jednať o podstatné nové skutkové tvrdenia, ktoré by menili, resp. rozširovali skutkový základ žaloby, čo by odôvodňovalo procesný postup v zmysle § 139 a nasl. CSP a rozhodovanie o pripustení zmeny žaloby, zároveň zohľadniac neprípustnosť zmeny žaloby v odvolacom konaní (§ 371 CSP).

21. Pokiaľ teda žalobca nepredniesol takú podstatnú zmenu alebo doplnenie rozhodujúcich skutočností tvrdených v žalobe v otázke danosti zodpovednosti žalovaného z dôvodu jeho excesu a ani v tomto smere nepodal procesný návrh na pripustenie zmeny žaloby, a zároveň túto okolnosť nenamietal ani v odvolacom konaní do uplynutia odvolacej lehoty, neprichádza do úvahy meniť či rozširovať skutkový základ žaloby až v dovolacom konaní, nakoľko dovolací súd nie je skutkovým súdom a je viazaný doposiaľ zisteným skutkovým stavom veci. Je dôležité si uvedomiť, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorého prípustnosť je striktné vymedzená zákonom, a teda v žiadnom prípade ho nemožno vnímať ako „ďalšie“ odvolanie, resp. ako konanie, v ktorom možno uplatňovať nové skutkové či právne argumenty, ktoré doposiaľ

neboli uplatnené v základnom konaní. Dvojinštančnosť základného konania má za cieľ, aby strana sporu najneskôr v odvolacom konaní uplatnila všetky rozhodujúce odvolacie námietky, t. j. vymedzila všetky rozhodujúce skutkové a právne otázky tak, aby umožnila odvolaciemu súdu na ne reagovať a odpovedať. Úlohou dovolacieho konania je potom dovolaním vymedzený prieskum procesného postupu a posúdenia rozhodujúcich právnych otázok zo strany odvolacieho súdu.

22. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je totiž vo vzťahu k odvolaniu ako riadnemu opravnému prostriedku subsidiárny nielen z procesného hľadiska, teda že dovolanie možno podať len proti rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní (čo znamená, že odvolacie konanie predchádza dovolaciemu konaniu), ale aj z hmotnoprávneho hľadiska, ktoré zohľadňuje skutočnosť, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom. V prípade, že takéto námietky v odvolacom konaní neuplatnil, hoci tak urobiť mohol a mal, tieto námietky ex post nemôžu byť spôsobilé založiť prípustnosť dovolania.

23. Dovolateľ sa dokonca snaží spochybníť procesný postup odvolacieho súdu namietaním vady nesprávneho právneho posúdenia v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP a formulovaním právnej otázky, či sa odvolací súd má vysporiadať s novými skutočnosťami, dôkazmi a právnou argumentáciou strany prezentovanými po uplynutí lehoty na podanie odvolania len preto, že ide o reakciu na nové rozhodnutie ústavného súdu negujúce celú dovtedajšiu ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, pričom nová argumentácia má za účel preukázať, že k excesu zo zverejňovacej povinnosti žalovaného došlo, a preto nové rozhodnutie ústavného súdu na danú vec nie je použiteľné.

23.1. Dovolací súd zdôrazňuje, že nesprávne právne posúdenie veci môže byť dovolacím dôvodom len vtedy, ak bolo rozhodujúce pre výrok napadnutého rozhodnutia, ide teda o právne posúdenie, vyriešenie právnej otázky týkajúcej sa výsledku konania, teda merita veci. V prípade dovolateľa je však na prvý pohľad jasné, že vyššie uvedená právna otázka, ktorú predostiera a ktorá je v hre, nie je právnou otázkou viažucou sa k výsledku konania, k meritu veci. Dovolateľom predstretú otázku možno jednoznačne kvalifikovať iba ako otázku správnosti procesného postupu, teda otázku existencie procesného nedostatku, ktorá v konečnom dôsledku smeruje k zodpovedaniu otázky o existencii vady zmätočnosti ako dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP (pripustenie novôt v odvolacom konaní), na ktorú dal dovolací súd odpoveď v predchádzajúcich odsekoch.

23.2. Zároveň dovolací súd považuje za dôležité opätovne zdôrazniť, že dovolateľ namietaním vyššie uvedenej vady opätovne predostiera otázku, ktorá nebola predmetom posudzovania odvolacieho súdu. Dovolateľ totiž vo svojej duplike z 27. novembra 2017 nijako neargumentoval tým, že dôvodom prezentovania nových skutočností, dôkazov a právnej argumentácie po uplynutí lehoty na podanie odvolania je len to, že ide o reakciu na nové rozhodnutie ústavného súdu negujúce celú dovtedajšiu ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného. Dovolateľ tak odvolaciemu súdu nedal šancu reagovať a zaujať postoj k takejto podľa dovolateľa špecifickej procesnej situácii. Z obsahu dupliky dovolateľa je zrejmé, že v nej reagoval na repliku žalovaného, odvolací súd preto postupoval procesne korektným spôsobom, keď konštatoval, že na nové tvrdenia a dôkazy dovolateľa preukazujúce exces žalovaného nemohol prihliadnuť.

24. Dovolací súd k tomu dodáva, že ani skutočnosť, že po uplynutí lehoty na podanie odvolania rozhodne ústavný súd v skutkovo a právne obdobnej veci zásadne odlišným spôsobom oproti dovtedy ustálenej rozhodovacej praxi, nemôže nabúrať tak podstatný princíp odvolacieho konania o procesnej obmedzenosti práva novôt. Z tohto uhla pohľadu nemôže ísť o porušenie práva na spravodlivý proces, ani o porušenie princípu právnej istoty či princípu rovnosti zbraní, porušením týchto princíпов by bol práve taký postup, ktorý navrhuje dovolateľ, nerešpektujúci základné procesné mantinely odvolacieho konania, ktorých cieľom je vyváženosť pre obe procesné strany. Prijatím argumentácie dovolateľa o časovej neobmedzenosti práva novôt v odvolacom konaní by jednoznačne došlo k neprimeranému zvýhodneniu jednej procesnej strany na úkor druhej procesnej strany.

25. Skutočnosť, že počas odvolacieho konania došlo k vydaniu nálezu ústavného súdu z 12. októbra 2017 č. k. II. ÚS 285/2017-163, ktorého jadrom argumentácie bol záver o nedostatku pasívnej vecnej legitímácii žalovaného, zohľadnil odvolací súd pri právnom posúdení danej otázky (bod 17.1. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu), pričom však odvolací súd vychádzal zo skutkovej a právnej argumentácie uplatnenej v konaní a argumentáciu ústavného súdu uviedol len na podporu svojich záverov, čiže z tohto hľadiska nemohlo ísť ani o prípadnú neprípustnú prekvapivosť iného právneho posúdenia.

26. Vzhľadom na uvedené dovolací súd vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie v tejto časti procesne neprípustné.

2/ Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP

27. Dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP namietal nesprávne právne posúdenie sporu odvolacím súdom v otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného. Dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je podľa dovolateľa daný tým, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení právnej otázky pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v spore o ochranu osobnostných práv, ku ktorých porušeniu došlo neoprávnenou evidenciou fyzickej osoby v materiáloch Štátnej bezpečnosti, a zverejnením tejto evidencie, s poukazom na rozhodnutia R 39/2012 (sp. zn. 6Cdo/83/2010) a sp. zn. 5Cdo/83/2008. Odvolací súd k pasívnej legitímácii žalovaného vyslovil právny názor, podľa ktorého táto nie je daná, podporne poukazujúc na nález ústavného súdu z 12. októbra 2017 č. k. II. ÚS 285/2017-163.

28. Senát 9C v predkladacom uznesení veľkému senátu k rozhodujúcej právnej otázke pasívnej vecnej legitímácie Ústavu pamäti národa citoval závery Ústavného súdu SR, ktorý v náleze z 12. októbra 2017 č. k. II. ÚS 285/2017-163 poukázal na vývoj judikatúry všeobecných súdov, ktorá (porov. za všetky napr. R 38/1996 a R 114/1999) pripúšťala, aby sa osoby tvrdiace, že boli neoprávnené evidované vo zväzkoch ŠtB, domáhali občianskoprávnej ochrany titulom ochrany osobnosti podľa § 13 Občianskeho zákonníka. Tieto žaloby boli prípustné najskôr voči Slovenskej informačnej službe (porov. cit. R 38/1996), pretože za rozhodujúcu sa považovala „skutočnosť, kto v súčasnej dobe spravuje archívny materiál bývalej Štátnej bezpečnosti. Týmto orgánom je Slovenská informačná služba, ktorá vznikla na základe zák. č. 46/1993 Z. z. a ktorá má aj v súčasnosti možnosť tieto materiály využívať.“ Už v tejto judikatúre teda všeobecné súdy uznali za zodpovedného za zásah spočívajúci v neoprávnenom evidovaní osoby vo zväzku ŠtB orgán, ktorý bol držiteľom a správcom týchto zväzkov, aj keď sám tento orgán o evidovaní určitej osoby nerozhodoval a ani rozhodovať nemohol (keďže vznikol tri roky po zrušení Štátnej bezpečnosti). Zákomom o pamäti národa bol zriadený sťažovateľ ako verejnoprávna ustanovizeň a samostatná právnická osoba (§ 7 ods. 1 a 2), ktorého úloha spočíva výslovne len v povinnosti spravovať zväzky ŠtB a ďalšie súvisiace dokumenty, sprístupňovať a zverejňovať ich, ako aj odborne spracúvať obdobie neslobody 1939 až 1989. Tieto úlohy sú mu podľa výslovného (vyššie už citovaného) znenia zákona zverené štátom (§ 8 ods. 1 úvodná veta). Ustanovením § 26 ods. 1 citovaného zákona sa potom štátnym orgánom, medzi inými aj ministerstvu vnútra a Slovenskej informačnej službe uložila povinnosť odovzdať sťažovateľovi všetky dokumenty presne vymedzené v tomto ustanovení tak, aby mohol plniť svoje úlohy. Práve v dôsledku toho potom

judikatúra všeobecných súdov v nadväznosti na právne názory vyslovené v citovaných judikátoch R 38/1996 a R 114/1999 dospela k záveru, že od účinnosti zákona o pamäti národa je v sporoch o ochranu osobnosti z titulu neoprávneného evidovania určitej osoby vo vzázkoch ŠtB pasívne legitimovaným práve sťažovateľ - Ústav pamäti národa (porov. R 39/2012).

28.1. Bez ohľadu na uvedené je však potrebné vždy dôsledne rozlišovať, aký zásah je predmetom konania, teda akým konaním ktorej osoby došlo k zásahu, pred ktorým sa žalobca domáha ochrany. Ústavný súd zastáva názor, že sťažovateľ nie je vo veci žaloby o ochranu osobnosti pasívne vecne legitimovaný z hľadiska zodpovednosti za (i) neoprávnenú evidenciu, ako ani z hľadiska zodpovednosti za (ii) zverejnenie tejto evidencie. Pasívna legitimácia žalovaného (sťažovateľa) totiž podľa názoru ústavného súdu nemôže byť založená tým, že žalobca (dotknutá osoba) žiada zverejnenie určitého rozhodnutia na jeho stránke. Naopak, z už citovaného § 13 Občianskeho zákonníka pri jeho racionálnej interpretácii celkom zreteľne vyplýva, že pasívne legitimovaný musí byť (len) pôvodca zásahu. Úlohou súdov v konaní o ochranu osobnosti, s osobitným zreteľom na konania ohľadom neoprávneného evidovania osoby vo vzázkoch ŠtB, je teda najskôr ustáliť, aký zásah je predmetom konania, kto je, resp. bol pôvodcom tohto zásahu (t. j. koho konanie je podstatou daného zásahu).

28.2. Pokiaľ ide o otázku evidencie, pod (neoprávneným) evidovaním treba rozumieť činnosť príslušných zložiek a príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, na základe ktorej bol založený vzäzok žalobcu, boli vytvárané jednotlivé dokumenty (záznamy, správy, informácie, potvrdenia a pod.), ktoré sú obsahom tohto vzäzku, resp., že tento vzäzok, prípadne ďalšie dokumenty, bol zaevidovaný v iných registračných pomôckach ŠtB a pod. Len takáto činnosť totiž mohla viesť k tomu, čo tvrdí žalobca, teda že vzäzok založený na jeho meno nie je pravdivý (je vymyslený), že v ňom obsiahnuté záznamy o stretnutiach, spolupráci, ako aj správy a potvrdenia o výplate prostriedkov nezodpovedajú skutočnosti. Len komplex týchto činností viedol (mohol viesť) k tomu, že takýto (podľa žalobcu fiktívny) vzäzok vznikol a informácie o jeho (údajnej) spolupráci v ňom obsiahnuté sú nesprávne a mohli teda zasiahnuť do práva žalobcu na ochranu osobnosti. Je zrejmé, že pôvodcom tohto zásahu, ktorý viedol k neoprávnenému vytvoreniu vzäzku na meno žalobcu a jeho neoprávnenému zavedeniu do evidencie ŠtB, nemohol byť sťažovateľ, ktorý bol ako verejnoprávna ustanovizeň zriadený o (približne) 20 rokov potom, čo sa tento vzäzok vytváral, a o 13 rokov potom, čo došlo k zrušeniu Štátnej bezpečnosti. Ak zásah do osobnosti spočíva v neoprávnenom evidovaní, nie je zákonný dôvod pre zodpovednosť sťažovateľa, keďže sťažovateľ o evidovaní nerozhodoval. Samotná okolnosť, že určitý orgán (verejnoprávna inštitúcia) sa stal ex lege držiteľom fyzických nosičov, na ktorých sú zachytené výstupy (úradnej) činnosti orgánov verejnej moci, totiž sama osebe nezakladá aj prechod zodpovednosti za

neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti, ku ktorému došlo (malo dôjsť) touto (úradnou) činnosťou.

28.3. Krajský súd v napadnutom rozsudku pritom neuviedol žiadne ustanovenie právneho predpisu, z ktorého by takýto prechod zodpovednosti za predmetný zásah mal vyplývať, okrem už spomínanej skutočnosti, že sťažovateľ spravuje tieto archívne materiály. V tejto súvislosti ústavný súd len dodáva, že ani rozhodnutia, na ktoré sa krajský súd odvoláva (napríklad už cit. judikát R 39/2012 - 6Cdo/83/2010), žiadnu takúto argumentáciu neobsahujú. Všetky totiž napospol opakujú len túto istú okolnosť, bez toho, aby obsahovali vysvetlenie, prečo by samotné archivovanie materiálov bývalej ŠtB sťažovateľom malo mať za následok aj prechod jeho zodpovednosti za neoprávnený zásah do osobnosti podľa § 13 Občianskeho zákonníka. Všeobecné súdy zrejme vychádzali z úvah vyslovených v už citovanom judikáte R 38/1996, prostredníctvom ktorého sa vyvodila pasívna legitímácia Slovenskej informačnej služby. Slovenská informačná služba však v danom čase bola (a je) štátnym orgánom, teda orgánom konajúcim za štát, ktorá mala oprávnenie s evidenciou bývalej ŠtB nakladať ako štátny orgán v medziach svojej právomoci. V tomto prípade teda nešlo o určenie pôvodcu zásahu a zodpovednej osoby, keďže nebolo sporné, že pôvodcom zásahu bol štát (konkrétne federatívny štát, keďže do federálnej pôsobnosti patrilo riadenie Štátnej bezpečnosti, porov. § 2 prvý bod zákona č. 128/1970 Zb. o vymedzení pôsobnosti Československej socialistickej republiky vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti v znení neskorších predpisov); išlo teda len o určenie štátneho orgánu, ktorý je (ako štátny orgán) pasívne legitimovaný. Postavenie sťažovateľa je však odlišné; sťažovateľ nie je štátnym orgánom, ktorému by boli zverené akékoľvek právomoci v otázkach evidencie spolupracovníkov bývalej ŠtB. Navyše, vzťah medzi osobami evidovanými v registračných protokoloch ŠtB a štátnym orgánom zjavne nemožno označiť za súkromnoprávny, a teda aplikovať na neho ochranu osobnosti.

28.4. Zákomom o pamäti národa zriadil štát ústav (tak ako iné verejnoprávne inštitúcie) a splnomocnil ho na plnenie úloh verejnoprávneho charakteru, v danom prípade na úlohy súvisiace s vyrovnávaním sa s minulosťou. V už citovanom § 19 ods. 1 zákona o pamäti národa je ustanovená povinnosť Ústavu pamäti národa vydať tlačou a na elektronických médiách prepis evidenčných záznamov zo zachovaných alebo rekonštruovaných protokolov zväzkov. Sťažovateľ pri plnení tejto zákonnej povinnosti nemá nijakú diskreciu, označené ustanovenie zákona neobsahuje žiadnu hypotézu. Sťažovateľ teda správne v dovolaní argumentoval, že „registračné protokoly zverejnil na základe zákonnej licencie uvedenej v zákone č. 553/2002 Z. z., kde § 19 ods. 1 obsahuje jasnú a jednoznačnú povinnosť pre žalovaného a neumožňuje mu zákonnú povinnosť si nesplniť a registračné protokoly nezverejniť“. Ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že sťažovateľ nemá pri zverejňovaní registračných protokolov žiadne diskrečné oprávnenie, teda

oprávnenie rozhodnúť, či určitú ich časť zverejní alebo nie. Nejde teda o „diskrečnú“ aplikáciu právnej normy ustanovenej v § 19 ods. 1 zákona o pamäti národa, ale o priame („technické“) plnenie zákona.

28.5. Zodpovednosť sťažovateľa za skúmanie správnosti zverených mu materiálov výslovne vylučuje aj § 26 ods. 3 zákona o pamäti národa, podľa ktorého „Ústav nie je povinný overovať, či údaje obsiahnuté v dokumente a údaje získané do informačného systému dokumentov zo zachovaných evidenčných pomôcok uvedených v odseku 2 sú presné alebo pravdivé.“ Plnenie tejto zákonnej povinnosti teda samo osebe vylučuje, aby jej plnením sťažovateľ konal protiprávne, teda aby toto zverejnenie (ak je vykonané presne v súlade s § 19 a ďalšími ustanoveniami zákona o pamäti národa) mohlo predstavovať neoprávnený zásah v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka (aj v judikáte R 38/96 sa v zamietacej časti voči ministerstvu vnútra uvádza, že: „za neoprávnený zásah nemožno preto považovať postup pri vydávaní osvedčenia podľa § 9 ods. 1 zák. č. 451/1991 Zb. V takomto prípade, keď príslušný štátny orgán vo vydanom osvedčení uviedol, že žiadateľ je osobou vedenou v bývalých archívnych materiáloch Štátnej bezpečnosti ako osoba uvedená v § 2 ods. 1 zák. č. 451/1991 Zb., ide totiž o plnenie zákonom uloženou povinnosti.“ pozn.) Určovacou žalobou sa nemôže meniť objektívne právo (právne normy). Ak právny predpis jasne a zrozumiteľne ustanovuje nejakú povinnosť, tak súd nemôže vo svojom rozhodnutí o určovacej žalobe konštatovať, že žalovaný splnením zákonom ustanovenej povinnosti porušil subjektívne právo žalobcu.

28.6. Na základe uvedeného ústavný súd, vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ nie je (nebol) pôvodcom zásahu, a že mu zverejnenie prepisu evidencií bývalej Štátnej bezpečnosti ukladá zákon o pamäti národa, dospel k záveru, že krajský súd porušil sťažovateľovo základné právo na súdnu ochranu aj preto, že rozhodoval o veci, ktorú mal prima facie zamietnuť pre absenciu pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, vyvolal extrémny rozpor medzi skutkovými zisteniami a právnym hodnotením, čo zakladá dôvod na vyslovenie porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 501/2010).

28.7. Nad rámec uvedeného ústavný súd už len podčiarkuje, že predmetom konania pred všeobecnými súdmi bolo (okrem iného) určenie, či bol žalobca neoprávnenne evidovaný v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti ako agent. Štát však právomoc (úlohu) rozhodovať o evidencii žalobcu, resp. iných osôb v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti Ústavu pamäti národa zákonom o pamäti národa a ani iným zákonom nezveril. Následné uverejnenie a sprístupnenie dokumentov bývalej Štátnej bezpečnosti Ústavom pamäti národa zodpovedá jeho zákonom ustanoveným úlohám a postupu, ktorý ustanovuje zákon o pamäti národa, a je len právnym dôsledkom rozhodnutia iných štátnych orgánov splnomocnených k tomu

štátom, za ktoré nemôže niesť zodpovednosť Ústav pamäti národa (sťažovateľ) o to viac, že je „len“ verejnoprávnou ustanovitzňou, ktorá môže plniť len tie úlohy, ktoré jej štát prostredníctvom zákona explicitne zveril (§ 9 zákona o pamäti národa). Ústavný súd napokon poznamenáva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v zásade nie je oprávnený „vystupovať“ mimo rámec petitom sťažnosti vymedzeného predmetu konania, a preto ponecháva všeobecným súdom v rámci ich následnej rozhodovacej činnosti, resp. príp. aj zákonodarcovi priestor k hľadaniu odpovede na otázku, ako má byť poskytovaná efektívna súdna ochrana fyzickým osobám, ktoré sa domáhajú určenia, že sú neoprávnene evidované v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti.

29. Na vyššie citovaný nález ústavného súdu nadviazal aj ďalší nález z 26. novembra 2019 sp. zn. I. ÚS 127/2019, v ktorom ústavný súd odkázal na už skôr prijaté právne závery ohľadom pasívnej legitímácie Ústavu pamäti národa. Ústavný súd zároveň poukázal na to, že najvyšší súd svojím napadnutým rozhodnutím sp. zn. 2Cdo/119/2018 z 31. mája 2018 arbitrárne rezignoval na náležité vecné prejednanie predmetného dovolania podaného sťažovateľom, zároveň v konečnom dôsledku zmaril aj zákonom predpokladanú možnosť, aby veľký senát najvyššieho súdu zaujal vo svojom rozhodnutí záväzný zjednocujúci právny názor, ktorý by už reflektoval aj právny názor ústavného súdu o absencii pasívnej vecnej legitímácie Ústavu pamäti národa vyjadrený v náleze sp. zn. II. ÚS 285/2017 z 12. októbra 2017.

30. Veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, po oboznámení sa s obsahom spisu, dôvodmi senátu 9C uvedenými v rozhodnutí o postúpení veci v zmysle § 48 ods. 1 CSP a tiež stanoviskami vyžiadanými v zmysle § 48 ods. 4 CSP, sa stotožňuje s názorom senátu, ktorý mu vec postúpil a názorom Ústavného súdu SR vyjadrenom v náleze z 12. októbra 2017 sp. zn. II. ÚS 285/2017 a v náleze z 26. novembra 2019 sp. zn. I. ÚS 127/2019.

31. Judikatúra všeobecných súdov (porov. napr. R 38/1996, R 114/1999, R 39/2012) pripúšťala, aby sa osoby tvrdiace, že boli neoprávnene evidované vo zväzkoch ŠtB, domáhali občianskoprávnej ochrany titulom ochrany osobnosti podľa § 13 Občianskeho zákonníka, pričom za pasívne vecne legitimovaný subjekt bola považovaná najprv Slovenská informačná služba, neskôr novo zriadený Ústav pamäti národa.

32. Veľký senát, v súlade s vyššie citovanými závermi ústavného súdu, považuje za potrebné odkloniť sa od svojej skoršej judikatúry vyjadrenej v judikátoch R 38/1996, R 114/1999, R

39/2012, nakoľko za subjekt zodpovedný za zásah spočívajúci v neoprávnenom evidovaní osoby vo zväzku ŠtB nemožno považovať orgán či subjekt, ktorý bol držiteľom a správcom týchto zväzkov, keď zároveň sám tento orgán či subjekt o evidovaní určitej osoby nerozhodoval a ani rozhodovať nemohol. Zákomom o pamäti národa bol zriadený žalovaný ako verejnoprávna ustanovizeň a samostatná právnická osoba (§ 7 ods. 1 a 2), ktorého úloha spočíva výslovne len v povinnosti spravovať zväzky ŠtB a ďalšie súvisiace dokumenty, sprístupňovať a zverejňovať ich, ako aj odborne spracúvať obdobie neslobody 1939 až 1989.

33. Je potrebné vždy dôsledne rozlišovať, aký zásah je predmetom konania, teda akým konaním ktorej osoby došlo k zásahu, pred ktorým sa žalobca domáha ochrany. Veľký senát zhodne s ústavným súdom zastáva názor, že žalovaný Ústav pamäti národa nie je vo veci žaloby o ochranu osobnosti pasívne vecne legitimovaný z hľadiska zodpovednosti za neoprávnenú evidenciu, a ani z hľadiska zodpovednosti za zverejnenie tejto evidencie. Pasívna legitimácia žalovaného totiž nemôže byť založená tým, že žalobca (dotknutá osoba) žiada zverejnenie určitého rozhodnutia na jeho stránke. Naopak, z ust. § 13 Občianskeho zákonníka pri jeho racionálnej interpretácii celkom zreteľne vyplýva, že pasívne legitimovaný musí byť (len) pôvodca zásahu. Pôvodcom tohto zásahu, ktorý mal podľa žalobcu viesť k neoprávnenému vytvoreniu zväzku na jeho meno a jeho neoprávnenému zavedeniu do evidencie ŠtB, nemohol byť žalovaný, ktorý bol ako verejnoprávna ustanovizeň zriadený o (približne) 20 rokov potom, čo sa tento zväzok vytváral, a o 13 rokov potom, čo došlo k zrušeniu Štátnej bezpečnosti. Ak zásah do osobnosti spočíva v neoprávnenom evidovaní, nie je zákonný dôvod pre zodpovednosť žalovaného, keďže žalovaný o evidovaní nerozhodoval. Samotná okolnosť, že určitý orgán (verejnoprávna inštitúcia) sa stal ex lege držiteľom fyzických nosičov, na ktorých sú zachytené výstupy (úradnej) činnosti orgánov verejnej moci, totiž sama osebe nezakladá aj prechod zodpovednosti za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti, ku ktorému došlo (malo dôjsť) touto (úradnou) činnosťou. Štát právomoc (úlohu) rozhodovať o evidencii žalobcu, resp. iných osôb v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti Ústavu pamäti národa zákonom o pamäti národa a ani iným zákonom nezveril. Následné uverejnenie a sprístupnenie dokumentov bývalej Štátnej bezpečnosti Ústavom pamäti národa zodpovedá jeho zákonom ustanoveným úlohám a postupu, ktorý ustanovuje zákon o pamäti národa, a je len právnym dôsledkom rozhodnutia iných štátnych orgánov splnomocnených k tomu štátom, za ktoré nemôže niesť zodpovednosť Ústav pamäti národa o to viac, že je „len“ verejnoprávnu ustanovizňou, ktorá môže plniť len tie úlohy, ktoré jej štát prostredníctvom zákona explicitne zveril (§ 9 zákona o pamäti národa).

34. Veľký senát preto dospel k záveru, že žalovaný nie je (nebol) pôvodcom zásahu do osobnostných práv žalobcu v dôsledku prípadnej neoprávnenej evidencie osoby v registračných protokoloch a agentúrnych zväzkoch bývalej Štátnej bezpečnosti, ako aj zverejnenia tejto evidencie, žalobu preto bolo potrebné *prima facie* zamietnuť pre absenciu pasívnej vecnej legitimácie žalovaného.

35. Pokiaľ sa aj dovolateľ snažil poukázať na určité špecifiká či odlišnosti prejednávaneho sporu oproti sporu posudzovanému ústavným súdom v konaní sp. zn. II. ÚS 285/2017, dovolací súd ich nepovažuje za natoľko relevantné, aby boli spôsobilé zmeniť právne posúdenie pasívnej vecnej legitimácie žalovaného.

35.1. Ako už dovolací súd uviedol, z obsahu žaloby v znení jej zmien, ako aj z priebehu celého základného konania bolo nesporné, že skutkovým aj právnym základom vymedzeným žalobou sú skutočnosti, že žalobca je vedený neoprávnene v registračných protokoloch agentúrnych a operatívnych zväzkov Štátnej bezpečnosti ako kandidát tajnej spolupráce a agent, že žalovaný neoprávneným zverejnením jeho mena a dátumu narodenia ako kandidáta tajnej spolupráce a agenta na internetovej stránke žalovaného porušil právo žalobcu na ochranu osobnosti, na základe čoho sa žalobca domáha zverejnenia ospravedlnenia a zároveň rozsudku na internetovej stránke žalovaného a zaplata náhrady nemajetkovej ujmy v sume 3 320 eur. Žalobca teda zásah do svojich osobnostných práv odvodzoval zo skutočnosti neoprávnenej evidencie vo zväzkoch ŠtB a neoprávneného zverejnenia tejto skutočnosti na internetovej stránke žalovaného, v súvislosti s týmto si uplatnil okrem iných nárokov aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

35.2. Ak vychádzame zo záveru, že vo vzťahu k evidencii žalobcu vo zväzkoch ŠtB a následného zverejnenia tejto skutočnosti nie je žalovaný pasívne vecne legitimovaným subjektom v spore o ochranu osobnosti, jeho pasívnu vecnú legitimáciu nemôžu založiť ani tie skutočnosti, ktoré majú priamu a bezprostrednú súvislosť s plnením zákonných povinností žalovaným v zmysle príslušných ustanovení zákona o pamäti národa. Zopakujúc argumentáciu ústavného súdu žalovaný bol zriadený zákonom o pamäti národa ako verejnoprávna ustanovizeň a samostatná právnická osoba (§ 7 ods. 1 a 2), ktorého úloha spočíva výslovne len v povinnosti spravovať zväzky ŠtB a ďalšie súvisiace dokumenty, sprístupňovať a zverejňovať ich, ako aj odborne spracúvať obdobie neslobody 1939 až 1989. Pokiaľ teda žalovaný konal v rámci takto vymedzeného zákonného rámca a plnil zákonom zverenú úlohu spočívajúcu v spravovaní, evidovaní, sprístupňovaní, zverejňovaní a odbornom spracúvaní zväzkov ŠtB a ďalších súvisiacich dokumentov, plnením zákonných povinností nemohol zasiahnuť do osobnostných práv žalobcu.

Za prekročenie tohto zákonného rámca pritom nemožno považovať skutočnosti namietané žalobcom, konkrétne to, že žalovaný uviedol na svojom webovom sídle sprievodný komentár (upozornenie) vysvetľujúci rozdiel medzi jednotlivými kategóriami evidovaných osôb, keď takúto činnosť možno jednoznačne považovať za súčasť plnenia zákonnej povinnosti sprístupňovania, zverejňovania a odborného spracúvania zväzkov ŠtB a ďalších súvisiacich dokumentov, za účelom jasného rozlíšenia jednotlivých kategórií evidovaných osôb, a upresnenia, kto je v zmysle zákona považovaný za osobu evidovanú ako spolupracovník bezpečnostnej zložky.

35.3. Za prekročenie zákonného rámca nemožno považovať ani postup žalovaného v základom konaní, keď žalovaný oprávnene uplatňoval všetky prípustné prostriedky procesnej obrany proti vznesenej žalobe, keď predmetom dokazovania sa stala aj otázka dôvodnosti evidencie žalobcu vo zväzkoch ŠtB. Bolo v súlade s procesným postavením žalovaného predniesť všetky rozhodujúce skutkové a právne argumenty slúžiace na jeho obranu v spore, súčasťou čoho bola aj reakcia na argumentáciu žalobcu, ktorý sa snažil preukázať nedôvodnosť svojej evidencie vo zväzkoch ŠtB. V konaní nebolo preukázané, že by žalovaný do obsahu jemu zverenej evidencie nejako zasahoval, túto pozmeňoval či upravoval, alebo vyhodnocoval jej hodnovernosť či pravdivosť. Vyjadrenie subjektívneho názoru v rámci uplatňovania si procesných práv sporovou stranou nemožno považovať za zásah do osobnostných práv inej fyzickej osoby.

35.4. Za prekročenie zákonného rámca nemožno považovať ani postup žalovaného spočívajúci v medializácii skutočností súvisiacich s prebiehajúcim sporom, keď bolo nepochybné, že predmet sporu vyvolal značný verejný záujem, a to aj v súvislosti s tým, že na obdobnom skutkovom a právnom základe prebiehal proti žalovanému spor iniciovaný žalobcom A. B., vrcholovým politikom a bývalým premiérom v XYZ.. Ťažisko medializácie sa pritom týkalo práve tohto súvisiaceho sporu žalobcu A. B., vo vzťahu k žalobcovi nemožno zo strany žalovaného konštatovať prekročenie rámca realizácie ústavného práva slobody prejavu a práva na informácie, informácie o prebiehajúcom spore (sporoch) neprekročili vecný rámec informovania o priebehu a podstatných okolnostiach sporu (sporov).

35.5. Pasívnu vecnú legitímáciu žalovaného v predmetnom spore nemožno vyvodit' ani analogicky z ust. § 23 ods. 2 zákona o pamäti národa, tak ako sa snaží argumentovať dovolateľ. Podľa tohto ustanovenia ak fyzická osoba, ku ktorej je evidovaný osobný zväzok alebo zväzok s osobnými údajmi, odovzdá ústavu vlastné vyjadrenie k obsahu zväzku alebo k faktu registrácie v evidencii v informačných systémoch zväzkov bezpečnostných zložiek, je ústav povinný zaradiť vyjadrenie k údajom o tejto osobe ako nedeliteľnú súčasť dokumentu a sprístupňovať ju oprávneným žiadateľom spolu s dokumentmi alebo záznamami o evidencii. Aplikujúc toto ustanovenie žalovaný by bol subjektom s pasívnou vecnou legitímáciou v tom prípade, ak by sa

žalobca voči domáhal uloženia povinnosti zaradiť vyjadrenie evidovanej osoby k obsahu zväzku alebo k faktu registrácie v evidencii v informačných systémoch zväzkov bezpečnostných zložiek, a sprístupňovať ho oprávneným žiadateľom spolu s dokumentmi alebo záznamami o evidencii. V prejednávanom spore si však žalobca uplatňuje úplne iné nároky, preto nemožno konštatovať danosť pasívnej vecnej legitímácie žalovaného ani analogickou aplikáciou ust. § 23 ods. 2 zákona o pamäti národa.

36. Sumarizujúc vyššie uvedené veľký senát dospel k záveru, že žalovaný nie je vo veci žaloby o ochranu osobnosti pasívne vecne legitímovaný z hľadiska zodpovednosti za neoprávnenú evidenciu žalobcu vo zväzkoch bývalej Štátnej bezpečnosti, ako ani z hľadiska zodpovednosti za zverejnenie tejto evidencie.

37. V zmysle záverov rozhodnutia ústavného súdu je úlohou všeobecných súdov vyriešiť právnu otázku pasívnej vecnej legitímácie nielen negatívne - t. j. kto nie je jej nositeľom, ale je potrebné vyriešiť ju aj pozitívne - t. j. kto je jej nositeľom, garantujúc tak žalobcovi reálny prístup k spravodlivosti, umožniac mu domáhať sa svojich práv voči subjektu, ktorý je nositeľom zodpovednosti za tento zásah. K tvrdenému neoprávnenému zásahu došlo pritom činnosťou príslušných zložiek a príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, na základe ktorej bol založený zväzok žalobcu, boli vytvárané jednotlivé dokumenty (záznamy, správy, informácie, potvrdenia a pod.), ktoré sú obsahom tohto zväzku, resp., že tento zväzok, prípadne ďalšie dokumenty, bol zaevidovaný v iných registračných pomôckach ŠtB a pod.

37.1. Ústavný súd SR v náleze z 12. októbra 2017 č. k. II. ÚS 285/2017-163 vo vzťahu k pasívnej vecnej legitímácii Ústavu pamäti národa okrem záveru o jej nedostatku na strane ústavu skonštatoval, že nebolo sporné, že pôvodcom zásahu (do osobnostných práv žalobcu) bol štát (konkrétne federatívny štát, keďže do federálnej pôsobnosti patrilo riadenie Štátnej bezpečnosti, porov. § 2 prvý bod zákona č. 128/1970 Zb. o vymedzení pôsobnosti Československej socialistickej republiky vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti v znení neskorších predpisov); išlo teda len o určenie štátneho orgánu, ktorý je (ako štátny orgán) pasívne legitímovaný.

37.2. Štátna bezpečnosť bola jednou zo zložiek Zboru národnej bezpečnosti (§ 5 ods. 1 zákona č. 70/1965 Zb., § 9 ods. 1 a 2 zákona č. 40/1974 Zb.), pričom postavenie a činnosť ZNB upravoval zákon č. 40/1974 Zb. o Zbore národnej bezpečnosti, keď ústredným orgánom štátnej správy vo vzťahu k ZNB bolo Federálne ministerstvo vnútra ČSSR. ZNB bol súčasťou československého štátu a nepredstavoval samotnú organizačnú zložku štátu, podliehal priamo

ministromi vnútra. Z hľadiska právnej subjektivity ZNB nebol socialistickou organizáciou, a teda v právnych vzťahoch nemohol vystupovať vo svojom mene a neniesol zodpovednosť z týchto vzťahov, rovnako nemal spôsobilosť byť účastníkom súdneho konania. Podľa článku 1 ústavného zákona 542/1992 Zb. o zániku Českej a Slovenskej federatívnej republiky nástupníckymi štátmi Českej a Slovenskej federatívnej republiky sú Česká republika a Slovenská republika dňom 1. januára 1993. Slovenská republika sa tak stala nástupníckym štátom aj po pôvodnej Československej socialistickej republike. Ak ústredným orgánom štátnej správy vo vzťahu k ZNB, ktorého súčasťou bola aj ŠtB, bolo Federálne ministerstvo vnútra ČSSR, neprichádza do úvahy žiaden iný logický výklad ako ten, že aktuálne je príslušným štátnym orgánom Ministerstvo vnútra SR ako právny nástupca pôvodného federálneho ministerstva vnútra.

37.3. Podporne možno poukázať aj na to, že v prípade sporov súvisiacich s registračnými protokolmi bývalej Štátnej bezpečnosti je v obdobných prípadoch v Českej republike nositeľom pasívnej vecnej legitímácie Česká republika v zastúpení Ministerstva vnútra Českej republiky. Z judikatúry českých súdov tiež nepochybne vyplýva, že pasívne vecne legitimovaným subjektom na konanie týkajúce sa zverejnenia registračných protokolov je Česká republika v zastúpení Ministerstva vnútra Českej republiky (pozri napríklad Mestský súd v Prahe, sp. zn. 32C/64/2011). Obdobne možno poukázať na judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky, v zmysle ktorej nesie zodpovednosť za prípadné zásahy orgánov verejnej moci do práv a právom chránených záujmov fyzických osôb alebo právnických osôb štát v zastúpení príslušného ústredného orgánu štátnej správy, pričom procesná legitímácia je odvodená analogicky, spôsobom ako to ustanovuje zákon o zodpovednosti za škodu (NS ČR sp. zn. 30Cdo/1638/2007).

37.4. Odvolací súd v dovolaní napadnutom rozsudku (por. bod 15. odôvodnenia) určil ako pasívne legitimovaný štátny orgán konajúci v mene štátu Ministerstvo vnútra SR, veľký senát považuje vyriešenie tejto právnej otázky za správne a konštatuje, že v prípade nárokov vyplývajúcich z činnosti bývalej Štátnej bezpečnosti, vrátane nárokov vyplývajúcich z prípadnej neoprávnenej evidencie osoby v registračných protokoloch a agentúrnych zväzkoch bývalej Štátnej bezpečnosti, ako aj zverejnenia tejto evidencie, je pasívne vecne legitimovaným subjektom Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR.

38. Preto pokiaľ odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým zamietol žalobu z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, spor z hľadiska právneho posúdenia veci vo vymedzenej právnej otázke rozhodol vecne správne.

39. Veľký senát sa nestotožnil s názorom generálneho prokurátora, ktorý poukazujúc na

zásadu materiálneho vedenia civilného procesu navrhol interpretovať uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP v širšom zmysle, keď dovolateľ dôvodne namietal, že zamietnutím žaloby len pre označenie žalovaného došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. V predmetom spore bolo od jeho začiatku nepochybné, že žalobca ako žalovaného označil Ústav pamäti národa, a aj ťažisko jeho dovolacej argumentácie je založené na závere o danosti pasívnej vecnej legitímácie Ústavu pamäti národa. Nešlo teda o situáciu, že by ako žalovaný bol označený štát a úlohou súdu by bolo ustáliť orgán konajúci v mene štátu. Ústav pamäti národa je samostatná právnická osoba, nie je ani orgánom štátu, preto pokiaľ sa žalobca rozhodol žalovať tento subjekt, je otázkou právneho posúdenia, či je tento subjekt pasívne vecne legitímovaný. Vzniknutú situáciu preto nemožno interpretovať ako nesprávne označenie žalovaného, a teda odstrániteľnú vadu žaloby. Z obsahu dovolania je jednoznačné, že dovolateľ zotrval na právnom názore o danosti pasívnej vecnej legitímácie na strane žalovaného Ústavu pamäti národa a zároveň vyjadril svoj nesúhlas s tým, že by pasívne vecne legitímovaným subjektom mala byť Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR.

39.1. Veľký senát zároveň poukazuje na to, že dovolací prieskum je založený na viazanosti dovolacími dôvodmi. V zmysle § 440 CSP dovolací súd môže skúmať dovolacie dôvody len v rozsahu, v akom boli vymedzené, je teda viazaný tým, čo dovolateľ považuje za nesprávne. Pri posudzovaní podania podľa jeho obsahu nemôže súd určitému podaniu dávať iný význam, než ktorý zodpovedá jeho obsahu, vnútornej skladbe, logike, zvolenej argumentácii, použitým výrazovým prostriedkom a jeho celkovému zmyslu. Posudzovanie podania taktiež neumožňuje súdu obsah úkonu výkladom dopĺňať či domýšľať alebo z neho vyvodiť závery, ktoré z obsahu úkonu nevyplývajú (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 440 - 446).

39.2. Pri posudzovaní obsahu dovolania je úlohou dovolacieho súdu na jednej strane vyvarovať sa prílišnému formalizmu, vyvinúc primeranú snahu autenticky porozumieť dovolateľovi, no na strane druhej zároveň však s povinnosťou vyvarovať sa opačnému extrému, kedy by dovolací súd vyvodil z obsahu dovolania argumentáciu, ktorá nebola jeho súčasťou, resp. v odôvodnení svojho rozhodnutia by produkoval právne závery úplne „mimo“ dovolacej argumentácie, čím by neprípustne dotváral vec na úkor protistrany (por. tiež sp. zn. IV. ÚS 140/2023). Takáto situácia by nastala, ak by veľký senát prevzal argumentáciu generálneho prokurátora so záverom o zrušení dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, z dôvodov, ktoré neboli predmetom dovolania a ani sa z obsahu dovolania vyvodit' nedali.

40. Z uvedených dôvodov dospel veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu

k záveru, že dovolanie podané žalobcom nie je dôvodné, a preto ho zamietol (§ 448 CSP). Právny názor vyjadrený veľkým senátom je pre senáty najvyššieho súdu záväzný (§ 48 ods. 3 veta prvá CSP).

41. Žalovaný bol v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešný (§ 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP), preto mu dovolací súd proti žalobcovi priznal v súlade s § 262 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov dovolacieho konania s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).